

Marek Mozgawa, Magdalena Budyn-Kulik, Marek Kulik*

Tryb penalizacji zachowania polegającego na prowadzeniu pojazdu (mechanicznego i niemechanicznego) pod wpływem alkoholu w poszczególnych krajach Unii Europejskiej

WSTĘP

Zbadanie trybu penalizacji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu w poszczególnych państwach Unii Europejskiej nie jest zadaniem łatwym. Informacje dotyczące przedmiotowych kwestii są regulowane przez różne akty prawne – Kodeks karny, Kodeks drogowy, a także inne o charakterze administracyjnym. W celu ustalenia źródeł do polskich ambasad znajdujących się w poszczególnych państwach Unii Europejskiej wysłano pisma, w których autorzy raportu zwrócili się o wskazanie aktów prawnych normujących badane zjawisko oraz udzielenie informacji o istniejących regulacjach o charakterze administracyjnym. W rezultacie otrzymano odpowiedzi z większości państw, z wyjątkiem Czech, Malty i Rumunii. Dodatkowo trudność badania zwiększał fakt, że akty prawne niektórych członków Unii Europejskiej (Grecji, Cypru) są dostępne wyłącznie w języku narodowym. Trudności z wyprowadzeniem ogólnych wniosków wynikają również z różnic w systemach prawnych poszczególnych państw, co sprawia, że niekiedy nie jest łatwo zakwalifikować przewidziane w ich aktach prawnych czyny zabronione do przestępstw, wykroczeń lub deliktów administracyjnych.

W badaniu zostały uwzględnione następujące kwestie:

- 1) jaki akt prawny reguluje odpowiedzialność za prowadzenie pojazdu (mechanicznego lub niemechanicznego) w stanie po użyciu alkoholu;
- 2) czy obowiązujące przepisy znają pojęcie pojazdu mechanicznego i pojazdu niemechanicznego, a jeśli tak – jakie są ich definicje;

* Prof. dr hab. Marek Mozgawa jest Dyrektorem Instytutu Prawa Karnego, Kierownikiem Katedry Prawa Karnego i Kryminologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, dr hab. Magdalena Budyn-Kulik jest adiunktem w Katedrze Prawa Karnego i Kryminologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, dr hab. Marek Kulik jest adiunktem w Katedrze Prawa Karnego i Kryminologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

- 3) czy zachowanie polegające na prowadzeniu pojazdu (mechanicznego bądź niemechanicznego) po użyciu alkoholu stanowi czyn zabroniony (przestępstwo, wykroczenie, delikt administracyjny); jeśli tak – to jakie jest brzmienie przepisów regulujących te kwestie;
- 4) w jaki sposób obowiązujące przepisy określają dopuszczalną zawartość alkoholu we krwi lub w wydychanym powietrzu;
- 5) jakie są przewidziane przestępstwa związane z nietrzeźwością prowadzącego pojazd i jakie są przewidziane za nie kary;
- 6) jakie są zasady pozbawiania prawa jazdy za prowadzenie pojazdu po użyciu alkoholu (czasowo lub dożywotnio);
- 7) czy obowiązujące przepisy dopuszczają możliwość orzeczenia przepadku pojazdu, którym jechał sprawca w sytuacji dopuszczenia się czynu zabronionego polegającego na prowadzeniu pojazdu w stanie po użyciu alkoholu;
- 8) czy funkcjonuje system tzw. punktów karnych dla kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego, a jeśli tak – ile punktów przewidziano za kierowanie pojazdem w stanie po użyciu alkoholu i jaką maksymalną liczbę punktów karnych może zebrać kierowca w ciągu roku bez negatywnych dla siebie konsekwencji oraz co dzieje się po przekroczeniu górnego limitu punktów;
- 9) czy prawo przewiduje jeszcze jakieś inne konsekwencje dla kierowców prowadzących pojazd w stanie po użyciu alkoholu (np. wzrost składki ubezpieczeniowej, dodatkowe kursy, testy psychologiczne);
- 10) czy możliwe jest pozbawienie prawa jazdy w trybie administracyjnym (np. w stosunku do nałogowych alkoholików);
- 11) ile wyniosło średnie miesięczne wynagrodzenie w 2015 r. (brutto i netto).

1. Polska

W polskim prawie prowadzenie pojazdu mechanicznego pod wpływem alkoholu stanowi czyn zabroniony kwalifikowany jako wykroczenie (z art. 87 Kodeksu wykroczeń¹) bądź przestępstwo (z art. 178a Kodeksu karnego²). Kwalifikacja czynu zależy od poziomu zawartości alkoholu w organizmie sprawcy. Wyróżniamy dwa poziomy stężenia alkoholu we krwi, od których zależy odpowiedzialność sprawcy. Pierwszy to tzw. stan po użyciu alkoholu zdefiniowany w art. 46 ust. 2 ustawy z 26.10.1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi³ jako zachodzący, gdy zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do: stężenia we krwi od 0,2‰ do 0,5‰ alkoholu albo obecności w wydychanym powietrzu od 0,1 mg do 0,25 mg alkoholu w 1 dm³. Natomiast stan nietrzeźwości zachodzi wówczas, gdy zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do stężenia we krwi powyżej 0,5‰ alkoholu albo obecności w wydychanym powietrzu powyżej 0,25 mg alkoholu w 1 dm³ (art. 46 ust. 3 cytowanej ustawy, art. 115 § 16 k.k.).

¹ Ustawa z 20.05.1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz.U. z 2015 r. poz. 1094 ze zm.) – dalej k.w.

² Ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2016 r. poz. 1137 ze zm.) – dalej k.k.

³ Dz.U. z 2016 r. poz. 487.

W przypadku wykroczenia z art. 87 § 1 k.w. sprawca, który znajdując się w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka, prowadzi pojazd mechaniczny w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, podlega karze aresztu albo grzywny nie niższej niż 50 zł (do 5000 zł). W razie popełnienia tego wykroczenia sąd obligatoryjnie orzeka zakaz prowadzenia pojazdów (od 6 miesięcy do lat 3 – art. 87 § 3 i art. 29 § 1 k.w.). Orzekając zakaz prowadzenia pojazdów, określa się rodzaj pojazdu, którego zakaz dotyczy (art. 29 § 2 k.w.). Zakaz obowiązuje od uprawomocnienia się orzeczenia; orzekając zakaz nakłada się obowiązek zwrotu dokumentu uprawniającego do prowadzenia pojazdu, jeżeli dokument ten nie został zatrzymany. Do chwili wykonania tego obowiązku okres, na który orzeczono zakaz, nie biegnie (art. 29 § 2 k.w.). Na poczet zakazu prowadzenia pojazdów zalicza się okres zatrzymania prawa jazdy lub innego dokumentu uprawniającego do prowadzenia pojazdu (art. 29 § 4 k.w.).

W przypadku popełnienia przestępstwa polegającego na prowadzeniu pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości (lub pod wpływem środka odurzającego) w ruchu lądowym⁴, wodnym lub powietrznym sprawca podlega grzywnie (od 10 do 540 stawek dziennych), karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2 (art. 178a § 1 k.k.). Jeżeli sprawca czynu określonego w art. 178a § 1 k.k. był wcześniej prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za przestępstwo określone w art. 173⁵, 174⁶, 177⁷ lub art. 355 § 2⁸ k.k. popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo dopuścił się czynu określonego w art. 178a § 1 k.k. w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo, podlega on karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Należy zwrócić uwagę na fakt, że stosownie do art. 178 § 1 k.k. skazując sprawcę, który popełnił przestępstwo

⁴ Jak zauważył SN w wyroku z 15.12.2011 r. (II KK 184/11), „Prokuratura i Prawo” – wkładka 2012/5, s. 5: „Ruchem lądowym jest nie tylko ruch na drogach publicznych i w strefach zamieszkania, ale także ruch w miejscach dostępnych dla powszechnego użytku.(...). Do miejsc takich zalicza się drogi wewnętrzne, wymienione w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych – Dz.U. z 2007 r. Nr 19, poz. 115 ze zm. Nie zalicza się do nich natomiast miejsc, w których dopuszczone jest do ruchu tylko wąskie grono osób”.

⁵ Art. 173. § 1. Kto sprowadza katastrofę w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym zagrażającą życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. § 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. § 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12. § 4. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 2 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

⁶ Art. 174. § 1. Kto sprowadza bezpośrednio niebezpieczeństwo katastrofy w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. § 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

⁷ Art. 177. § 1. Kto, naruszając, chociażby nieumyślnie, zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, powoduje nieumyślnie wypadek, w którym inna osoba odniosła obrażenia ciała określone w art. 157 § 1, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. § 2. Jeżeli następstwem wypadku jest śmierć innej osoby albo ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. § 3. Jeżeli pokrzywdzonym jest wyłącznie osoba najbliższa, ściganie przestępstwa określonego w § 1 następuje na jej wniosek.

⁸ Art. 355. § 1. Żołnierz, który prowadząc uzbrojony pojazd mechaniczny, narusza chociażby nieumyślnie zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym i powoduje nieumyślnie wypadek, w którym inna osoba odniosła obrażenia ciała określone w art. 157 § 1 lub wyrządzona została znaczna szkoda w mieniu, podlega karze aresztu lub pozbawienia wolności do lat 3. § 2. Jeżeli następstwem wypadku określonego w § 1 jest śmierć innej osoby lub ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. § 3. Przepisy art. 42 i 178 stosuje się odpowiednio.

określone w art. 173, 174 lub 177 k.k., znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego lub zbiegł z miejsca zdarzenia, sąd orzeka karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo w wysokości od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę do górnej granicy tego zagrożenia zwiększonego o połowę.

Sąd orzeka, na okres nie krótszy niż 3 lata, zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów albo pojazdów określonego rodzaju, jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji był w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środka odurzającego lub zbiegł z miejsca zdarzenia określonego w art. 173, 174 lub art. 177 k.k. (art. 42 § 2 k.k.). Sąd orzeka zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio w razie popełnienia przestępstwa określonego w art. 178a § 4 k.k. lub jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa określonego w art. 173 k.k., którego następstwem jest śmierć innej osoby lub ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, albo w czasie popełnienia przestępstwa określonego w art. 177 § 2 lub w art. 355 § 2 k.k. był w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego lub zbiegł z miejsca zdarzenia, chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami (art. 42 § 3 k.k.). Sąd orzeka zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio w razie ponownego skazania osoby prowadzącej pojazd mechaniczny w warunkach określonych w art. 42 § 3 k.k. (art. 42 § 4 k.k.). W przypadku warunkowego umorzenia postępowania karnego wobec sprawcy przestępstwa z art. 178a § 1 lub § 4 k.k. sąd może orzec ten zakaz na okres do lat 2 (art. 67 § 3 k.k.). W razie skazania sprawcy za przestępstwo określone w art. 173, 174, 177 lub w art. 355 k.k., jeżeli sprawca był w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego lub zbiegł z miejsca zdarzenia, sąd orzeka nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, a w razie jego śmierci w wyniku popełnionego przez skazanego przestępstwa – nawiązkę na rzecz osoby najbliższej, której sytuacja życiowa wskutek śmierci pokrzywdzonego uległa znacznemu pogorszeniu. W razie gdy ustalono więcej niż jedną taką osobę, nawiązki orzeka się na rzecz każdej z nich. Jeśli ustalenie takiej osoby nie jest możliwe, sąd orzeka nawiązkę na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Sąd orzeka nawiązkę w wysokości co najmniej 10 000 zł (art. 47 § 3 k.k.)⁹.

Należy również dodać, że istnieje możliwość orzeczenia zakazu prowadzenia pojazdów tytułem środka zabezpieczającego. I tak, jeżeli sprawca dopuścił się czynu zabronionego w stanie niepoczytalności określonej w art. 31 § 1 k.k., sąd może orzec tytułem środka zabezpieczającego m.in. zakaz prowadzenia pojazdów (lub nakaz albo inne zakazy wymienione w art. 39 pkt 2–3 k.k.). Zakaz prowadzenia pojazdów (jak również inne zakazy określone w art. 39 pkt 2–3 k.k.) orzeka się bez określenia czasu ich obowiązywania, a sąd uchyla je, gdy ustały przyczyny ich orzeczenia (art. 99 k.k.).

W przypadku prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie po użyciu alkoholu (lub innego podobnie działającego środka) w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym sprawca popełnia wykroczenie z art. 87 § 1 k.w. zagrożone karą aresztu

⁹ Zgodnie z art. 47 § 5 k.k.: „Przepisu § 3 nie stosuje się, jeżeli sąd orzekł obowiązek naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w wysokości wyższej niż 10 000 złotych”.

albo grzywną (od 50 do 5000 zł). W razie popełnienia tego wykroczenia sąd obli-gatoryjnie orzeka wobec sprawcy zakaz prowadzenia pojazdów (art. 87 § 3 k.w.).

Należy zauważyć, że używane w Kodeksie karnym i Kodeksie wykroczeń określenia „pojazd mechaniczny” oraz „inny pojazd” nie zostały zdefiniowane w tych aktach prawnych. Nie znajdziemy również tych definicji w ustawie z 20.06.1997 r. – Prawo o ruchu drogowym¹⁰, która definiuje natomiast inne zbliżone termi-ny (pojazd, pojazd silnikowy, pojazd samochodowy, pojazd wolnobieżny, pojazd członowy, pojazd nienormalny¹¹). Legalną definicję pojazdu mechanicznego zawiera natomiast ustawa z 22.05.2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych¹² (w art. 2 pkt 10)¹³. Trafnie podnosi się w doktrynie, że definicja ta nie może być jednak stosowana do interpretacji tego pojęcia na gruncie Kodeksu karnego, zgodnie bowiem z regułami wykładni można odwołać się do definicji zawartej w innej ustawie jedynie wówczas, gdy jest ona uznana za podstawową dla danej dziedziny, a takiego charakteru nie można przyznać ustawie o ubezpieczeniach obowiązkowych¹⁴. W doktrynie i orzecznictwie zwykło się przyjmować, że pojazdem mechanicznym jest pojazd wprawiany w ruch przez umieszczony w nim silnik (niezależnie od jego rodzaju: spalinowy, gazowy, elektryczny lub parowy). Pojazdem niemechanicznym jest zaś ten, którego źródłem napędu jest siła kierującego lub zwierząt¹⁵. Za pojazd mechaniczny uznaje się zatem pojazdy samochodowe, motocykle, maszyny rolnicze, lokomotywy, samoloty, helikoptery, statki wodne i inne, jak również pojazdy szynowe zasilane z trakcji elektrycznej (tramwaje, trolejbusy)¹⁶. Gdy chodzi o pojazdy niemechaniczne, to są nimi m.in.: zaprzęgi konne, wózki inwalidzkie (napędzane siłą mięśni), rowery, łodzie wiosłowe, żaglówki, balony, kajaki, szybowce¹⁷.

Prowadzenie pojazdu niemechanicznego pod wpływem alkoholu stanowi wy-kroczenie określone w art. 87 k.w. (choć jeszcze niedawno prowadzenie takiego pojazdu w stanie nietrzeźwości było przestępstwem¹⁸). I tak, podlega karze aresztu

¹⁰ Dz.U. z 2017 r. poz. 128.

¹¹ Zgodnie z art. 2: „Użyte w ustawie określenia oznaczają (...) 31) pojazd – środek transportu przeznaczony do poruszania się po drodze oraz maszynę lub urządzenie do tego przystosowane; 32) pojazd silnikowy – pojazd wyposażony w silnik, z wyjątkiem motoroweru i pojazdu szynowego; 33) pojazd samochodowy – pojazd silnikowy, którego konstrukcja umożliwia jazdę z prędkością przekraczającą 25 km/h; określenie to nie obejmuje ciągnika rolniczego; 34) pojazd wolnobieżny – pojazd silnikowy, którego konstrukcja ogranicza prędkość jazdy do 25 km/h, z wyłączeniem ciągnika rolniczego; 35) pojazd członowy – zespół pojazdów składający się z pojazdu silnikowego złączonego z naczepą; 35a) pojazd nienormalny – pojazd lub zespół pojazdów, którego naciski osi wraz z ładunkiem lub bez ładunku są większe od dopuszczalnych, przewidzianych dla danej drogi w przepisach o drogach publicznych, lub którego wymiary lub rzeczywista masa całkowita wraz z ładunkiem lub bez niego są większe od dopuszczalnych, przewidzianych w przepisach niniejszej ustawy”.

¹² Dz.U. z 2016 r. poz. 2060.

¹³ W myśl tego przepisu pojazd mechaniczny to: a) pojazd samochodowy, ciągnik rolniczy, motorower i prze-ciepa określone w przepisach ustawy – Prawo o ruchu drogowym, b) pojazd wolnobieżny w rozumieniu prze-pisów ustawy – Prawo o ruchu drogowym, z wyłączeniem pojazdów wolnobieżnych będących w posiadaniu rolników posiadających gospodarstwo rolne i użytkowanych w związku z posiadaniem tego gospodarstwa.

¹⁴ M. Zieliński, *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, Warszawa 2002, s. 311; R.A. Stefański, *Glosa do wyroku SN z dnia 25 października 2007 r.*, sygn. III KK 270/07, „Prokuratura i Prawo” 2008/5, s. 166.

¹⁵ Zob. K. Łucarz, A. Muszyńska, *Glosa do wyroku z dnia 25 października 2007 r.* (III KK 270/07), „Przegląd Sądowy” 2009/6, s. 154–155.

¹⁶ D. Szeleszczuk [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2015, s. 381.

¹⁷ S. Szeleszczuk [w:] *Kodeks karny...*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, s. 381.

¹⁸ Był to art. 178a § 2 k.k. wprowadzony do polskiego Kodeksu karnego z dniem 15.12.2000 r. (zob. art. 1 pkt 7 ustawy z 14.04.2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, Dz.U. poz. 548). Artykuł ten brzmiał: „Kto, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, prowadzi na drodze publicznej

albo grzywny (od 50 do 5000 zł), kto, znajdując się w stanie nietrzeźwości (lub pod wpływem podobnie działającego środka), prowadzi taki pojazd na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu (art. 87 § 1a k.w.). W przypadku, w którym sprawca znajduje się w stanie po użyciu alkoholu, podlega on karze aresztu do 14 dni albo karze grzywny do 5000 zł (art. 87 § 2 k.w.). W razie popełnienia wykroczenia określonego w art. 87 § 1a lub 2 k.w. można (a zatem jest to fakultatywne) orzec zakaz prowadzenia pojazdów niemechanicznych (art. 87 § 4 k.w.). Jak już była o tym mowa, zakaz prowadzenia pojazdów może zostać orzeczony od 6 miesięcy do lat 3 (art. 29 § 1 k.w.).

Kwestią, którą również należy zasygnalizować, jest problematyka tzw. punktów karnych. W tej materii obowiązuje rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 25.04.2012 r. w sprawie postępowania z kierowcami naruszającymi przepisy ruchu drogowego¹⁹, które w załączniku nr 1 zawiera wykaz naruszeń przepisów ruchu drogowego i liczbę punktów odpowiadających tym naruszeniom. Ewidencję punktów karnych prowadzi komendant wojewódzki Policji właściwy ze względu na miejsce zamieszkania ewidencjonowanych (§ 3 ust. 1 rozporządzenia). W odniesieniu do kierowców będących obywatelami polskimi niemających miejsca zamieszkania na terytorium RP oraz kierowców niebędących obywatelami polskimi i nieposiadających karty pobytu – ewidencję prowadzi Komendant Główny Policji (§ 3 ust. 2 rozporządzenia). Stosownie do załącznika nr 1 za kierowanie pojazdem mechanicznym w stanie po użyciu alkoholu lub środka podobnie działającego do alkoholu (zakwalifikowanego z art. 87 §1 k.w.) sprawcy przypisuje się 10 punktów karnych. Za kierowanie pojazdem mechanicznym w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego (z kwalifikacją z art. 178a § 1 lub 4 k.k.) sprawcy przypisuje się również 10 punktów karnych. Maksymalna liczba punktów, którą bez konsekwencji dla kierowcy może on zebrać, wynosi 20 (dla kierowcy, który po raz pierwszy uzyskał prawo jazdy, w ciągu roku od jego wydania) i 24 punkty dla innych kierowców (§ 7 ust. 1 rozporządzenia).

Interesującą kwestią jest możliwość orzekania wobec nietrzeźwych kierowców przepadek pojazdu, który prowadzili (chodziło zazwyczaj o samochody). W praktyce zdarzały się przypadki (i to dość liczne²⁰), w których sądy orzekały taki przepadek na podstawie art. 44 § 2 k.k. („Sąd może orzec, a w wypadkach wskazanych w ustawie orzeka, przepadek przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa”). Należy jednak stwierdzić, że *de lege*

lub w strefie zamieszkania inny pojazd niż określony w § 1, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”. Z dniem 4.09.2010 r. przepis ten uzyskał brzmienie: „Kto, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, prowadzi na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu inny pojazd niż określony w § 1, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku” (zob. art. 6 pkt 1 ustawy z 22.07.2010 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 1018), zaś z dniem 9.11.2013 r. został on uchylony (zob. art. 12 pkt 3 ustawy z 27.09.2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 1247).

¹⁹ Dz.U. z 2012 r. poz. 488.

²⁰ Por. uchwała (7) SN z 30.10.2008 r., I KZP 20/08, OSNKW 2008, Nr 11, poz. 88: „(...) po analizie spraw o przestępstwa określone w art. 178a § 1 k.k., w których w okresie od lipca 2006 r. do lutego 2008 r. prokuratorzy wnosili o orzeczenie przepadek pojazdu mechanicznego, którym poruszał się sprawca. Ze szczegółowych danych wynika, że prokuratorzy w całym kraju złożyli 1551 takich wniosków. W ponad 500 sprawach sądy uwzględniły wnioski, przy czym w niektórych dopiero w drugiej instancji, w wyniku rozpoznania apelacji złożonych przez prokuratorów na niekorzyść oskarżonych”.

lata taka praktyka stanowi naruszenie przepisów obowiązującego prawa. W uchwale 7 sędziów z 30.10. 2008 r. (I KZP 20/08²¹) SN jednoznacznie stwierdził: „Pojazd mechaniczny stanowi przedmiot czynności wykonawczej przestępstwa określonego w art. 178a § 1 k.k., a więc nie należy do kategorii przedmiotów, które służą lub są przeznaczone, w rozumieniu art. 44 § 2 k.k., do popełnienia tego przestępstwa²²”. *De lege lata* nie jest zatem możliwe orzeczenie wobec kierowcy, który prowadził pojazd w stanie po użyciu alkoholu, przypadku prowadzonego przez niego pojazdu, a rzeczą wysoce dyskusyjną jest, czy przeprowadzenie zmian idących w kierunku stworzenia takiej możliwości jest uzasadnione.

Przeciętne wynagrodzenie w Polsce w gospodarce narodowej wyniosło w 2015 r. 3899,78 zł.

2. Anglia i Walia²³

Przepisy dotyczące prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu znajdują się w Road Traffic Act z 1988 r. (ustawa o ruchu drogowym). Ustawa ta zna kilka typów czynów zabronionych związanych ze stanem odurzenia.

Sekcja 4 typizuje kilka wykroczeń. W sekcji 4(1) kryminalizowane jest kierowanie pojazdem lub usiłowanie kierowania pojazdem o napędzie mechanicznym na drodze lub w innym miejscu publicznym, gdy sprawca był do tego niezdatny z powodu alkoholu lub narkotyków²⁴. Natomiast w sekcji 4(2) przewidziano karalność odpowiedzialnego za prowadzenie pojazdu o napędzie mechanicznym, gdy sprawca był do tego niezdatny z powodu alkoholu lub narkotyków²⁵. Osoba taka nie popełnia jednak czynu zabronionego, jeżeli wykaze, że okoliczności wskazywały na to, iż nie było prawdopodobieństwa prowadzenia przez niego pojazdu dopóty, dopóki był pod wpływem alkoholu lub narkotyków (sekcja 4(3)). Sąd przy ocenie tej okoliczności może nie uwzględniać odniesionych przez niego obrażeń oraz wyrządzonych szkód (sekcja 4(4)). Owa niezdatność zachodzi, gdy zdolność sprawcy do prawidłowego kierowania pojazdem jest zaburzona (sekcja 4(5)). Funkcjonariusz może aresztować bez nakazu osobę, jeżeli istnieje rozsądny powód, by podejrzewać, że popełniła ona lub popełnia czyn zabroniony określony

²¹ OSNKW 2008/11, poz. 88 z glosami krytycznymi R.A. Stefańskiego, Prok. i Pr. 2009/3, s. 141–147, J. Raglewskiego, LEX nr 93973, S. Tarapaty, Cz.PKiNP 2009/3, s. 131–148 i aprobującą M. Siwka, PS 2009/7–8, s. 213–220 oraz uwagami krytycznymi R.A. Stefańskiego, *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego i prawa wykroczeń za 2008 r.*, WPP 2009/1, s. 88–93.

²² Por. też wyrok SN z 12.05.2009 r., IV KK 110/09, LEX nr 507953 („Pojazd mechaniczny stanowi przedmiot czynności wykonawczej przestępstwa określonego w art. 178a § 1 k.k. Wyłączona jest tożsamość przedmiotu czynności wykonawczej danego typu przestępstwa i przedmiotu służącego do jego popełnienia. W nauce prawa karnego oba te pojęcia mają inne znaczenie i występują w odmiennych funkcjach. Przedmiot czynności wykonawczej nie służy, w rozumieniu przepisu art. 44 § 2 k.k., popełnieniu przestępstwa, lecz współokreśla samą istotę typu przestępstwa. W konsekwencji, pojazd mechaniczny, którym porusza się w stanie nietrzeźwości sprawca przestępstwa, nie należy do kategorii przedmiotów, które służą lub są przeznaczone, w rozumieniu art. 44 § 2 k.k., do popełnienia przestępstwa z art. 178a § 1 k.k.”).

²³ Por. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/52/part/1/crossheading/motor-vehicles-drink-and-drugs> (dostęp: 17.10.2016 r.).

²⁴ (1) A person who, when driving or attempting to drive a mechanically propelled vehicle on a road or other public place, is unfit to drive through drink or drugs is guilty of an offence.

²⁵ (2) Without prejudice to subsection (1) above, a person who, when in charge of a mechanically propelled vehicle which is on a road or other public place, is unfit to drive through drink or drugs is guilty of an offence.

w przepisach o ruchu drogowym (sekcja 4(6)). Może w tym celu wejść, także z użyciem siły, gdy jest to konieczne, do miejsca, w którym osoba taka przebywa lub podejrzewa się, że przebywa (sekcja 4(7)).

Sekcja 5 przewiduje odpowiedniki naszych przestępstw lub typów kwalifikowanych, polegających na prowadzeniu pojazdu silnikowego w stanie po spożyciu dawki alkoholu przekraczającej pewne limity. Popełnia wykroczenie sprawca, który kieruje lub usiłuje kierować pojazdem silnikowym po drodze lub w innym miejscu publicznym (sekcja 5(1)(a)) albo odpowiada za prowadzenie pojazdu silnikowego na drodze lub w innym miejscu publicznym (sekcja 5(1)(b)), po spożyciu takiej ilości alkoholu, że jego proporcja w oddechu, krwi lub moczu przekracza dozwoloną granicę²⁶. Sprawca może bronić się przed zarzutem z sekcji 5(1)(b) w taki sposób, że wykaże, iż okoliczności wskazywały na to, że w czasie czynu nie istniało prawdopodobieństwo prowadzenia przez niego pojazdu, zanim proporcja alkoholu w oddechu, krwi lub moczu przestała przekraczać granicę (sekcja 5(2)). Także w tym przypadku sąd może nie uwzględniać odniesionych obrażeń i wyrządzonych szkód (sekcja 5(3)).

Ustawa ta zna również czyn zabroniony polegający na odmowie poddania się badaniu alkomatem albo dostarczenia do analizy próbki krwi lub moczu bez uzasadnionego powodu. Funkcjonariusz może zażądać poddania się odpowiednim testom, jeżeli istnieje racjonalny powód, aby podejrzewać, że dana osoba kieruje pojazdem silnikowym, usiłuje nim kierować lub jest odpowiedzialna za prowadzenie go po drodze lub w innym publicznym miejscu, a w jej organizmie znajduje się alkohol lub narkotyki albo jest pod wpływem narkotyków (sekcja 6 (1–2))²⁷. Kolejny przepis sekcji 6(3) ma zastosowanie, gdy funkcjonariusz ma racjonalny powód, aby podejrzewać, że w opisanej w sekcji 6(2) sytuacji sprawca miał alkohol lub narkotyki w organizmie albo był niezdalny do prowadzenia pojazdu oraz ciągle ma w organizmie alkohol lub narkotyki, albo nadal jest pod wpływem działania narkotyków. W sekcji 6(4) przewidziano możliwość działań funkcjonariusza, gdy ma on racjonalny powód, aby podejrzewać, że sprawca, prowadząc pojazd silnikowy lub usiłując go prowadzić, popełnił wykroczenie drogowe²⁸, gdy pojazd był w ruchu. Przepis sekcji 6(5) ma zastosowanie, gdy wypadek został spowodowany przez pojazd silnikowy na drodze lub w innym miejscu publicznym, a funkcjonariusz racjonalnie przypuszcza, że w tym czasie pojazd ten był kierowany przez sprawcę²⁹. Funkcjonariusz może zażądać poddania się tym wstępnym testom przez kierującego pojazdem tylko wtedy, gdy jest w mundurze.

²⁶ (1) If a person (a) drives or attempts to drive a motor vehicle on a road or other public place, or (b) is in charge of a motor vehicle on a road or other public place, after consuming so much alcohol that the proportion of it in his breath, blood or urine exceeds the prescribed limit he is guilty of an offence.

²⁷ (1) If any of subsections (2) to (5) applies a constable may require a person to co-operate with any one or more preliminary tests administered to the person by that constable or another constable. (2) This subsection applies if a constable reasonably suspects that the person: (a) is driving, is attempting to drive or is in charge of a motor vehicle on a road or other public place, and (b) has alcohol or a drug in his body or is under the influence of a drug.

²⁸ Chodzi tu o czyny stypizowane w części II ustawy o pasażerach transportu publicznego z 1981 r. (Part II of the Public Passenger Vehicles Act 1981; c. 14), przepisach ustawy o regulacji ruchu drogowego z 1984 r. (Road Traffic Regulation Act 1984; c. 27), niektórych przepisach o sprawcach wypadków drogowych z 1988 r. (Road Traffic Offenders Act 1988; c. 53) oraz przepisach ustawy o ruchu drogowym innych niż część V.

²⁹ (5) This subsection applies if (a) an accident occurs owing to the presence of a motor vehicle on a road or other public place, and (b) a constable reasonably believes that the person was driving, attempting to drive or in charge of the vehicle at the time of the accident.

Road Traffic Act posługuje się pojęciem pojazdu mechanicznego oraz pojazdu o napędzie mechanicznym. Nie definiuje ich jednak. Czyni to orzecznictwo. Przyjmuje się, że jest to pojazd, który może być napędzany za pomocą środków mechanicznych, elektrycznie i parą wodną.

Ustawa ta zna następujące rodzaje wstępnych testów: oddechu, zaburzenia, krwi i moczu. Testy te mogą być wykonywane w miejscu, w którym doszło do zatrzymania, lub niedaleko niego, a w pewnych sytuacjach – na posterunku policji.

Wstępny test oddechu to procedura, która polega na tym, że pobiera się od człowieka próbkę oddechu z przeznaczeniem do dalszego badania za pomocą odpowiedniego urządzenia służącego do ustalenia, czy proporcja alkoholu w oddechu lub krwi badanego dąży do przekroczenia określonej granicy (sekcja 6a). Test badania zaburzeń zachowania (sekcja 6b) polega na przeprowadzeniu specjalnej procedury, za pomocą której funkcjonariusz może obserwować wykonywanie przez poddanego badaniu określonych zadań oraz poczynić inne obserwacje dotyczące fizycznego stanu, jakie funkcjonariusz uzna za wskazane. Ministerstwo Stanu (Secretary of State) określa i raz na jakiś czas zmienia rodzaj zadań i obserwacji stanu fizycznego, które wchodzi w skład testu, a także sposób jego przeprowadzania oraz wnioski, jakie można na jego podstawie wysnuć. Celem testu jest stwierdzenie, czy badana osoba jest w stanie uniemożliwiającym prowadzenie pojazdu, a jeśli tak – czy wynika to z użycia narkotyków lub alkoholu (sekcja 6b(2–3)).

Wstępny test na obecność alkoholu jest to procedura, za pomocą której pobiera się próbkę potu lub śliny w celu zbadania, przy wykorzystaniu urządzenia dopuszczonego do użytku przez Ministerstwo Stanu, czy w organizmie osoby poddawanej testowi są narkotyki.

Funkcjonariusz może zatrzymać (*arrest*) bez nakazu osobę poddaną wstępnemu testowi oddechu, jeżeli ma rozsądny powód, aby podejrzewać, że proporcja alkoholu w jej oddechu lub krwi przekroczy limit (sekcja 6d(1)). Jest to także możliwe w sytuacji, w której dana osoba odmawia poddania się testowi, a funkcjonariusz ma rozsądny powód, aby przypuszczać, że w organizmie tej osoby są narkotyki lub alkohol, albo że jest ona pod wpływem narkotyków (sekcja 6d(2)). Przepisy te nie mają zastosowania, gdy osoba ta jest pacjentem szpitala (sekcja 9).

Przepisy szczegółowo określają uprawnienia procesowe policji w zakresie wejścia do jakiegokolwiek miejsca w celu dokonania czynności, gdy zachodzi podejrzenie wypadku, w którym człowiek odniósł obrażenia (sekcja 6e), oraz procedurę pobierania i postępowania z pobranymi próbkami (sekcja 7–8).

Osobę, od której pobrano próbkę oddechu, krwi lub moczu, można następnie zatrzymać na posterunku policji, jeżeli funkcjonariusz ma rozsądny powód, by podejrzewać, że jeśli osoba ta podejmie próbę prowadzenia pojazdu napędzanego mechanicznie, popełni czyn zabroniony z sekcji 4 lub 5 Road Traffic Act (sekcja 10(1)).

W sekcji 11 tego aktu prawnego znajduje się wyjaśnienie niektórych użytych w nim terminów. Pojęcie limitu oznacza 35 mikrogramów (μg) alkoholu w 100 ml wydychanego powietrza; 80 mg alkoholu w 100 ml krwi lub 107 mg alkoholu w 100 ml moczu albo inne wartości określone przez Ministerstwo Stanu.

Karę za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu wymierza sąd magistrański. Jej wysokość zależy od rodzaju czynu. W pewnych sytuacjach wysokość kary może ulec zmniejszeniu, pod warunkiem że sprawca przystąpi do programu

(kursu) dla sprawców prowadzących pojazd pod wpływem alkoholu (*drink-drive rehabilitation scheme* (DDRS) *course*)³⁰. W przypadku bycia odpowiedzialnym za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu powyżej limitu lub w stanie niezdolności do prowadzenia pojazdu z powodu alkoholu można orzec 3 miesiące pozbawienia wolności, grzywnę do 2500 GBP, a także można orzec zakaz prowadzenia pojazdów. Za prowadzenie lub usiłowanie prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu powyżej limitu lub w stanie niezdolności do prowadzenia pojazdu z powodu alkoholu może zostać wymierzona kara 6 miesięcy pozbawienia wolności, kara pieniężna bez określenia wysokości oraz zakaz prowadzenia pojazdu na okres co najmniej roku lub na okres 3 lat, w przypadku ponownego skazania w ciągu 10 lat. Za czyn polegający na odmowie poddania się badaniu wydychanego powietrza albo pobrania próbek krwi lub moczu możliwe jest orzeczenie kary 6 miesięcy pozbawienia wolności, kary pieniężnej bez określenia wysokości oraz zakazu prowadzenia pojazdu na okres co najmniej roku. W przypadku spowodowania śmierci człowieka w wyniku nieostrożnej jazdy spowodowanej wpływem alkoholu sąd może wymierzyć karę 14 lat pozbawienia wolności, karę pieniężną (w nieograniczonej wysokości), zakaz prowadzenia pojazdu na okres co najmniej 2 lat. Sprawca może uzyskać prawo do prowadzenia pojazdów, jeśli po upływie okresu, na który orzeczono zakaz prowadzenia pojazdu, zda rozszerzony test umiejętności prowadzenia pojazdów³¹.

Orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów oznacza unieważnienie prawa jazdy do końca okresu, na który go orzeczono. Po jego upływie sprawca może je odzyskać automatycznie lub – w przypadku tzw. sprawców zwiększonego ryzyka – po przejściu badań medycznych. Mianem tzw. sprawców zwiększonego ryzyka określa się sprawców skazanych w okresie 10 lat za dwa przestępstwa lub wykroczenia drogowe; kierowców, u których stwierdzono podczas prowadzenia pojazdu poziom alkoholu co najmniej 87,5 mg na 100 ml w wydychanym powietrzu, 200 mg na 100 ml we krwi lub 267,5 mg na 100 ml w moczu; sprawców, którzy odmówili poddania się badaniom na obecność alkoholu w postaci odmowy poddania się testowi oddechu lub dostarczenia próbek krwi albo braku wyrażenia zgody na zbadanie pobranej próbki krwi (która została pobrana np. gdy sprawca był nieprzytomny)³².

Prawo Anglii i Walii nie pozwala na orzeczenie przepadku czy konfiskaty pojazdu sprawcy drogowego czynu zabronionego.

W Wielkiej Brytanii znany jest system punktów karnych. Przyznawane są one skazanemu za przestępstwa drogowe. Wpisywane są przez sąd do rejestru i pozostają w nim od 4 do 11 lat (okres zależy od rodzaju popełnionego czynu). Następnie są automatycznie usuwane³³. Jeżeli kierowca w ciągu 3 lat uzbierał 12 lub więcej punktów – nie może prowadzić pojazdów. Sąd decyduje, jak długo ma trwać zakaz, w zależności od ciężaru czynu popełnionego przez sprawcę. Jeżeli sprawca ma 12 lub więcej punktów, zakaz prowadzenia pojazdów może zostać orzeczony na 6 miesięcy, gdy kierowca uzbierał 12 lub więcej punktów karnych w ciągu 3 lat; 12 miesięcy,

³⁰ Por. <https://www.gov.uk/drink-driving-penalties> (dostęp: 20.10.2016 r.).

³¹ Por. <https://www.gov.uk/drink-driving-penalties>.

³² Por. <https://www.gov.uk/drink-driving-penalties>.

³³ Por. <https://www.gov.uk/penalty-points-endorsements/removing-expired-endorsements-from-your-driving-licence> (dostęp: 20.10.2016 r.).

jeśli to drugi zakaz w ciągu 3 lat lub 2 lata, jeżeli zakaz orzekany jest po raz trzeci. Jeżeli kierowca został pozbawiony prawa prowadzenia pojazdu na okres 56 dni lub dłużej, nie odzyskuje prawa jazdy – musi się ubiegać o wydanie nowego. W tym celu musi m.in. ponownie zdać egzamin na prawo jazdy lub odbyć rozszerzony kurs na prawo jazdy³⁴. Kierowca, któremu zatrzymano prawo jazdy ze względu na przekroczenie limitu punktów karnych, może ubiegać się o skrócenie okresu pozbawienia go prawa jazdy do 2 lat, gdy został orzeczonej na okres od 2 lat do 4; połowy okresu, jeśli zakaz orzeczonej na okres od 4 do 10 lat lub do 5 lat, jeśli pozbawienie orzeczonej na okres 10 lat lub dłużej. Kierowca musi mieć „dobry powód”, aby taki wniosek złożyć. Jako przykład podaje się przekonanie sprawcy, że sąd popełnił błąd albo nie wziął przy orzekaniu pod uwagę niektórych okoliczności czynu³⁵.

Za przekroczenie można otrzymać od 1 do 11 punktów. Poszczególne rodzaje czynów zabronionych mają specjalne kody, które wpisuje się do prawa jazdy. Przez 4 lata pozostają wpisane punkty karne za m.in.: oddalenie się z miejsca wypadku (kod AC10; 5–10 punktów); odmowę podania szczegółów lub złożenia zawiadomienia o wypadku w ciągu 24 godzin (kod AC20; 5–10 punktów); popełnienie innych wykroczeń drogowych (kod AC30; 4–9 punktów); prowadzenie pojazdu po orzeczeniu przez sąd zakazu prowadzenia pojazdów (kod BA10; 6 punktów); usiłowanie prowadzenia pojazdu po orzeczeniu przez sąd zakazu prowadzenia pojazdów (kod BA30; 6 punktów); spowodowanie śmierci w wyniku prowadzenia pojazdu po orzeczeniu przez sąd zakazu prowadzenia pojazdów (kod BA40; 3–11 punktów); spowodowanie poważnych obrażeń w wyniku prowadzenia pojazdu po orzeczeniu przez sąd zakazu prowadzenia pojazdów (kod BA60; 3–11 punktów); nieostrożne prowadzenie pojazdu (kod CD10; 3–9 punktów); prowadzenie pojazdu bez zwrócenia odpowiedniej uwagi na innych użytkowników drogi (kod CD20; 3–9 punktów); nieostrożne prowadzenie pojazdu lub prowadzenie pojazdu bez zwrócenia odpowiedniej uwagi na innych użytkowników drogi (kod CD30; 3–9 punktów); kierowanie pojazdem, gdy poziom alkoholu przekracza limit (kod DR40; 10 punktów); kierowanie pojazdem w stanie niezdatności do prowadzenia z powodu alkoholu (kod DR50; 10 punktów); odmowę oddania próbek do analizy w sytuacji innej niż prowadzenie lub usiłowanie prowadzenia pojazdu (kod DR60; 10 punktów); odmowę dostarczenia próbki do testu oddechu (kod DR70; 4 punkty); kierowanie pojazdem, gdy poziom narkotyków przekracza limit (kod DG40; 10 punktów); kierowanie pojazdem w stanie niezdatności do prowadzenia z powodu narkotyków (kod DR90; 10 punktów)³⁶.

Natomiast punkty karne pozostają wpisane przez 11 lat w przypadku następujących czynów: spowodowanie śmierci w wyniku nieostrożnego prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu (kod CD40; 3–11 punktów); spowodowanie śmierci w wyniku nieostrożnego prowadzenia pojazdu pod wpływem narkotyków (kod CD50; 3–11 punktów); spowodowanie śmierci w wyniku nieostrożnego prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu, którego poziom przekracza limit (kod CD60; 3–11 punktów);

³⁴ Por. <https://www.gov.uk/driving-disqualifications> (dostęp: 20.10.2016 r.).

³⁵ Por. <https://www.gov.uk/driving-disqualifications/apply-to-reduce-your-disqualification-period> (dostęp: 20.10.2016 r.).

³⁶ Por. <https://www.gov.uk/penalty-points-endorsements/endorsement-codes-and-penalty-points> (dostęp: 20.10.2016 r.).

spowodowanie śmierci w wyniku nieostrożnego prowadzenia pojazdu, gdy kierowca odmówił dostarczenia próbki do analizy (kod CD70; 3–11 punktów); prowadzenie lub usiłowanie prowadzenia pojazdu, gdy poziom alkoholu przekracza limit (kod DR10; 3–11 punktów); prowadzenie lub usiłowanie prowadzenia pojazdu w stanie niezdatności z powodu alkoholu (kod DR20; 3–11 punktów); prowadzenie lub usiłowanie prowadzenia pojazdu po odmowie oddania próbek do analizy (kod DR30; 3–11 punktów); prowadzenie lub usiłowanie prowadzenia pojazdu po odmowie udzielenia zgody na przeprowadzenie analizy próbek krwi pobranych, gdy sprawca był nieprzytomny (kod DR31; 3–11 punktów); odmowa udzielenia zgody na przeprowadzenie analizy próbek krwi pobranych, gdy sprawca był nieprzytomny, w okolicznościach innych niż prowadzenie lub usiłowanie prowadzenia pojazdu (kod DR61; 3–11 punktów); prowadzenie lub usiłowanie prowadzenia pojazdu, gdy poziom narkotyków przekracza limit (kod DG10; 3–11 punktów); spowodowanie śmierci w wyniku nieostrożnego prowadzenia pojazdu pod wpływem narkotyków, których poziom przekracza limit (kod CG60; 3–11 punktów); prowadzenie lub usiłowanie prowadzenia pojazdu w stanie niezdatności z powodu narkotyków (kod DG80; 3–11 punktów)³⁷.

Pewne modyfikacje tych unormowań istnieją w Irlandii Północnej. Jeżeli sprawca zostaje skazany za wykroczenie drogowe, sąd może zrobić adnotację o wykroczeniu w prawie jazdy i liczbie punktów karnych lub wydłużyć okres pozbawienia prawa jazdy. Może również nakazać sprawcy przystąpienie do egzaminu na prawo jazdy. W przypadku popełnienia niektórych czynów zabronionych, powtórne zdanie testu jest koniecznym warunkiem uzyskania uprawnień do prowadzenia pojazdu. Chodzi o czyny popełnione pod wpływem alkoholu, narkotyków, związane z nieostrożnym lub ryzykownym prowadzeniem pojazdu³⁸.

W Irlandii Północnej stosowane są także nieco inne kody punktów karnych; m.in. przez 4 lata pozostają wpisane punkty za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu lub innych substancji wpływających na psychiczne lub fizyczne zdolności kierowcy lub zmniejszających te zdolności (kod MR29)³⁹.

Ukaranie sprawcy za przestępstwo lub wykroczenie drogowe, zwłaszcza związane z wpływem alkoholu, powoduje również znaczny wzrost stawek ubezpieczenia.

Minimalne stawki ubezpieczenia, obowiązujące od 1.10.2015 r., wyniosły 6,70 GBP dla osób w wieku 21 lat i starszych; 5,30 GBP dla osób w wieku 18–20 lat; 3,87 GBP dla osób w wieku 16–17 lat.

3. Austria

W Austrii kwestie dotyczące prowadzenia pojazdów (także pojazdów niemechanicznych oraz rowerów) po spożyciu alkoholu regulują przepisy Kodeksu drogowego (*Straßenverkehrsordnung*⁴⁰), które zasadniczo zabraniają prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu. Osoba o stężeniu alkoholu we krwi w wysokości 0,8 mg/l (0,8‰), względnie

³⁷ Por. <https://www.gov.uk/penalty-points-endorsements/endorsement-codes-and-penalty-points>.

³⁸ Por. <https://www.nidirect.gov.uk/articles/driving-disqualifications> (dostęp: 20.10.2016 r.).

³⁹ Por. <https://www.gov.uk/penalty-points-endorsements/endorsement-codes-and-penalty-points> (dostęp: 20.10.2016 r.).

⁴⁰ Obowiązujący tekst w języku niemieckim dostępny jest na stronie <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung/Bundesnormen/10011336/StVO%201960%2c%20Fassung%20vom%2012.07.2016.pdf> (dostęp: 2.02.2017 r.).

w wydychanym powietrzu w wysokości 0,4 mg/l, uznawana jest za osobę znajdującą pod wpływem alkoholu. Ustawa o prawie jazdy (*Führerscheinggesetz*)⁴¹ reguluje kwestie dotyczące prowadzenia pojazdów mechanicznych (dopuszczalny limit to 0,5‰).

Przez pojazd mechaniczny rozumie się pojazd stosowany do użytkowania na drogach, względnie użytkowany na drogach, napędzany technicznie wyzwalaną energią, nieosadzony na torach, nawet jeśli energia do jego napędzania pochodzi z napowietrznej linii trakcyjnej. Pojazd niemechaniczny jest to pojazd, który – zgodnie z jego przeznaczeniem – w celu poruszania się jest napędzany przez ludzi lub zwierzęta, a także pojazdy silnikowe, których konstrukcja ogranicza prędkość jazdy do 10 km/h z przyczepą lub bez.

Prowadzenie pojazdu w stanie po spożyciu alkoholu jest wykroczeniem administracyjnym. Przepis § 99 ust. 1–1b Kodeksu drogowego przewiduje m.in. kary w wysokości 1600–5900 euro, względnie – w przypadku braku płatności w terminie – karę pozbawienia wolności od 2 do 6 tygodni dla prowadzących pojazdy po spożyciu alkoholu (stężenie alkoholu we krwi w wysokości 1,6 mg/l (1,6‰) lub powyżej, względnie w wydychanym powietrzu w wysokości 0,8 mg/l lub powyżej); kary w wysokości 1200–4400 euro lub w przypadku braku płatności w terminie – karę pozbawienia wolności od 10 dni do 6 tygodni dla prowadzących pojazdy po spożyciu alkoholu (stężenie alkoholu we krwi w wysokości od 1,2 mg/l (1,2‰), ale poniżej 1,6 mg/l (1,6‰), względnie w wydychanym powietrzu w wysokości 0,6 mg/l, ale poniżej 0,8 mg/l). Ponadto dla osób znajdujących się pod wpływem alkoholu (stężenie alkoholu we krwi w wysokości od 0,8 mg/l (0,8‰), względnie w wydychanym powietrzu w wysokości od 0,4 mg/l) lub narkotyków przewidziane są kary w wysokości 800–3700 euro lub w przypadku braku płatności w terminie – kara pozbawienia wolności od 1 do 6 tygodni.

W przypadku prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości przewidziane są następujące kary:

- stężenie alkoholu we krwi 0,5–0,8‰ – kara grzywny w wysokości 300–3700 euro;
- stężenie alkoholu we krwi 0,8–1,2‰ – kara grzywny w wysokości 800–3700 euro;
- stężenie alkoholu we krwi 1,2–1,6‰ – kara grzywny w wysokości 1200–4400 euro;
- stężenie alkoholu we krwi powyżej 1,6‰ – kara grzywny w wysokości 1600–5900 euro.

Stężenie alkoholu w wydychanym powietrzu odpowiada połowie ww. wartości wyrażonych w promilach.

W przypadku prowadzenia pojazdu po użyciu alkoholu możliwe jest pozbawienia sprawcy prawa jazdy na następujących zasadach:

- stężenie alkoholu we krwi 0,5–0,8‰ – nie przewidziano;
- stężenie alkoholu we krwi 0,8–1,2‰ – zakaz prowadzenia pojazdów na miesiąc;

⁴¹ Obowiązujący tekst ustawy w języku niemieckim dostępny jest na stronie <https://www.ris.bka.gv.at/Geltende-Fassung/Bundesnormen/10012723/FSG%2c%20Fassung%20vom%2012.07.2016.pdf> (dostęp: 2.02.2017 r.).

- stężenie alkoholu we krwi 1,2–1,6‰ – zakaz prowadzenia pojazdów na minimum 4 miesiące;
- stężenie alkoholu we krwi powyżej 1,6‰ – zakaz prowadzenia pojazdów na minimum 6 miesięcy.

Należy podkreślić, że obowiązujące w Austrii przepisy nie przewidują możliwości orzeczenia przepadku pojazdu, którym jechał sprawca, w sytuacji dopuszczenia się czynu zabronionego polegającego na prowadzeniu pojazdu w stanie po użyciu alkoholu.

W Austrii nie przewidziano systemu punktów karnych dla kierowców. Stosowany jest jednak podobny – tzw. system odnotowywania (*Vormerksystem*), w ramach którego odnotowywane są ryzykowne wykroczenia z Kodeksu drogowego, w tym także prowadzenie pojazdu po spożyciu alkoholu oraz ze stwierdzonym stężeniem alkoholu we krwi w wysokości 0,5–0,8‰. Przewidziane są następujące konsekwencje: za pierwszym razem będzie to odnotowanie w systemie, za drugim razem (w ciągu 24 miesięcy) specjalne kursy psychologiczne, natomiast za trzecim razem – odebranie prawa jazdy na minimum 3 miesiące.

Według ustawy o prawie jazdy kierowcy prowadzący pojazd w stanie po użyciu alkoholu mogą zostać zobowiązani do udziału w kursach (szkoleniach) psychologicznych (obligatoryjny jest udział w przypadku stwierdzenia stężenia alkoholu we krwi w wysokości powyżej 1,2‰) lub (oraz) poddania się badaniom lekarskim (obligatoryjnie w przypadku stwierdzenia stężenia alkoholu we krwi w wysokości powyżej 1,6‰).

W Austrii pozbawienie prawa jazdy następuje wyłącznie w ramach postępowania administracyjnego i nie stanowi kary. Jednak oprócz odebrania prawa jazdy w wyniku prowadzenia pojazdu w stanie po użyciu alkoholu istnieje także możliwość odebrania prawa jazdy ze względu na stan zdrowia – jednym z powodów może być uzależnienie od alkoholu. Okres pozbawienia prawa jazdy jest określany przez czas leczenia choroby, dlatego też istnieje możliwość dożywotniego pozbawienia prawa do prowadzenia pojazdów.

4. Belgia

W prawie belgijskim odpowiedzialność za prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu reguluje ustawa z 16.03.1968 r. o nadzorowaniu ruchu drogowego (*Loi relative à la police de la circulation routière*)⁴².

Pojęcia pojazdu mechanicznego (silnikowego) i niemechanicznego nie są normatywnie definiowane. Co do zasady, ustawa ich nie odróżnia, robiąc jedynie rozróżnienie między pojazdami a zwierzętami pociągowymi, jednak w niektórych przepisach (art. 35) używa się pojęcia pojazdu silnikowego, nie definiując go.

Ustawa o nadzorowaniu ruchu drogowego nie stosuje pojęć „stan po użyciu alkoholu” i „stan nietrzeźwości”. Niemniej reakcja prawno-karna następuje dopiero w wypadku prowadzenia pojazdu przy stężeniu alkoholu co najmniej 0,22 mg na litr

⁴² M. B. (Dziennik Ustaw Królestwa Belgii) z roku 1968, nr 27 – 3 ze zm. Tekst dostępny w języku francuskim na stronie <http://www.code-de-la-route.be/textes-legaux/sections/lois/loi-de-base> (dostęp: 3.11.2016 r.).

wydechanego powietrza lub 0,5 mg na litr krwi. Stężenie poniżej tych wartości nie powoduje odpowiedzialności i jest dopuszczalne z wyjątkiem przypadków, gdy sprawca prowadzi pojazd, do prowadzenia którego wymagane jest prawo jazdy kategorii C1, C, C1+E, C+E, D1, D, D1+E lub D+E, lub tytuł, który służy jako takie prawo jazdy, albo gdy przewozi pojazdem inną osobę. W takim wypadku stężenie minimalne zostaje obniżone do wartości poniżej 0,09 mg na litr wydechanego powietrza i 0,2 mg na litr krwi. W Belgii nie stosuje się oznaczania stężenia alkoholu we krwi w promilach, lecz w miligramach na litr wydechanego powietrza i w miligramach na litr krwi. Oznaczenie zawartości alkoholu we krwi następuje przez badanie krwi lub – równoważnie – przez zastosowanie urządzeń do oznaczania zawartości alkoholu w wydechanym powietrzu.

Konsekwencje prawne prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu określone są w ustawie o nadzorowaniu ruchu drogowego dwojako. W art. 34 ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego określono przestępstwa polegające m.in. na prowadzeniu pojazdu pod wpływem alkoholu o określonym stężeniu w organizmie. Natomiast w art. 35 tej ustawy mowa jest o stanie nietrzeźwości, który ani nie jest definiowany w ustawie, ani nie jest określany w oparciu o jakiegokolwiek obiektywne czynniki. Jest to stan oceniany na podstawie poziomu sprawności psychomotorycznej danej osoby.

Zgodnie z art. 34 § 1 ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego ten, kto w miejscu publicznym prowadzi pojazd lub zwierzę pociągowe lub towarzyszy kierowcy w celu nauki, w wypadku gdy analiza oddechu wykaże stężenie alkoholu od 0,22 do 0,35 mg w litrze wydechanego powietrza lub badanie krwi wykaże stężenie od 0,5 do 0,8 g alkoholu na litr krwi, odpowiada za wykroczenie i podlega karze grzywny w wysokości od 25 do 500 euro. W sytuacji gdy w ciągu 3 lat od poprzedniego ukarania sprawca ponownie popełni taki czyn, dolna i górna grzywny zostaje podwojona. Jednak w wypadku, gdy sprawca prowadzi pojazd, do którego prowadzenia wymagane jest prawo jazdy kategorii C1, C, C1+E, C+E, D1, D, D1+E lub D+E, lub tytuł, który służy jako takie prawo jazdy, albo gdy przewozi pojazdem inną osobę, uzasadniające odpowiedzialność za wskazane wykroczenie stężenie alkoholu ulega obniżeniu. Odpowiedzialność zachodzi wówczas, gdy sprawca ma od 0,09 mg do 0,35 mg alkoholu na litr wydechanego powietrza i od 0,2 mg do 0,8 g alkoholu na litr krwi.

Zgodnie z art. 34 § 2 pkt 1 ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego podlega odpowiedzialności za przestępstwo i karze grzywny w wysokości od 200 do 2000 euro, kto w miejscu publicznym prowadzi pojazd lub zwierzę pociągowe lub nadzoruje kierowcę uczącego się jazdy, w wypadku gdy analiza oddechu wykaże stężenie alkoholu na litr wydechanego powietrza w wysokości powyżej 0,35 mg lub gdy analiza krwi wykaże stężenie alkoholu powyżej 0,8 grama na litr krwi. Tej samej karze, na podstawie art. 34 § 2 pkt 3 tej ustawy, podlega ten, kto bez uzasadnionego powodu odmawia poddania się badaniu.

Zgodnie z art. 35 ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego odpowiedzialności za przestępstwo podlega ten, kto w miejscu publicznym prowadzi pojazd lub zwierzę pociągowe, albo towarzyszy innej osobie w celu jej nauczania i znajduje się w stanie nietrzeźwości lub stanie analogicznym, wynikającym z użycia narkotyków lub lekarstw. Sprawca podlega karze grzywny w wysokości od 200 do 2000 euro

oraz pozbawieniu prawa jazdy na pojazdy silnikowe na okres od miesiąca do 5 lat lub dożywotnio.

Zgodnie z art. 37 ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego podlega karze grzywny od 200 do 2000 euro ten, kto nakłania lub prowokuje do kierowania pojazdem lub zwierzeniem pociągowym lub towarzyszenia w celu nauki jazdy, osobę, która wykazuje oczywiste objawy karalnego upojenia alkoholowego lub która znajduje się widocznie w stanie nietrzeźwości, a także ten, kto takiej osobie powierza pojazd w celu kierowania.

Zgodnie z przepisem art. 37.1 ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego w razie skazania za jeden z czynów określonych w art. 34 § 2, art. 35 lub 36, sąd może, jeśli nie orzeknie dożywotniego pozbawienia prawa jazdy na pojazdy silnikowe, ograniczyć ważność prawa jazdy sprawcy, na okres od roku do 5 lat lub dożywotnio, do pojazdów silnikowych wyposażonych w montowany alkomat blokujący rozruch silnika. Warunkiem orzeczenia tej możliwości jest to, aby kierowca spełniał warunki tzw. programu ramowego, o którym mowa w art. 61.5 ustawy. Warunkiem takim jest m.in., aby sprawca zgodził się na zamontowanie w pojeździe układu, który unieumożliwia uruchomienie go w sytuacji, gdy kierowca ma w wydychanym powietrzu stężenie co najmniej 0,09 mg alkoholu na litr. W takiej sytuacji sąd, skazując na karę grzywny, może zmniejszyć jej wysokość o koszt montażu układu i o inne koszty programu ramowego. Zgodnie z tym samym przepisem jeżeli sprawca prowadzi pojazd bez układu, o którym mowa, albo w inny sposób nie spełnia warunków programu ramowego⁴³, podlega karze pozbawienia wolności od miesiąca do 5 lat i pozbawienia prawa jazdy na okres od roku do 5 lat lub dożywotnio.

Przepis art. 37bis ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego typizuje prowadzenie w miejscu publicznym pojazdu lub zwierzenia pociągowego, a także towarzyszenie innej osobie w celu jej nauczania w sytuacji, gdy analiza śliny przeprowadzona przy zastosowaniu urządzenia służącego do oznaczania zawartości substancji w ślinie lub laboratoryjna analiza krwi wykazuje obecność w organizmie jednej z następujących substancji: delta-9-tetrahydrokannabinolu (THC), amfetaminy, metylenodioksymetylamfetaminy (MDMA), morfiny lub 6-acetylmorfiny, kokainy lub benzoilokogony, przy czym stężenie substancji musi mieć odpowiednie minimalne wartości.

W odniesieniu do stężenia w ślinie (art. 62ter ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego):

Tabela 1	
Rodzaj substancji i jej stężenie w ślinie	
	(ng/ml)
delta-9-tetrahydrokannabinol	10
Amfetamina	25
metylenodioksymetylamfetamina (MDMA)	25
morfina lub 6-acetylmorfina	5
kokaina lub benzoilokogony	10

⁴³ Zgodnie z art. 61.5 ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego warunki te polegają na tym, że kierowca posługuje się prawem jazdy ważnym wyłącznie na pojazdy z układem, o którym mowa, i poddaje się monitoringowi.

W odniesieniu do stężenia we krwi (art. 63 § 2 ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego):

Tabela 2 Rodzaj substancji i jej stężenie we krwi	
	(ng/ml)
delta-9-tetrahydrokannabinol	1
Amfetamina	25
metylenodioksymetylamfetamina (MDMA)	25
morfina (czysta)	10
kokaina lub benzoilokogoniny	25

Zgodnie z art. 37bis § 2 ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego tej samej karze podlega ten, kto nakłania, prowokuje do kierowania pojazdem lub zwierzcieniem pociągowym lub towarzyszenia w celu nauki jazdy, osobę, która wykazuje oczywiste objawy stosowania substancji, o których mowa wyżej. Tej samej karze podlega ten, kto osobie takiej udostępnia pojazd (art. 37bis § 3 ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego), a także ten, kto bez uzasadnionego powodu odmówił poddania się badaniom śliny lub krwi (art. 37bis § 5 ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego).

W razie ponownego skazania z art. 34 § 2, art. 35, art. 37bis § 1 ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego – w ciągu 3 lat od wydania poprzedniego wyroku skazującego sprawca podlega karze pozbawienia wolności od miesiąca do 2 lat oraz grzywnie w wysokości od 400 do 5000 euro. W razie ponownej recydywy w okresie 3 lat od ponownego skazania, dolna i górna granica kary zostają podwojone (art. 36 oraz art. 37bis § 2 ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego).

Zgodnie z art. 38 § 1 ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego sąd może pozbawić sprawcę w wyroku prawa jazdy na pojazdy silnikowe w razie skazania go z art. 34, 37, 37bis, 49.1⁴⁴ i 62bis ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego⁴⁵. Pozbawienie prawa jazdy następuje na okres od 8 dni do 5 lat. Można przekroczyć lat 5, a nawet orzec dożywotnie pozbawienie prawa jazdy, jeżeli w ciągu 3 lat poprzedzających przestępstwa, o których mowa wyżej, sprawca został skazany na jedno z tych przestępstw.

Zgodnie z art. 38 § 2 ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego w razie jednoczesnego skazania za przestępstwo z art. 419 belgijskiego k.k. (nieumyślne spowodowanie śmierci człowieka)⁴⁶ i jeden z czynów z art. 29 § 1ter i § 3, art. 34 § 2, art. 35 lub art. 37bis § 1ter ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego, pozbawienie prawa jazdy orzeka się na okres co najmniej 3 miesięcy, przy czym następuje natychmiastowe zatrzymanie prawa jazdy w trakcie czynności podejmowanych ze sprawcą. Zatrzymanie to ma charakter czasowy, jego okres nie może być krótszy niż 15 dni. W razie skazania okres ten zostaje oczywiście zaliczony na poczet pozbawienia prawa jazdy orzeczonego przez sąd w wyroku skazującym.

⁴⁴ Niezwroćenie prawa jazdy po orzecznym pozbawieniu go.

⁴⁵ Zakłócanie pracy urządzeń pomiarowych.

⁴⁶ Belgijskie prawo karne nie zna przestępstwa nieumyślnego spowodowania wypadku drogowego. Czyn taki jest kwalifikowany jako nieumyślne spowodowanie uszczerbku na zdrowiu lub nieumyślne spowodowanie śmierci. To ostatnie jest, na podstawie art. 419 belgijskiego k.k., zagrożone karą do 2 lat pozbawienia wolności i 50 000 euro grzywny. Jednak, zgodnie z tym samym przepisem, jeżeli śmierć człowieka jest następstwem wypadku drogowego, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat i grzywnie od 50 do 20 000 euro.

Zgodnie z art. 50 § 1 ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego sąd może orzec o unieruchomieniu pojazdu we wszystkich przypadkach, w których przewidziana jest kara tymczasowego pozbawienia prawa jazdy, pod warunkiem że pojazd jest własnością sprawcy lub że jest do jego wyłącznej dyspozycji. Długość tego unieruchomienia nie może przekroczyć długości tymczasowego pozbawienia prawa jazdy.

Jeżeli pozbawienie prawa jazdy jest dożywotnie, sąd może orzec unieruchomienie pojazdu na czas od 6 miesięcy do lat 5 lub przepadek pojazdu, jeżeli jest on własnością sprawcy.

Unieruchomienie lub konfiskata pojazdu może zostać orzeczona także za przestępstwo z art. 32 i 49 ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego, które polegają na świadomym udostępnieniu lub powierzeniu pojazdu do prowadzenia lub pomocy w nauce jazdy osobie, która nie ma uprawnień do jego prowadzenia, przy czym może ono nastąpić tylko wówczas, kiedy osobie tej zatrzymano czasowo prawo jazdy za czyn związany z prowadzeniem pojazdu pod wpływem alkoholu lub narkotyków.

Bez tych dodatkowych warunków unieruchomienie lub konfiskata pojazdu mogą zostać orzeczone za czyn z art. 48 ustawy o nadzorowaniu ruchu drogowego, czyli za prowadzenie pojazdu mimo orzeczonego uprzednio sądowego pozbawienia prawa jazdy.

Belgijskie prawo nie przewiduje odebrania prawa jazdy w trybie administracyjnym. Nie zna też systemu punktów karnych.

Przeciętne wynagrodzenie w Belgii w 2015 r. wyniosło około 3300 euro brutto (2400 euro netto) miesięcznie.

5. Bułgaria

W Republice Bułgarii odpowiedzialność za prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu i nietrzeźwości jest przewidziana w ustawie – Prawo o ruchu drogowym (ЗАКОН ЗА ДВИЖЕНИЕТО ПО ПЪТИЩАТА) jako wykroczenie i w Kodeksie karnym⁴⁷ jako przestępstwo.

Prowadzenie pojazdu po użyciu alkoholu w sytuacji, kiedy jego stężenie we krwi nie przekracza 0,5‰, jest dozwolone.

Przepisy operują pojęciem pojazdu silnikowego, jednak nie definiują go. W ustawie – Prawo o ruchu drogowym obok pojęcia pojazdu silnikowego oddzielnie używa się pojęć „tramwaj” i „maszyna samobieźna”.

Przepisy nie używają pojęcia stanu nietrzeźwości ani stanu po użyciu alkoholu. Jako wykroczenia lub przestępstwa typizowane są zachowania polegające na prowadzeniu pojazdu pod wpływem alkoholu o określonym stężeniu we krwi lub po użyciu środka odurzającego. Każdorazowo następuje sprecyzowanie, że chodzi o stężenie alkoholu we krwi stwierdzone badaniem laboratoryjnym krwi lub badaniem wydychanego powietrza. Warto podkreślić, że w przepisach bułgarskich nie ma mowy o stężeniu alkoholu w wydychanym powietrzu jako samodzielnej podstawie ustalenia stanu kierowcy. Badanie stężenia alkoholu w wydychanym powietrzu jest jedynie metodą ustalenia jego stężenia we krwi, równoważną z laboratoryjnym badaniem krwi. Uzyskany wynik jest podawany w promilach.

⁴⁷ Ustawa z 5.03.1999 r., DB 1999, nr 20, tekst dostępny w języku bułgarskim na stronie https://www.rta.government.bg/images/Image/n_uredba/zdvp.pdf (dostęp: 3.11.2016 r.).

Zgodnie z art. 174 ust. 1 Prawa o ruchu drogowym kto prowadzi pojazd silnikowy, tramwaj lub maszynę samobieżną pod wpływem alkoholu o stężeniu od 0,5‰ do 1,2‰, określonym poprzez badanie krwi lub badanie stężenia alkoholu w wydychanym powietrzu, podlega karze pozbawienia uprawnień do kierowania pojazdem, tramwajem lub maszyną samobieżną na okres od 6 do 12 miesięcy oraz grzywnie od 500 do 1000 lewów.

Zgodnie z art. 174 ust. 2 Prawa o ruchu drogowym w razie ponownego popełnienia wykroczenia sprawca podlega karze pozbawienia uprawnień do kierowania pojazdem, tramwajem lub maszyną na okres od roku do 3 lat oraz grzywnie od 1000 do 2000 lewów.

Zgodnie z art. 174 ust. 3 Prawa o ruchu drogowym w razie odmowy poddania się badaniom na obecność we krwi lub w wydychanym powietrzu alkoholu lub środków odurzających, sprawca podlega karze pozbawienia uprawnień do kierowania pojazdem, tramwajem lub maszyną samobieżną na okres 2 lat oraz grzywnie w wysokości 2000 lewów. Zgodnie z art. 343b § 1 bułgarskiego k.k. kto prowadzi pojazd silnikowy pod wpływem alkoholu o stężeniu powyżej 1,2‰, podlega karze pozbawienia wolności do roku. Zgodnie z art. 343b § 2 bułgarskiego k.k. sprawca, który prowadzi pojazd silnikowy pod wpływem alkoholu o stężeniu powyżej 0,5‰, a który był uprzednio skazany za przestępstwo z art. 343b § 1 bułgarskiego k.k., podlega karze pozbawienia wolności do lat 2 i grzywnie od 100 do 200 lewów. Zgodnie z art. 343b § 3 bułgarskiego k.k. kto prowadzi pojazd silnikowy pod wpływem narkotyku lub innego podobnego środka, podlega karze do 2 lat pozbawienia wolności.

Zgodnie z art. 343d bułgarskiego k.k. skazując za jedno ze wskazanych wyżej przestępstw, sąd może orzec kary pozbawienia prawa do zajmowania stanowiska i prowadzenia określonej działalności przewidziane odpowiednio w art. 37(1) § 6 i 7 bułgarskiego k.k. Natomiast kodeks ten nie przewiduje odrębnego uregulowania w zakresie zakazu prowadzenia pojazdów, stosuje się wówczas przepisy Prawa o ruchu drogowym.

Możliwe jest stosowanie tymczasowych środków administracyjnych przed rozstrzygnięciem sprawy odpowiedzialności za wykroczenie. Zgodnie z art. 171 ust. 1 pkt b Prawa o ruchu drogowym w razie prowadzenia pojazdu silnikowego pod wpływem alkoholu o stężeniu we krwi powyżej 0,5‰, określonym poprzez badanie krwi lub badanie stężenia alkoholu w wydychanym powietrzu, a także w razie prowadzenia go pod wpływem innych środków odurzających oraz w razie odmowy poddania się badaniom, sprawcy zostaje czasowo cofnięte prawo jazdy – na okres do 6 miesięcy.

Dodać należy, że prawodawstwo Bułgarii nie przewiduje pozbawienia prawa jazdy w trybie administracyjnym.

Prawo o ruchu drogowym przewiduje ponadto środek tymczasowy, polegający na czasowym unieruchomieniu pojazdu, m.in. w sytuacji, gdy pojazd był prowadzony przez kierującego mającego we krwi ponad 0,5‰ alkoholu, niekoniecznie właściciela, a także gdy właściciel dopuścił do prowadzenia pojazdu osobą mającą we krwi alkohol o stężeniu powyżej 0,5‰ lub będącą pod wpływem środków odurzających. W obu wypadkach unieruchomienie pojazdu następuje na okres do miesiąca (art. 171 ust. 2 pkt z oraz pkt i Prawa o ruchu drogowym).

Jak wynika z powyższego, istnieje tylko terminowe pozbawienie uprawnień do kierowania pojazdem. Przepisy prawa bułgarskiego nie pozwalają na konfiskatę pojazdu w sytuacji, gdy kierowca został zatrzymany w stanie upojenia.

Naruszenie zakazu prowadzenia pojazdów silnikowych stanowi przestępstwo przewidziane w art. 343c § 1 bułgarskiego k.k., zagrożone karą do 2 lat pozbawienia wolności. Zgodnie z art. 343c § 2 bułgarskiego k.k. takiej samej karze podlega ten, kto w ciągu roku od zatrzymania prawa jazdy w trybie administracyjnym prowadzi pojazd bez prawa jazdy.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w Bułgarii wyniosło w 2015 r. około 480 euro brutto.

6. Chorwacja

Ustawodawstwo Republiki Chorwackiej operuje pojęciem pojazdu silnikowego. Zgodnie z art. 2 ust. 33 ustawy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym⁴⁸ pojazd silnikowy jest to każdy pojazd, który porusza się mocą silnika, z wyjątkiem pojazdów, które poruszają się po szynach i pomocniczych środków dla pieszych.

Przepisy nie operują pojęciem stanu nietrzeźwości ani stanu po użyciu alkoholu, lecz w odniesieniu do konkretnych typów wykroczeń i przestępstw wskazują konkretne stężenie alkoholu we krwi. W odniesieniu do przestępstwa wskazują ponadto, że w grę wchodzi stężenie alkoholu skutkujące stanem niezdolności do kierowania pojazdami, który to stan ustalany jest na podstawie badań sprawności psychomotorycznej sprawcy. Ustalenie stężenia alkoholu następuje w oparciu o badania laboratoryjne krwi lub przez badania wydychanego powietrza z użyciem specjalnego urządzenia, przy czym wynik podaje się w promilach. Oznacza to, że badanie zawartości alkoholu w wydychanym powietrzu stanowi jedynie metodę ustalania zawartości alkoholu we krwi. Zawartość alkoholu w wydychanym powietrzu sama w sobie nie ma znaczenia prawnego.

Prowadzenie pojazdu w stanie po spożyciu alkoholu stanowi przestępstwo z art. 226 chorwackiego k.k.⁴⁹ Przepis ten, zatytułowany: „Brawurowa jazda w ruchu drogowym”, stanowi, że uczestnik ruchu drogowego, który samowolnie narusza przepisy dotyczące bezpieczeństwa ruchu drogowego, prowadzi⁵⁰ w stanie niezdolności do kierowania pojazdami, spowodowanej spożyciem alkoholu w stężeniu powyżej 1,50‰, albo narkotyków lub leków psychotropowych, albo przez jazdę w niedozwolonym kierunku, wyprzedzanie kolumny samochodów w warunkach ograniczonej widoczności, jazdę stanowiącą zagrożenie życia lub zdrowia lub z prędkością, która o 50 km na godzinę przekracza limit prędkości w obszarze zabudowanym lub na odcinku o ograniczonej dopuszczalnej prędkości maksymalnej, i spowodował przez to zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego – podlega karze do 3 lat pozbawienia wolności.

W grę wchodzi także spowodowanie wypadku w ruchu drogowym (art. 227 chorwackiego k.k.), jednak pozostawianie pod wpływem alkoholu nie stanowi

⁴⁸ DB nr 26/2, 1968, tekst dostępny w języku angielskim na stronie http://www.vks.bg/english/vksen_p04_04.htm# (dostęp: 3.11.2016 r.).

⁴⁹ NN (Dziennik Ustaw Republiki Chorwacji) 67/08, tekst ustawy dostępny w języku chorwackim na stronie <http://www.zakon.hr/z/78/Zakon-o-sigurnosti-prometa-na-cestama> (dostęp: 3.11.2016 r.).

⁵⁰ NN 125/11, por. <http://www.zakon.hr/cms.htm?id=269> (dostęp: 3.11.2016 r.).

w przypadku tego czynu zabronionego znamienia kwalifikującego ani okoliczności wpływającej na zaostrezenie kary.

Artykuł 199 ust. 1 ustawy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym stanowi, że kierowca pojazdu kategorii C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE i H, instruktor jazdy, a także kierowca z kategorii pojazdu B podczas prowadzenia pojazdu w celach zawodowych (dotyczy to zatem taksówkarzy, kierowców karettek, kierowców zatrudnionych w przedsiębiorstwach i instytucjach publicznych itp.), a także kierowca do 24 roku życia nie może prowadzić pojazdu na drodze, jeżeli pozostaje pod wpływem narkotyków, podobnie działających lekarstw lub alkoholu, niezależnie od stężenia. Jeżeli łamie ten zakaz, podlega grzywnie do 700 kun i otrzymuje 1 punkt karny.

Artykuł 199 ust. 2 ustawy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym stanowi, że kierowca kategorii pojazdów A1, A2, A, B, BE, F, G i AM nie może prowadzić pojazdu na drodze ani nawet uruchomić pojazdu, jeżeli pozostaje pod wpływem narkotyków, podobnie działających lekarstw lub alkoholu, przy czym stężenie alkoholu we krwi przekracza 0,5‰ lub wykazuje równoważną ilość miligramów na litr wydychanego powietrza. Zgodnie z art. 199 ust. 2 ustawy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym uznaje się, że pojazd jest prowadzony, jeżeli został uruchomiony i poruszony z miejsca. Sprawca podlega grzywnie do 700 kun, a także otrzymuje 2 punkty karne.

Zgodnie z art. 199 ust. 5 ustawy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym kierowca i instruktor jazdy podlega grzywnie do 700 kun, nawet jeżeli stężenie alkoholu nie przekracza 0,5‰ (lub nie osiąga równoważnej ilości miligramów na litr wydychanego powietrza), ale pojazd prowadzony jest w sposób zagrażający innym uczestnikom ruchu. Sprawca otrzymuje w takim wypadku 1 punkt karny.

Zgodnie z art. 199 ust. 6 ustawy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym jeżeli stężenie osiąga wartość powyżej 0,5‰, lecz nie więcej niż 1‰, sprawca podlega karze grzywny od 300 do 1000 kun i otrzymuje 2 punkty karne.

Jeżeli stężenie alkoholu przekroczy 1‰, lecz nie przekroczy 1,5‰⁵¹, sprawca podlega grzywnie w wysokości od 3000 do 5000 kun i otrzymuje 2 punkty karne (art. 199 ust. 7 ustawy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym).

Jeżeli stężenie alkoholu przekroczy 1,5 ‰, sprawca podlega grzywnie od 5000 do 15 000 kun lub pozbawieniu wolności do 60 dni i otrzymuje 3 punkty karne (art. 199 ust. 8 ustawy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym).

Jeżeli sprawca prowadzi pojazd lub występuje w charakterze instruktora jazdy, będąc pod wpływem narkotyków lub podobnie działających lekarstw, niezależnie od ich stężenia w organizmie podlega grzywnie od 5000 do 15 000 kun lub pozbawieniu wolności do 60 dni i otrzymuje 3 punkty karne (art. 199 ust. 9 ustawy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym).

Zgodnie z art. 199 ust. 10 ustawy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym jeżeli sprawca prowadzi rower lub jedzie konno, pozostając pod wpływem alkoholu, przy czym stężenie alkoholu we krwi przekracza 0,5‰ lub wykazuje równoważną ilość miligramów na litr wydychanego powietrza, podlega karze grzywny.

⁵¹ Przepis nie precyzuje, czy chodzi o prowadzenie pojazdu silnikowego, co oznacza, że chodzi o każdy pojazd.

Interesujące jest rozwiązanie zawarte w art. 161 ust. 6 w zw. z art. 161 ust. 3 ustawy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym. Zgodnie z tym przepisem zabronione pod groźbą kary grzywny do 500 000 kun jest przewożenie przez prowadzącego rower, motorower lub motocykl pasażera, który ma we krwi co najmniej 0,55‰ alkoholu albo równoważną ilość alkoholu w wydychanym powietrzu.

Artykuł 72 chorwackiego k.k. przewiduje środek karny w postaci zakazu prowadzenia pojazdów określonej kategorii lub wszelkich pojazdów. Orzec go może sąd w razie skazania za przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w ruchu drogowym. Przesłanką orzeczenia środka jest stwierdzenie, że prowadzenie pojazdów przez sprawcę mogłoby zagrażać bezpieczeństwu w ruchu drogowym. Orzeka się go na okres od roku do lat 5, przy czym do okresu tego nie wlicza się czasu przebywania skazanego w zakładzie karnym. Możliwe jest też orzeczenie środka dożywotnio, co następuje w sytuacji, gdy sąd stwierdzi, że po upływie maksymalnego okresu trwania środka terminowego nadal istnieje zagrożenie, że sprawca popełni przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w ruchu drogowym. Środek orzeczony dożywotnio może zostać w każdym czasie uchylony, gdy sąd uzna, że niebezpieczeństwo, o którym mowa wyżej, nie istnieje. Po uchyleniu zakazu dożywotniego sprawca nie odzyskuje automatycznie uprawnień do kierowania pojazdami, lecz może się o nie ponownie ubiegać.

Zakaz prowadzenia pojazdów zna też chorwacki Kodeks wykroczeń. Jest on uregulowany w art. 79. Zgodnie z tym przepisem można go orzec wobec sprawcy wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu w ruchu drogowym, jeżeli istnieje niebezpieczeństwo ponownego popełnienia takiego wykroczenia. Zakaz orzeka się na okres od miesiąca do 2 lat.

Artykuł 79 chorwackiego k.w. wprowadza system punktów karnych, na podstawie których – zgodnie z art. 286 ustawy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym – następuje pozbawienie prawa jazdy. Zgodnie z art. 286 ust. 6 ustawy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym jeżeli kierowca w ciągu 2 lat otrzyma 9 punktów karnych za wykroczenia lub przestępstwa, za które prawo przewiduje 3 punkty karne, sprawca traci uprawnienia do prowadzenia pojazdów mechanicznych na 12 miesięcy. Zgodnie z art. 286 ust. 7 ustawy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym jeżeli kierowca pojazdu mechanicznego otrzymał w ciągu 2 lat 9 punktów karnych za wykroczenia lub przestępstwa, za które ustawa przewiduje mniej niż 2 punkty karne, traci uprawnienia do prowadzenia pojazdów mechanicznych na 9 miesięcy, po czym odzyskuje uprawnienia. Jednak zgodnie z art. 286 ust. 8 ustawy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym jeżeli wobec kierowcy orzeczono zakaz przewidziany w ust. 6 lub ust. 7, a w okresie kolejnych 2 lat ponownie otrzymał 9 punktów karnych, unieważnia się jego prawo jazdy. Po upływie następnych 2 lat może się ubiegać o uprawnienia do prowadzenia pojazdów. Utrata prawa jazdy w takiej sytuacji następuje w trybie administracyjnym.

Przepisy chorwackie nie przewidują konfiskaty pojazdu w sytuacji, gdy kierowca został zatrzymany w stanie upojenia alkoholowego czy też pod wpływem środka odurzającego. Nie ma też specjalnych programów przewidzianych dla sprawców przestępstw polegających na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w Chorwacji wyniosło w 2015 r. 5594 kuny brutto (1 kuna to 57 groszy).

7. Cypr

Specyficzna regulacja w omawianym zakresie istnieje na Cyprze. Cypryjski Kodeks karny⁵² zawiera typ przestępstwa przebywania w miejscu publicznym w stanie nietrzeźwości. Jest to art. 94 cypryjskiego k.k. Zgodnie z jego ust. 1 każdy, kto na publicznej drodze, w miejscu publicznym lub w publicznym budynku w stanie upojenia zachowuje się w sposób swawolny lub nieuporządkowany, jest winny wykroczenia⁵³ i podlega karze pozbawienia wolności do 3 miesięcy. Zgodnie z art. 94 ust. 2 tego kodeksu ten, kto publicznie w stanie nietrzeźwości posiada przy sobie załadowaną broń palną, nóż lub inną śmiertcionośną broń, podlega grzywnie i pozbawieniu wolności do 6 miesięcy. Czyn sprawcy prowadzącego pojazd w stanie nietrzeźwości może być kwalifikowany właśnie z tego przepisu.

Niezależnie od tego art. 5 ustawy nr 174 o bezpieczeństwie w ruchu drogowym z 1986 r.⁵⁴ stanowi, że ten, kto uruchamia i usiłuje prowadzić pojazd po spożyciu alkoholu w jakiegokolwiek postaci tak, że jego ilość przekracza limit określony w art. 5 ust. 2, popełnia przestępstwo.

Zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy nr 174 o bezpieczeństwie w ruchu drogowym w sytuacji, kiedy zawartość alkoholu nie przekracza 22 mg na 100 ml wydychanego powietrza lub 50 mg na 100 ml krwi, sprawca nie popełnia czynu zabronionego. Ilość ta jest prawnie dozwolona. W razie przekroczenia tych wartości sprawca podlega karze, której wymiar jest uzależniony od stężenia alkoholu w wydychanym powietrzu lub we krwi⁵⁵. Jeżeli stężenie alkoholu nie przekroczy 36 mg na 100 ml wydychanego powietrza lub 82 mg na 100 ml krwi, sprawca podlega karze grzywny do 1000 euro, może też otrzymać do 2 punktów karnych. Jeżeli przekroczy wskazane wyżej wartości, ale nie osiągnie 56 mg na 100 ml wydychanego powietrza lub 127 mg na 100 ml krwi, sprawca podlega pozbawieniu wolności do 3 miesięcy lub grzywnie do 2000 euro, może też otrzymać od 2 do 4 punktów karnych. Jeżeli stężenie alkoholu przekracza 55 mg na 100 ml wydychanego powietrza lub 125 mg (sic!) na 100 ml krwi⁵⁶ – sprawca podlega karze pozbawienia wolności do 6 miesięcy lub grzywnie do 3000 euro, a także pozbawieniu prawa do prowadzenia pojazdów na okres do 6 miesięcy. Niezależnie od tego może otrzymać od 3 do 6 punktów karnych. Kara pozbawienia prawa do prowadzenia pojazdów może być łączona z którąkolwiek z poprzednich bądź orzeczona samodzielnie i może obejmować wszelkie pojazdy lub pojazdy określonego rodzaju. W razie przekroczenia stężenia 70 mg alkoholu w 100 ml wydychanego powietrza lub 159 mg na 100 ml krwi – sprawca podlega karze do 2 lat pozbawienia wolności, grzywnie do 5000 euro, a także pozbawieniu prawa do prowadzenia pojazdów na okres do roku. Ta ostatnia

⁵² Niezależnie od tego, czy wywołało to brak zdolności do prowadzenia pojazdu. W tym ostatnim wypadku kwalifikacja następuje na podstawie art. 226 chorwackiego k.k.

⁵³ Ustawa nr 154, tekst dostępny jest na stronie http://www.sbaadministration.org/home/legislation/01_02_09_01_COLONIAL_CAPS_1959/01_02_01_04_Caps-125-175A/19600101_CAP154_u.pdf (dostęp: 12.10.2016 r.)

⁵⁴ Wykroczenia w prawie cypryjskim są przestępstwami.

⁵⁵ Ustawa nr 174/86 z 14.11.1986 r., tekst ustawy dostępny jest na stronie http://www.cylaw.org/nomoi/arith/1986_1_174.pdf (dostęp: 12.10.2016 r.).

⁵⁶ Stężenie alkoholu w krwi jest oznaczane laboratoryjnymi badaniami pobranej krwi. Stężenie alkoholu w wydychanym powietrzu jest określane przez użycie urządzeń do pomiaru ilości alkoholu w wydychanym powietrzu.

kara może być łączona z którąkolwiek z poprzednich bądź orzeczona samodzielnie i może obejmować wszelkie pojazdy lub pojazdy określonego rodzaju. Kary za to przestępstwo określone są w art. 11 ust. 1 ustawy nr 174 o bezpieczeństwie w ruchu drogowym.

Zgodnie z art. 6 ust. 5 ustawy nr 174 o bezpieczeństwie w ruchu drogowym przestępstwo popełnia ten, kto bez uzasadnionej przyczyny odmawia poddania się takiemu badaniu, przy czym – zgodnie z art. 7 ust. 8 pkt 1 tej ustawy – uzasadnioną przyczyną, o której mowa, są względy zdrowotne. Sprawca podlega, na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy nr 174 o bezpieczeństwie w ruchu drogowym, karze do 2 lat pozbawienia wolności lub grzywnie do 5000 euro, a także zakazowi prowadzenia pojazdów na okres do roku.

Artykuł 2 ust. 1 ustawy nr 174 o bezpieczeństwie w ruchu drogowym definiuje stan nietrzeźwości, stanowiąc, że zachodzi on w sytuacji, gdy pomiar zawartości alkoholu w wydychanym powietrzu wykaże obecność 39 mg alkoholu w 100 ml wydychanego powietrza lub gdy badanie krwi wykaże obecność 90 mg alkoholu w 100 ml krwi. Warto jednak zwrócić uwagę na to, że powołany wyżej art. 11 ustawy nr 174 o bezpieczeństwie w ruchu drogowym redefiniuje to pojęcie na potrzeby art. 5 tej ustawy.

Zgodnie z tym samym przepisem pojazdem silnikowym jest: każdy prywatny użytkowy pojazd silnikowy, którym może zostać przewiezionych do 8 osób siedzących, lub lekki pojazd ciężarowy. Jednakże przestępstwo z art. 5 ustawy nr 174 o bezpieczeństwie w ruchu drogowym popełnia kierowca każdego pojazdu, nie tylko silnikowego. Pojazd jako taki, zgodnie z tym samym przepisem, oznacza jakikolwiek środek służący do przewozu osób lub ładunków, niezależnie od sposobu napędzania – zarówno siłą człowieka, jak i zwierzęcia czy energią jakiegokolwiek rodzaju, jeżeli został zbudowany z takim przeznaczeniem.

Prawo cypryjskie zna system punktów karnych. Pozbawienie prawa jazdy następuje po uzyskaniu 12 punktów karnych i następuje w trybie administracyjnym.

Przepisy cypryjskie nie przewidują konfiskaty pojazdu w sytuacji, gdy kierowca został zatrzymany w stanie upojenia. Nie ma też specjalnych programów przewidzianych dla sprawców przestępstw polegających na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości.

Na Cyprze przeciętne miesięczne wynagrodzenie wyniosło w 2013 r. 1881 euro brutto.

8. Czechy

W prawie czeskim odpowiedzialność za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu jest uregulowana w ustawie z 14.09.2000 r. – Prawo o ruchu drogowym⁵⁷.

Przepis § 2 tej ustawy stanowi, że pojazdem jest pojazd mechaniczny, niemechaniczny lub tramwaj. Pojazdem mechanicznym jest pojazd inny niż kolejowy, napędzany przez własną jednostkę napędową, a także trolejbus. Pojazdem niemechanicznym jest taki pojazd, który jest napędzany siłą ludzkich lub zwierzęcych mięśni, w tym rower, wózek.

⁵⁷ Dz.U. z 2000 r. poz. 361. Tekst dostępny w języku czeskim na stronie <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361#p1> (dostęp: 29.10.2016 r.).

Zgodnie z § 5 ust. 2 Prawa o ruchu drogowym kierowcy wzbronione jest m.in. spożywanie alkoholu lub innych substancji zawierających alkohol albo przyjmowanie innych substancji uzależniających w czasie jazdy, prowadzenie pojazdu lub jazda na zwierzęciu po spożyciu alkoholu, substancji zawierających alkohol lub innych substancji uzależniających w sytuacji, w której zachodzi przypuszczenie, że substancje te nadal mogą się znajdować w jego organizmie.

Zgodnie z § 125c ust. 1 pkt b Prawa o ruchu drogowym sprawca popełnia wykroczenie, jeżeli prowadzi pojazd lub jedzie na zwierzęciu bezpośrednio po tym, jak spożył alkohol lub użył innej substancji uzależniającej, albo w takim czasie po spożyciu alkoholu lub użyciu substancji uzależniającej, że jest jeszcze pod ich wpływem. Sprawca podlega grzywnie w wysokości od 2500 do 20 000 koron, jeżeli stężenie alkoholu nie przekracza 0,3‰. Jeżeli stężenie alkoholu przekracza tę wartość, sprawca może zostać skazany na grzywnę w wysokości od 25 000 do 50 000 koron i otrzymuje 7 punktów karnych.

Wykroczeniem z § 125c ust. 1 pkt c Prawa o ruchu drogowym jest prowadzenie pojazdu lub jazda na zwierzęciu w stanie niezdolności do tej czynności wywołanym spożyciem alkoholu lub użyciem innej substancji uzależniającej. Sprawca, który je popełni, podlega grzywnie w wysokości od 25 000 do 50 000 koron (§ 125c ust. 5 pkt a Prawa o ruchu drogowym). Wykroczeniem z § 125c ust. 1 pkt d Prawa o ruchu drogowym jest odmowa poddania się badaniom, sprawdzającym, czy sprawca jest pod wpływem alkoholu lub innej substancji uzależniającej. Sprawca taki podlega grzywnie w wysokości od 25 000 do 50 000 koron (§ 125c ust. 5 pkt a Prawa o ruchu drogowym).

Przepis § 125c ust. 3 Prawa o ruchu drogowym typizuje zachowania podejmowane przez sprawcę występującego w charakterze instruktora jazdy. Zabronione jest spożywanie alkoholu lub używanie innej substancji uzależniającej podczas jazdy w pojeździe szkolenia (pkt a), spożywanie alkoholu lub używanie innej substancji uzależniającej w czasie szkolenia lub w takim okresie przed szkoleniem, że w czasie szkolenia sprawca jest jeszcze pod ich wpływem (pkt b), wykonywanie czynności instruktora w sytuacji, gdy jego stan zdrowia to uniemożliwia (pkt c), wreszcie odmowa poddania się badaniom na obecność w organizmie alkoholu lub innych substancji uzależniających (pkt d). We wszystkich tych wypadkach sprawca podlega grzywnie w wysokości od 10 000 do 20 000 koron (§ 125c ust. 5 pkt b Prawa o ruchu drogowym).

Zgodnie z § 6 Prawa o ruchu drogowym zakaz prowadzenia pojazdów orzeka się na okres od roku do 2 lat w razie skazania za czyn określony w § 125c ust. 1 pkt c i d tej ustawy (prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości lub jazda na zwierzęciu w stanie niezdolności do tej czynności wywołanym spożyciem alkoholu lub użyciem innej substancji uzależniającej, a także odmowa poddania się badaniom, sprawdzającym, czy sprawca jest pod wpływem alkoholu lub innej substancji uzależniającej). Zgodnie z tym samym przepisem zakaz orzeka się na okres od miesiąca do 6 miesięcy za czyn z § 125c ust. 1 pkt b (sprawca prowadzi pojazd lub jedzie na zwierzęciu bezpośrednio po tym, jak spożył alkohol lub użył innej substancji uzależniającej, albo w takim czasie po spożyciu alkoholu lub użyciu substancji uzależniającej, że jest jeszcze pod ich wpływem).

Zgodnie z tym samym przepisem zakaz orzeka się na okres od 6 miesięcy do roku za wykroczenie określone w § 125c ust. 3 Prawa o ruchu drogowym.

Czeskie prawo zna system punktów karnych. Prowadzenie pojazdu w stanie po spożyciu alkoholu lub po użyciu innych środków uzależniających jest karane przyznaniem 7 punktów karnych, co wynika z załącznika do Prawa o ruchu drogowym. Jest to najwyższa możliwa do uzyskania za pojedyncze wykroczenie liczba punktów karnych. Zgodnie z § 119 Prawa o ruchu drogowym kierowca traci prawo jazdy po uzyskaniu 12 punktów karnych, w trybie administracyjnym. Zgodnie z § 97a Prawa o ruchu drogowym kierowca taki, chcąc ponownie składać egzamin na prawo jazdy, musi przejść badania psychologiczne. W wypadku kierowcy cudzoziemca otrzymanie 12 punktów karnych oznacza niemożliwość prowadzenia pojazdu na terytorium Czech.

Nie istnieją przepisy pozwalające na orzeczenie przepadku pojazdu, którym poruszał się nietrzeźwy sprawca. Nie ma też specjalnych programów przewidzianych dla sprawców czynów polegających na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości.

W 2013 r. średnie miesięczne wynagrodzenie wyniosło w Czechach 25 183 koron (3792 zł) netto.

9. Dania

W Danii kwestie odpowiedzialności za prowadzenie pojazdu w stanie po spożyciu alkoholu regulowane są przepisami ustawy z 11.12.2013 r. o ruchu drogowym⁵⁸. Ustawa ta operuje pojęciami pojazdu z napędem silnikowym oraz pojazdu silnikowego. Zgodnie z § 2 pkt 13 wspomnianej ustawy pojazd z napędem silnikowym jest to pojazd, który jest wyposażony w silnik jako siłę napędową. Pojazdy z napędem silnikowym dzielą się na: pojazdy silnikowe, ciągniki, maszyny silnikowe i motorowery. Natomiast zgodnie z § 2 pkt 14 tej ustawy pojazdem silnikowym jest pojazd z napędem silnikowym używany głównie do samodzielnego przewozu ludzi i towarów. Ten sam przepis stanowi, że nie jest pojazdem silnikowym motorower. Natomiast pojazdy silnikowe dzielą się na samochody i motocykle. Ten sam przepis stanowi też, że są pojazdami silnikowymi również takie, które są przeznaczone do holowania innego pojazdu, a także maszyna silnikowa osiągająca prędkość powyżej 40 km na godzinę oraz pojazd z napędem silnikowym przeznaczony do innych celów, który może poruszać się z prędkością przekraczającą 30 km na godzinę.

Prowadzenie pojazdu po spożyciu alkoholu stanowi czyn zabroniony przez § 53 ust. 1 lub 2 ustawy o ruchu drogowym. Przepis jej § 53 ust. 1 stanowi, że popełnia czyn zabroniony ten, kto prowadzi lub usiłuje prowadzić pojazd z napędem silnikowym po spożyciu alkoholu, którego stężenie we krwi przekracza 0,5‰ lub w wydychanym powietrzu 0,25 mg na litr⁵⁹. Natomiast § 53 ust. 2 tej ustawy typizuje prowadzenie lub usiłowanie prowadzenia pojazdu z napędem silnikowym przez sprawcę, który w wyniku spożycia alkoholu nie może prowadzić pojazdu w bezpieczny sposób, niezależnie od stężenia alkoholu we krwi.

Zgodnie z § 54 ust. 1 ustawy o ruchu drogowym karze podlega także ten, kto prowadzi pojazd po użyciu środków odurzających wykazanych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości jako substancje niebezpieczne dla ruchu drogowego. Dotyczy to także

⁵⁸ Tekst dostępny w języku duńskim na stronie <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=158005#Kap11> (dostęp: 15.10.2016 r.).

⁵⁹ Stężenie alkoholu we krwi jest oznaczane laboratoryjnymi badaniami pobranej krwi. Stężenie alkoholu w wydychanym powietrzu jest określane przez użycie urządzeń do pomiaru ilości alkoholu w wydychanym powietrzu.

substancji przepisanych na receptę, jeżeli są zażywane niezgodnie z zaleceniami lekarskimi. Natomiast nawet w wypadku prowadzenia pojazdu pod wpływem zabronionej substancji, która została przepisana przez lekarza, nie zachodzi czyn zabroniony, o ile ten ostatni nie zastrzegł, że po użyciu środka nie wolno prowadzić pojazdu.

Interesujący jest § 54 ust. 2 ustawy o ruchu drogowym, który zabrania prowadzenia w stanie, który z innych powodów niż nietrzeźwość, odurzenie lub wpływ lekarstw (a zatem np. przemoczenie, euforia, choroba, osłabienie, znieczulenie, brak snu) ogranicza zdolność sprawcy do bezpiecznego prowadzenia pojazdu.

Przepis § 54 ust. 3 ustawy o ruchu drogowym zabrania prowadzenia rowerów, koni i pojazdów konnych w stanie niezdolności do bezpiecznej jazdy wywołanej użyciem alkoholu, środków odurzających lub wynikłej z powodów, o których mowa w § 54 ust. 2 tej ustawy. Przepis § 54 ust. 4 ustawy zabrania dopuszczenia wbrew obowiązкови do prowadzenia pojazdu z napędem silnikowym lub pojazdu konnego osoby, która z racji użycia alkoholu, środków odurzających lub wystąpienia przyczyn wskazanych wyżej nie daje rękojmi bezpiecznego ich prowadzenia⁶⁰.

Zgodnie z § 117 ust. 1 ustawy sprawca czynu zabronionego przez § 53 oraz § 54 ust. 1 popełnionego pojazdem o napędzie silnikowym podlega karze grzywny, z zastrzeżeniem § 117 ust. 2 ustawy. Ten ostatni przepis stanowi, że sprawca podlega karze pozbawienia wolności do roku i 6 miesięcy w wypadkach, kiedy:

- stężenie alkoholu przekracza 2‰ we krwi lub 1 mg na litr wydychanego powietrza;
- kierujący w okolicznościach szczególnie obciążających narusza § 54 ust. 2;
- kierujący kilkakrotnie narusza § 54 ust. 1 lub 2;
- wobec kierującego wcześniej orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów przy skazaniu za jazdę w stanie nietrzeźwości lub z naruszeniem § 54 ust. 1 lub 2, a nowe przestępstwo zostało popełnione w ciągu 3 lat od poprzedniego skazania;
- na kierującego wcześniej nałożono zakaz z § 127⁶¹ przy skazaniu za jazdę w stanie nietrzeźwości lub z naruszeniem § 54 ust. 1 lub 2, a nowe przestępstwo zostało popełnione w ciągu 3 lat od poprzedniego skazania;
- wobec kierującego orzeczono wcześniej bezwzględny zakaz prowadzenia pojazdów (por. uwagi niżej) przy skazaniu za jazdę w stanie nietrzeźwości lub z naruszeniem § 54 ust. 1 lub 2, a nowe przestępstwo zostało popełnione w ciągu 5 lat od poprzedniego skazania;
- czyn został popełniony przez nieuprawnione użycie pojazdu;
- wobec kierowcy zostanie zastosowany § 125 ust. 1 pkt 1 lub 3–5 albo § 126 pkt 3⁶².

⁶⁰ Regulacje te uzupełnia § 54 ust. 5 ustawy, który nakłada na restauratorów, właścicieli hoteli oraz ich pracowników obowiązek zawiadomienia policji lub zapobieżenia podjęciu kierowania pojazdem przez osobę, która spożywała alkohol w danym lokalu i ze względu na to nie jest w stanie prowadzić pojazdu z napędem silnikowym lub pojazdu konnego w sposób zadowalający.

⁶¹ Chodzi o przypadek, gdy kierowca zostaje skazany za jazdę w stanie nietrzeźwości w ciągu pierwszych 3 lat od uzyskania prawa jazdy. W takim wypadku nie stosuje się zawieszenia prawa do prowadzenia pojazdu, lecz zakaz bezwzględny. Por. też uwagi niżej.

⁶² Chodzi o wskazane w tych przepisach różne przypadki szczególnie poważnych naruszeń zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym (§ 125 ustawy), a także o prowadzenie pojazdu bez ogranicznika prędkości lub przy ingerencji w działanie ogranicznika prędkości w wypadkach, kiedy na sprawcy ciąży obowiązek jazdy z ogranicznikiem prędkości (§ 126 ustawy).

Zgodnie z § 117b ustawy grzywny wymierza się z uwzględnieniem dochodów sprawcy, a także stężenia alkoholu we krwi lub w wydychanym powietrzu w czasie jazdy lub po niej.

Zgodnie z § 117c ustawy jazda po pijanemu motorowerem i naruszenie § 54 ust. 1 lub 2 ustawy podlega karze grzywny. W razie zaistnienia wskazanych wyżej okoliczności obciążających sprawcy można wymierzyć karę do roku pozbawienia wolności.

Wysokość grzywny jest ustalona na podstawie § 118a ustawy, który stanowi, że grzywny na podstawie ustawy wymierza się do 1000 koron duńskich lub kwot wyższych od tej kwoty, podzielnych przez 500. Granice grzywny określone są w taki sposób, że mnoży się miesięczne wynagrodzenie netto sprawcy przez ilość wykazanych promili w zaokrągleniu do 500, jednak w odniesieniu do osoby o szczególnie niskich dochodach można odstąpić od tej metody ustalania wysokości grzywny. Osoba taka może zostać skazana na grzywnę do 500 koron.

Bardzo rozbudowane są uregulowania odnoszące się do zawieszania i pozbawiania uprawnień do prowadzenia pojazdu.

Zawieszenie uprawnień do prowadzenia pojazdu może zostać, zgodnie z § 128 ustawy, orzeczone na okres od 6 miesięcy do 10 lat, z tym że w przypadku skazania za prowadzenie pojazdu silnikowego w stanie nietrzeźwości (§ 53 ustawy), po użyciu narkotyków (§ 54 ust. 1 ustawy) lub w stanie ograniczającym zdolność do bezpiecznego prowadzenia (§ 54 ust. 2 ustawy) zakaz orzeka się na okres nie krótszy niż 3 lata.

Zgodnie z § 125 pkt 8 w zw. z § 126 pkt 1 ustawy w wypadku sprawcy, który prowadził pojazd z napędem silnikowym (popołniając jednocześnie czyn zabroniony przez § 53 ustawy), jednakże stężenie alkoholu we krwi nie przekraczało 1,2‰ lub 60 mg alkoholu w litrze wydychanego powietrza⁶³, stosuje się warunkowe zatrzymanie prawa jazdy. Oznacza to zakaz prowadzenia pojazdu, obowiązek ukończenia dwunastogodzinnego płatnego kursu dotyczącego niebezpieczeństwa, jakie w ruchu drogowym przedstawiają alkohol i narkotyki, oraz złożenia egzaminu na prawo jazdy (na temat tego kursu zob. niżej). Sprawca powinien ukończyć kurs przed przystąpieniem do egzaminu, a egzamin powinien złożyć w ciągu 6 miesięcy od ukarania. W razie niezłożenia egzaminu sprawca nie może odzyskać uprawnień do prowadzenia pojazdów do końca trwania zakazu. W przypadku ukończenia kursu i pozytywnego wyniku egzaminu sprawca odzyskuje prawo jazdy.

Regulacji tej nie stosuje się przy popełnieniu szczególnie poważnych naruszeń zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym, wskazanych w przepisach, a także w sytuacji, kiedy sprawca popełnia czyn z § 53 ustawy w ciągu 3 lat od uzyskania prawa jazdy. Wówczas bowiem orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów jest bezwzględne.

Bezwzględne jest też, zgodnie z § 126 ust. 1 ustawy, pozbawienie prawa jazdy w wypadku skazania za czyn z § 53 ustawy w razie przekroczenia przez sprawcę stężenia 1,2‰ alkoholu we krwi lub 60 mg alkoholu w litrze wydychanego powietrza. Regulacja ta odnosi się też do sprawców czynu z § 54 ust. 1 oraz § 54 ust. 2 (ten ostatni, jeżeli zachowanie zostało popełnione w szczególnie obciążających

⁶³ Natomiast przekraczało 0,5‰ alkoholu we krwi lub 0,25 mg alkoholu w litrze wydychanego powietrza, gdyż ta wartość decyduje o kwalifikacji czynu z § 53 ustawy.

okolicznościach)⁶⁴. Sprawca w takim wypadku zostaje pozbawiony prawa jazdy na okres 3 lat. Jednak po upływie roku może uzyskać prawo do prowadzenia pojazdu pod warunkiem zdania egzaminu po uprzednim ukończeniu dwunastogodzinnego płatnego kursu dotyczącego niebezpieczeństwa, jakie w ruchu drogowym przedstawiają alkohol i narkotyki (§ 129 ustawy). W takim wypadku przez czas pozostający do upływu trzyletniego okresu pozbawienia prawa jazdy może się poruszać wyłącznie pojazdem uruchamianym specjalnym kluczem, który działa wyłącznie po sprężeniu stężenia alkoholu w wydychanym powietrzu. Po upływie całości okresu sprawca odzyskuje prawo do prowadzenia pojazdów bez ograniczeń. Oczywiście w sytuacji, gdy sprawca nie wyraża zgody na prowadzenie pojazdu uruchamianego w sposób, o którym mowa wyżej, nie ma prawa prowadzenia pojazdu przez cały okres, na który orzeczono zakaz.

Po upływie wskazanego okresu sprawca nie odzyskuje automatycznie prawa jazdy, lecz jedynie nabywa prawo do przystąpienia do egzaminu na nie, przy czym warunkiem dopuszczenia do egzaminu jest ukończenie dwunastogodzinnego kursu dotyczącego niebezpieczeństwa, jakie w ruchu drogowym przedstawiają alkohol i narkotyki (tzw. *ANT kursus*, zob. § 60 ust. 2 ustawy oraz rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 10.03.2015 r. w sprawie programu nauczania kursu dotyczącego alkoholu i narkotyków w ruchu drogowym)⁶⁵. Kurs ten jest odpłatny. Jego koszty (około 3200 koron) ponosi sprawca.

Przepisy duńskie przewidują szerokie możliwości orzeczenia konfiskaty pojazdu mechanicznego. Dotyczy tego cały rozbudowany rozdział 18a ustawy o ruchu drogowym. Jej § 133a ust. 1 stanowi, że w przypadku poważnych naruszeń przepisów ruchu drogowego lub gdy kierowca wielokrotnie dopuścił się wykroczeń drogowych, może nastąpić konfiskata pojazdu, jeżeli jest to konieczne do zapobieżenia dalszym naruszeniom przepisów ruchu drogowego. Orzeczenie konfiskaty jest możliwe zarówno w odniesieniu do pojazdu, którym poruszał się sprawca, dopuszczając się naruszenia przepisów, jak też w odniesieniu do innego pojazdu stanowiącego jego własność.

Zgodnie z § 133a ust. 2 ustawy konfiskata pojazdu jest obligatoryjna m.in. w razie zaistnienia podstaw do obligatoryjnego pozbawienia prawa jazdy, określonych w § 126 ust. 1–6 ustawy⁶⁶.

Prawo duńskie zna system punktów karnych. Za poważne naruszenia przepisów drogowych można otrzymać pojedyncze punkty, które zachowują ważność przez 3 lata. Po uzyskaniu 3 punktów karnych (w wypadku osób mających prawo jazdy po uzyskaniu 2 punktów) prawo jazdy zostaje zatrzymane warunkowo na podstawie § 125 ustawy. Oznacza to zakaz prowadzenia pojazdu i obowiązek przystąpienia do ponownego egzaminu w ciągu 6 miesięcy od otrzymania trzeciego lub drugiego punktu karnego. W razie niezłożenia egzaminu prawo jazdy zostaje zatrzymane bezwarunkowo.

⁶⁴ Z powodów oczywistych w odniesieniu do tego sprawcy nie wchodzi w grę kończenie kursu dotyczącego niebezpieczeństwa, jakie w ruchu drogowym przedstawiają alkohol i narkotyki.

⁶⁵ Tekst rozporządzenia dostępny w języku duńskim na stronie <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2015/236> (dostęp: 15.10.2016 r.).

⁶⁶ Przepis ten obejmuje liczne podstawy orzeczenia środka, o którym mowa. Między innymi tworzy taką podstawę także w wypadku skazania za czyn z § 53 ustawy w razie przekroczenia przez sprawcę stężenia 1,2‰ alkoholu we krwi lub 60 mg alkoholu w litrze wydychanego powietrza oraz w wypadku skazania za czyn z § 54 ustawy, czyli prowadzenie pojazdu pod wpływem środka odurzającego.

W sytuacji gdy sprawca dopuścił się kilku naruszeń, za które otrzymał więcej niż 3 punkty, punkty czwarty i piąty mogą pod pewnymi warunkami zostać przeniesione na kolejny okres trzyletni. W razie otrzymania 6 punktów karnych następuje bezwarunkowe zatrzymanie prawa jazdy na okres co najmniej 3 lat (§ 126 ustawy). Należy jednak dodać, że za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości nie przyznaje się punktów karnych.

Prawo duńskie poza tym przypadkiem nie zna przypadku pozbawienia prawa jazdy w trybie administracyjnym.

Oficjalne źródła duńskie nie operują pojęciem średniego miesięcznego wynagrodzenia, zastępując je pojęciem średniego miesięcznego dochodu na głowę mieszkańca, które wynosi 24 900 koron (1 korona to około 58 groszy).

10. Estonia

W Estonii kwestię odpowiedzialności za prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu reguluje ustawa z 17.06.2010 r. o ruchu drogowym⁶⁷, a także Kodeks karny⁶⁸.

Artykuł 2 ust. 40 ustawy o ruchu drogowym wprowadza pojęcie pojazdu silnikowego, stanowiąc, że jest to pojazd napędzany silnikiem. Przepis stanowi też, że rowerów wspomaganych silnikiem, mini skuterów, pojazdów terenowych, tramwajów i pojazdów o prędkości konstrukcyjnej mniejszej od 6 km na godzinę nie uważa się za pojazdy silnikowe. Przepis art. 2 ust. 36 ustawy stanowi, że pojazdem terenowym jest napędzany silnikiem pojazd przeznaczony do jazdy poza drogą, który nie jest pojazdem silnikowym w rozumieniu ustawy. Pojęcie pojazdu silnikowego obejmuje m.in. samochód (art. 2 ust. 71), motorower (art. 2 ust. 42), ciągnik rolniczy (art. 2 ust. 86), ciężarówkę (art. 2 ust. 94), autobus (art. 2 ust. 5). Pojęcie to należy odróżniać od pojazdu jako takiego, który – zgodnie z art. 2 ust. 73 ustawy o ruchu drogowym – jest urządzeniem napędzonym silnikiem lub w inny sposób, przeznaczonym do poruszania się po drodze.

Prowadzenie pojazdu po użyciu alkoholu jest typizowane w kilku przepisach. W razie prowadzenia pojazdu w stanie po użyciu alkoholu, sprawca podlega odpowiedzialności za wykroczenie stypizowane w § 224 ust. 1 lub 2 ustawy o ruchu drogowym. W razie prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości zastosowanie znajduje § 424 Kodeksu karnego.

Przepis § 69 ust. 3 ustawy o ruchu drogowym stanowi, że zawartość alkoholu w 1 g krwi kierowcy prowadzącego pojazd silnikowy, tramwaj lub pojazd terenowy nie może osiągać ani przekraczać 0,20 mg⁶⁹, a w litrze wydychanego powietrza 0,10 mg⁷⁰. Prowadzenie pojazdu przez osobę mającą stężenie niższe od wskazanych wartości nie jest zabronione.

Zgodnie z § 224 ust. 1 ustawy o ruchu drogowym prowadzenie pojazdu silnikowego, pojazdu terenowego lub tramwaju przez osobę, która ma w 1 g krwi

⁶⁷ Riigi Teataja (Dziennik Ustaw Republiki Estonii) 2010, nr 44, poz. 261. Tekst ustawy dostępny w języku estońskim i angielskim na stronach <https://www.riigiteataja.ee/akt/130122015027> oraz <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/516022016004/consolide> (dostęp: 10.10.2016 r.).

⁶⁸ Ustawa z 6 2001 r., Riigi Teataja 2001, nr 61, poz. 364. Tekst dostępny w języku estońskim i angielskim na stronach <https://www.riigiteataja.ee/akt/121062016024> oraz <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/521062016004/consolide> (dostęp: 10.10.2016 r.).

⁶⁹ Odpowiednik 0,2‰.

⁷⁰ Stężenie alkoholu we krwi jest oznaczane laboratoryjnymi badaniami pobranej krwi. Stężenie alkoholu w wydychanym powietrzu jest określane przez użycie urządzeń do pomiaru ilości alkoholu w wydychanym powietrzu.

od 0,20 do 0,49 mg alkoholu lub w wydychanym powietrzu od 0,10 do 0,24 mg alkoholu, jest zabronione pod groźbą grzywny do 100 jednostek⁷¹ lub cofnięcia uprawnienia do kierowania pojazdami na okres do 6 miesięcy⁷².

W razie popełnienia tego samego czynu przez osobę, która ma w 1 g krwi od 0,50 do 1,49 mg alkoholu lub w wydychanym powietrzu od 0,25 do 0,74 mg alkoholu, sprawca podlega grzywnie do 300 jednostek, aresztowi⁷³ lub cofnięciu uprawnienia do kierowania pojazdami na okres do 12 miesięcy (§ 224 ust. 2 ustawy o ruchu drogowym).

W obu wskazanych wypadkach cofnięcie uprawnienia do kierowania pojazdami występuje jako kara samoistna. Jednak, zgodnie z § 224 ust. 3 ustawy o ruchu drogowym, może być ono karą dodatkową, orzecaną obok grzywny lub aresztu. W razie skazania po raz pierwszy, cofnięcie może nastąpić na okres od 3 do 9 miesięcy, w razie kolejnego skazania – od 6 do 12 miesięcy.

Stan nietrzeźwości definiuje § 69 ustawy o ruchu drogowym. Jego ust. 1 stanowi, że kierowcy nie wolno znajdować się w stanie nietrzeźwości. Pozostawanie w stanie nietrzeźwości w czasie kierowania pojazdem skutkuje odpowiedzialnością na następujących zasadach. Zgodnie z § 69 ust. 2 ustawy kierowcę pojazdu silnikowego, tramwaju lub pojazdu terenowego uważa się za nietrzeźwego, jeżeli stężenie alkoholu w 1 g krwi wynosi co najmniej 1,5 mg, albo w wydychanym powietrzu co najmniej 0,75 mg na 1 litr. Za nietrzeźwego uważa się także kierowcę, który we krwi miał co najmniej 0,5 mg na 1 g krwi bądź stężenie alkoholu w wydychanym powietrzu wynosi co najmniej 0,25 mg na 1 litr, gdy jednocześnie występowały u niego zewnętrznie dostrzegalne zaburzenia lub zmiany na ciele czy też wystąpiły zakłócenia reakcji psychofizycznych, skutkujące tym, że kierowca nie był w stanie prowadzić pojazdu z należytą pewnością wymaganą w ruchu.

Prowadzenie pojazdu silnikowego, terenowego lub tramwaju w stanie nietrzeźwości stanowi przestępstwo z § 424 estońskiego k.k. i podlega karze pieniężnej⁷⁴ lub pozbawienia wolności do lat 3. Zgodnie z § 50 estońskiego k.k. w razie skazania za przestępstwo związane z naruszeniem bezpieczeństwa w ruchu można orzec cofnięcie uprawnień do prowadzenia pojazdów na okres do 3 lat⁷⁵.

Konfiskata pojazdu prowadzonego przez nietrzeźwego sprawcę możliwa jest na podstawie § 83 ust. 1 estońskiego k.k., który stanowi, że sąd może orzec przepadek przedmiotu użytego do popełnienia przestępstwa umyślnego, jeżeli w czasie orzekania stanowi on własność sprawcy. Zgodnie z § 83 ust. 2 estońskiego k.k. możliwe jest orzeczenie przepadku przedmiotu czynności wykonawczej, pod warunkiem że w czasie czynu stanowił on własność sprawcy. Zgodnie z § 83 ust. 3 estońskiego k.k. w wyjątkowych wypadkach możliwe jest orzeczenie przepadku przedmiotu, który w czasie orzekania stanowi własność osoby innej niż sprawca, jeżeli:

⁷¹ Zgodnie z § 47 ust. 1 estońskiego k.k. za wykroczenie sąd może nałożyć grzywnę w wysokości od 3 do 300 jednostek, przy czym wartość jednostki jest stała i wynosi 4 euro.

⁷² Zgodnie z § 67 estońskiego k.k. orzeka się je w miesiącach i latach. Zgodnie z § 50 ust. 1 estońskiego k.k. w razie skazania za wykroczenie orzeka się je na okres nie dłuższy niż rok.

⁷³ Zgodnie z § 48 estońskiego k.k. areszt orzeka się za wykroczenie na okres do 30 dni.

⁷⁴ Zgodnie z § 44 ust. 1 estońskiego k.k. kara pieniężna wynosi od 30 do 500 stawek dziennych. Zgodnie z ust. 2 sąd ustala stawkę dzienną, biorąc pod uwagę dzienny przychód sprawcy. Stawka dzienna nie może być niższa niż 10 euro.

⁷⁵ Co ciekawe, zgodnie z § 50 ust. 2 estońskiego k.k. kary tej nie stosuje się ani za przestępstwo, ani za wykroczenie w odniesieniu do sprawców, którzy używają pojazdu silnikowego z powodu niepełnosprawności ruchowej.

- 1) przynajmniej przez lekkomyślność pomagała w wykorzystaniu przedmiotu do popełnienia przestępstwa;
- 2) nabyła przedmiot w drodze darowizny lub za cenę znacznie niższą od normalnej ceny rynkowej;
- 3) wiedziała, że własność przedmiotu została przez sprawcę przeniesiona w celu uniknięcia orzeczenia przepadku.

Pierwszy ze wskazanych wyżej wypadków może mieć zastosowanie do przypadku użyczenia pojazdu przez właściciela osobie nietrzeźwej do prowadzenia, jednak konieczne jest ustalenie strony podmiotowej osoby użyczającej pojazd.

Zarówno w wypadku przestępstwa, jak i wykroczenia możliwe jest uniknięcie przez sprawcę odpowiedzialności, jeżeli podda się on oddziaływaniom w ramach odpowiedniego programu społecznego lub terapeutycznego. Zgodnie z § 30 estońskiego Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia⁷⁶ organ prowadzący postępowanie o wykroczenie może umorzyć postępowanie w kilku wypadkach, m.in. gdy wina sprawcy jest znikoma i brak interesu społecznego w kontynuowaniu postępowania, a także gdy osoba, przeciw której prowadzone jest postępowanie, zobowiązała się do uczestnictwa w programie społecznym. Kształt i treść programu są każdorazowo ustalane przez sąd.

Podobnie jest w postępowaniu karnym. Przepis § 202 estońskiego k.p.k.⁷⁷ dotyczy przypadków, kiedy na wniosek oskarżyciela za zgodą oskarżonego możliwe jest umorzenie postępowania karnego w sprawach o niektóre drobne przestępstwa⁷⁸. Zgodnie z § 202 ust. 2 k.p.k. sąd, umarzając postępowania, może nałożyć na sprawcę szereg obowiązków, w tym obowiązek uczestniczenia w programie społecznym. Oprócz tego może go zobowiązać do pokrycia wydatków związanych z postępowaniem karnym, naprawienia szkody, jeżeli zaistniała, zapłacenia określonej kwoty na cele publiczne do wykorzystania w określonym celu, przepracowania od 10 do 240 godzin na cele społeczne, poddania się terapii uzależnień. Kształt i treść programu są ustalane przez sąd.

Prawo estońskie nie zna systemu punktów karnych.

Pozbawienie prawa jazdy nie jest możliwe w trybie administracyjnym.

Średnie miesięczne wynagrodzenie w Estonii wyniosło w 2015 r. 1065 euro brutto (około 869 euro netto).

11. Finlandia

W Finlandii kwestie odpowiedzialności za prowadzenie pojazdu po wpływie alkoholu są uregulowane w § 3–9 rozdziału 23 fińskiego k.k.⁷⁹

⁷⁶ Ustawa z 21.05.2002 r. Riigi Teataja 2002, nr 50, poz. 313, tekst dostępny w języku estońskim i angielskim na stronach <https://www.riigiteataja.ee/akt/119032015037> oraz <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/503082015005/consolide> (dostęp: 10.10.2016 r.).

⁷⁷ Ustawa z 12.02.2003 r., Riigi Teataja 2003, nr 27, poz. 166, tekst dostępny w języku estońskim i angielskim na stronach <https://www.riigiteataja.ee/akt/120052016006> oraz <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/531052016001/consolide> (dostęp: 10.10.2016 r.).

⁷⁸ Chodzi o przestępstwa drugiego stopnia o nieznacznym stopniu winy. Przystępstwem drugiego stopnia jest przestępstwo zagrożone karą do 5 lat pozbawienia wolności lub karą grzywny (§ 4 ust. 3 estońskiego k.k.).

⁷⁹ Tekst ustawy dostępny w języku fińskim na stronie <http://www.finlex.fi/enllaki/kaannokset/1889/en1889039?search%5Btype%5D:pika&search%5Bpika%5D:criminal%2Ocode> i w języku angielskim na stronie <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1889/en18890039.pdf> (dostęp: 22.10.2016 r.).

Przepisy operują pojęciami pojazdu i pojazdu silnikowego. Są one zdefiniowane w art. 3 ustawy o pojazdach⁸⁰. Zgodnie z § 3 ust. 1 tej ustawy pojazd oznacza każde urządzenie przeznaczone do poruszania się po ziemi, z wyjątkiem pojazdów przeznaczonych do poruszania się po szynach. Zgodnie z § 3 ust. 3 pojazdem silnikowym jest każdy pojazd napędzany silnikiem. Zgodnie z tym samym przepisem do kategorii pojazdów silnikowych zalicza się motocykle i motorowery, natomiast poza nią pozostają pojazdy kategorii L oraz ciągniki rolnicze, pojazdy przeznaczone do robót i pojazdy terenowe.

Dozwolone stężenie alkoholu u osoby prowadzącej pojazd wynosi 0,49‰ lub 0,21 mg alkoholu w litrze wydychanego powietrza⁸¹. Zgodnie z § 3 ust. 1 rozdziału 23 fińskiego k.k., kto prowadzi pojazd silnikowy lub tramwaj, mając we krwi co najmniej 0,5‰ alkoholu lub 0,22 mg alkoholu w litrze wydychanego powietrza, a także ten, u kogo stwierdza się takie stężenie po tym, jak zakończył prowadzenie pojazdu, podlega skazaniu za prowadzenie w stanie odurzenia na karę grzywny⁸² lub pozbawienia wolności do 6 miesięcy⁸³. Zgodnie z § 3 ust. 2 tej samej karze (także za jazdę w stanie odurzenia) podlega, kto prowadzi pojazd silnikowy lub tramwaj po użyciu narkotyków, tak że w czasie lub po prowadzeniu pojazdu ma we krwi aktywną substancję użytego narkotyku lub produkty jego metabolizmu. Przepisu tego nie stosuje się do przypadków użycia substancji medycznych, które kierowca ma prawo stosować. Zgodnie z § 3 ust. 3 tej samej karze podlega kierujący pojazdem silnikowym lub tramwajem, który zażył inną substancję, samą lub połączoną z alkoholem, o ile ograniczyło to jego zdolność do bezpiecznego prowadzenia pojazdu.

Zgodnie z § 4 ust. 1 rozdziału 23 fińskiego k.k. ten, kto prowadzi pojazd silnikowy albo tramwaj, mając we krwi 1,2‰ alkoholu lub więcej, albo w wydychanym powietrzu co najmniej 0,53 mg alkoholu na litr, albo gdy jego zdolność do prowadzenia była znacznie zaburzona, albo gdy sprawca użył innych środków odurzających samych lub połączonych z alkoholem, tak że jego zdolność do prowadzenia pojazdu była znacznie zaburzona, popełnia przestępstwo w typie kwalifikowanym. Jest ono typem skutkowym. We wszystkich trzech przypadkach konieczne jest, aby popełniony przez niego czyn groził niebezpieczeństwem dla innych osób. W takim wypadku sprawca podlega karze grzywny w wysokości co najmniej 60 stawek dziennych lub pozbawienia wolności do lat 2.

Przepis § 9 ust. 1 rozdziału 23 fińskiego k.k. typizuje prowadzenie w stanie nietrzeźwości pojazdu innego niż silnikowy. Zgodnie z nim użytkownik drogi, który pod wpływem alkoholu lub środków odurzających prowadzi pojazd nienapędzany

⁸⁰ Ustawa z 11.12.2002 r., nr 1090 z 2002 r. Tekst dostępny w języku fińskim na stronie <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/haku/?search%5Btype%5D:pika&search%5Bpika%5D:1090%2F2002&submit:Search> i w języku angielskim na stronie <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2002/en20021090.pdf> (dostęp: 22.10.2016 r.).

⁸¹ Stężenie alkoholu we krwi jest oznaczane laboratoryjnymi badaniami pobranej krwi. Stężenie alkoholu w wydychanym powietrzu jest określane przez użycie urządzeń do pomiaru ilości alkoholu w wydychanym powietrzu.

⁸² Zgodnie z § 1 ust. 1 rozdziału 2a fińskiego k.k. grzywnę orzeka się w stawkach dziennych od 1 do 120 stawek. Zgodnie z § 2 ust. 1 rozdziału 2a fińskiego k.k. wartość stawki dziennej jest uzależniona od wypłacalności skazanego. Zgodnie z § 2 ust. 2 rozdziału 2a fińskiego k.k. – co do zasady – za wartość stawki dziennej przyjmuje się 1/60 przeciętnego miesięcznego dochodu sprawcy, jednak w uzasadnionych przypadkach może ona zostać zmniejszona.

⁸³ Zgodnie z § 2 ust. 2 rozdziału 2c fińskiego k.k. pozbawienie wolności wymierza się od 14 dni.

silnikiem, powodując zagrożenie dla innych, podlega karze grzywny lub pozbawienia wolności na okres do 3 miesięcy.

Przepis § 5 ust. 1 rozdziału 23 fińskiego k.k. typizuje prowadzenie statku wodnego lub wykonywanie na tym statku obowiązków wpływających na bezpieczeństwo żeglugi. Sprawca popełnia czyn zabroniony, jeżeli:

- 1) po spożyciu alkoholu w trakcie lub po czynie jego poziom wynosi co najmniej 1‰ we krwi lub 0,44 mg w wydychanym powietrzu albo zdolność sprawcy do wykonywania czynności jest osłabiona bądź
- 2) po spożyciu substancji innych niż alkohol lub tych substancji w połączeniu z alkoholem, jeżeli zdolność sprawcy do wykonywania czynności jest osłabiona.

W obu wypadkach konieczne jest, aby popełniony przez niego czyn groził niebezpieczeństwem dla innych osób. Sprawca podlega grzywnie lub pozbawieniu wolności do lat 2.

Zgodnie z § 5 ust. 2 rozdziału 23 fińskiego k.k. przestępstwo popełnia także ten, kto w profesjonalnym ruchu wodnym prowadzi statek wodny lub wykonuje na statku w takim ruchu obowiązki wpływające na jego bezpieczeństwo albo dotyczące bezpieczeństwa środowiska naturalnego, jeżeli sprawca w trakcie tych czynności ma we krwi przynajmniej 0,5‰ alkoholu lub w wydychanym powietrzu przynajmniej 0,22 mg alkoholu na litr. Sprawca podlega karze identycznej jak sprawca czynu z § 5 ust. 1 rozdziału 23 fińskiego k.k.

Jednakże zgodnie z § 5 ust. 3 rozdziału 23 fińskiego k.k. sprawca czynu z § 5 ust. 1 lub 2 nie podlega karze, jeżeli popełnił czyn na pokładzie łodzi lub statku zbliżonego do łodzi pod względem rozmiaru, prędkości lub pod innym względem.

Przepis § 6 rozdziału 23 fińskiego k.k. typizuje prowadzenie statku powietrznego w stanie nietrzeźwości w ruchu powietrznym. Zgodnie z ust. 1 przestępstwo popełnia ten, kto pilotuje statek powietrzny lub wykonuje obowiązki jako członek załogi takiego statku lub osoba wpływająca na bezpieczeństwo ruchu lotniczego w stanie po użyciu alkoholu, prowadzący do stężenia co najmniej 0,5‰ we krwi lub co najmniej 0,22 mg na litr wydychanego powietrza, albo czyja zdolność do wykonywania wspomnianych operacji zgodnie z wymogami jest osłabiona. Sprawca podlega grzywnie lub pozbawieniu wolności do lat 2.

Przepis § 6 ust. 2 rozdziału 23 fińskiego k.k. stanowi, że przestępstwo popełnia również ten, kto pilotuje statek powietrzny lub wykonuje obowiązki jako członek jego załogi lub osoba wpływająca na bezpieczeństwo ruchu lotniczego w stanie po użyciu narkotyku, tak że ma we krwi substancję czynną lub produkt jej metabolizmu w czasie czynu lub po jego popełnieniu. Sprawca podlega karze jak w ust. 1. Przepisu nie stosuje się, jeżeli substancja lub produkt metaboliczny pochodzi z produktu medycznego, który sprawca ma prawo stosować. Zgodnie z ust. 3 tej samej karze podlega ten, kto wykonuje obowiązki określone w ust. 1 i 2 po użyciu środka odurzającego w połączeniu z alkoholem, co skutkuje osłabieniem zdolności do wykonywania tych czynności.

Paragraf 7 rozdziału 23 fińskiego k.k. typizuje prowadzenie pociągu w stanie nietrzeźwości. Jego ust. 1 stanowi, że przestępstwo popełnia ten, kto prowadzi pociąg lub wykonuje obowiązek zasadniczo wpływający na bezpieczeństwo ruchu

kolejowego po spożyciu alkoholu, przez co w trakcie lub po wykonywanej czynności ma co najmniej 0,5‰ we krwi lub co najmniej 0,22 mg na litr wydychanego powietrza, a także gdy jego zdolność do wykonywania przedsięwziętej czynności jest ograniczona. Sprawca podlega karze grzywny lub pozbawienia wolności do lat 2.

Przepis § 7 ust. 2 rozdziału 23 fińskiego k.k. stanowi, że przestępstwo popełnia również ten, kto prowadzi pociąg lub wykonuje obowiązek zasadniczo wpływający na bezpieczeństwo ruchu kolejowego w stanie po użyciu narkotyku, tak że ma we krwi substancję czynną lub produkt jej metabolizmu w czasie czynu lub po jego popełnieniu. Sprawca podlega karze jak w ust. 1. Przepisu nie stosuje się, jeżeli substancja lub produkt metaboliczny pochodzi z produktu medycznego, który sprawca ma prawo stosować. Zgodnie z ust. 3 tej samej karze podlega ten, kto wykonuje obowiązki określone w ust. 1 i 2 po użyciu środka odurzającego w połączeniu z alkoholem, co skutkuje osłabieniem zdolności do wykonywania tych czynności.

Zgodnie z § 8 rozdziału 23 fińskiego k.k. ten, kto powierza pojazd silnikowy, tramwaj, pociąg, statek lub samolot do prowadzenia, pracy lub kontrolowania osobie, która w sposób widoczny znajduje się w stanie wskazującym, że popełni czyn opisany w § 3–7, podlega karze grzywny lub pozbawienia wolności do roku.

Kwestię zakazu prowadzenia pojazdów reguluje ustawa o prawie jazdy⁸⁴. Jej § 64 stanowi, że zakaz prowadzenia pojazdów orzeka się m.in. wobec sprawców poważnych przestępstw w rozdziału 23 fińskiego k.k., w tym prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu – określonego w § 3 lub 4.

Zgodnie z § 66 ustawy o prawie jazdy w razie prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości minimalny okres obowiązywania zakazu wynosi miesiąc. W razie stanu poważnej nietrzeźwości (co najmniej 1,2‰ lub 0,53 mg alkoholu na litr wydychanego powietrza) albo w razie spowodowania poważnego zagrożenia w ruchu, minimalny okres obowiązywania zakazu wynosi 3 miesiące.

Minimalny okres obowiązywania zakazu ulega wydłużeniu do 6 miesięcy, jeżeli kierowca w ciągu 5 lat dopuścił się dwukrotnie prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości, jeżeli w stanie po użyciu alkoholu popełnił inne wykroczenie lub przestępstwo drogowe. Okres ten ulega zwiększeniu do roku, jeżeli w ciągu 5 lat dwukrotnie prowadził pojazd w stanie poważnej nietrzeźwości (co najmniej 1,2‰ lub 0,53 mg alkoholu na litr wydychanego powietrza) lub poważnie naruszył bezpieczeństwo drogowe.

W każdym wypadku maksymalny okres, na który można orzec zakaz prowadzenia pojazdów, wynosi 5 lat.

Zgodnie z § 67 ustawy o prawie jazdy wykonanie zakazu prowadzenia pojazdów może zostać zawieszona na okres od roku do 3 lat, jeżeli prowadzenie pojazdu jest konieczne do wykonywania przez skazanego zawodu albo z innego ważnego powodu, a zawieszenie nie stanowi poważnego zagrożenia dla bezpieczeństwa. Sąd ustala warunki, pod którymi następuje uchylenie zawieszenia zakazu.

W razie orzeczenia zakazu sąd może zobowiązać skazanego do przedstawienia zaświadczenia lekarskiego, uzależniając od tego uchylenie zawieszenia zakazu.

⁸⁴ Ustawa z 29.04.2011 r., nr 386 z 2011 r. Tekst ustawy dostępny w języku fińskim na stronie <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110386?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ajokorttilaki> (dostęp: 22.10.2016 r.).

Zgodnie z § 67a ustawy o prawie jazdy możliwe jest zastosowanie zamiast zakazu prowadzenia pojazdów ograniczenia prawa do ich prowadzenia do pojazdów wyposażonych w system monitorujący trzeźwość kierującego. Środek ten można stosować wyłącznie do kierowców skazanych za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości. Wobec takiego kierowcy nie może być zatem orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów z innego powodu. Ponadto sprawca powinien mieć stałe miejsce zamieszkania w Finlandii i wyrazić zgodę na zamontowanie systemu. Zgodnie z § 69 ustawy o prawie jazdy w wypadku, gdy skazany wycofa zgodę lub zakłóca pracę systemu, orzeka się zakaz prowadzenia pojazdów.

Prawo fińskie nie zna natomiast pozbawienia prawa jazdy w trybie administracyjnym ani systemu punktowego. Nie ma też specjalnych programów przewidzianych dla sprawców przestępstw polegających na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości.

Rozdział 10 fińskiego k.k. zawiera podstawy do orzeczenia przypadku pojazdu. Jego § 4 stanowi, że możliwe jest orzeczenie przypadku m.in. przedmiotu wykorzystanego do popełnienia przestępstwa umyślnego. Na tej podstawie możliwe jest orzeczenie przypadku pojazdu, który prowadził nietrzeźwy sprawca.

W 2014 r. średnie miesięczne wynagrodzenie w Finlandii wyniosło 3308 euro.

12. Francja

We Francji odpowiedzialność za prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu regulują przepisy Kodeksu karnego⁸⁵ i Kodeksu drogowego (*Code de la Route*)⁸⁶.

Kodeks karny zna karę zawieszenia prawa jazdy na okres do 5 lat. Może być ona ograniczona do prowadzenia pojazdów niezwiązanego z aktywnością zawodową. Nie można jednak wprowadzić tego ograniczenia, gdy przepis szczególny go nie przewiduje (art. 131–6 francuskiego k.k.). Istnieją również kary: zakazu prowadzenia określonych pojazdów na okres nieprzekraczający 5 lat; unieważnienia prawa jazdy połączonego z zakazem ubiegania się o nowe przez okres do 5 lat; konfiskaty jednego lub większej liczby pojazdów należących do skazanego; unieruchomienia jednego lub większej liczby pojazdów należących do skazanego na okres do roku. Kary te mogą być orzekane za występki zagrożone tylko karą grzywny, zamiast niej (art. 131–7 francuskiego k.k.).

W art. 221–6–1 francuskiego k.k. przewidziany został typ nieumyślnego spowodowania śmierci popełniony przez kierowcę pojazdu mechanicznego, zagrożony karą 5 lat pozbawienia wolności i grzywną 75 000 euro. Kara ta ulega zastrzeżeniu do 7 lat pozbawienia wolności i grzywny do 100 euro, m.in. gdy kierowca był pod wyraźnym wpływem alkoholu lub w stanie upojenia alkoholowego, charakteryzującego się poziomem alkoholu we krwi lub w wydychanym powietrzu większym niż limity przewidziane w Kodeksie drogowym, lub gdy kierowca odmawia poddania się badaniu na obecność alkoholu w organizmie. Można wówczas orzec zakaz prowadzenia określonych pojazdów mechanicznych na okres do 5 lat, zawieszenie

⁸⁵ Tekst dostępny na stronie <https://WWW.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXTE000006070719&dateTexte=20160711> (dostęp: 20.10.2016 r.).

⁸⁶ Tekst dostępny na stronie <https://WWW.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXTE000006074228&dateTexte=20160711> (dostęp: 20.10.2016 r.).

prawa jazdy na okres do 5 lat, odbycie kursu świadomości bezpieczeństwa ruchu; unieruchomienie pojazdu na okres do roku; można także orzec konfiskatę pojazdu należącego do skazanego.

Jeżeli następstwem czynu z art. 221–6–1 francuskiego k.k. jest nieumyślne spowodowanie uszczerbku na zdrowiu, powodującego całkowitą niezdolność do pracy na okres przekraczający 3 miesiące, przewidziana została kara 3 lat pozbawienia wolności i grzywny w wysokości 45 000 euro (art. 222–19–1 francuskiego k.k.). Okolicznością powodującą zwiększenie ustawowego zagrożenia do 5 lat i grzywny do 75 000 euro jest m.in. to, że kierowca był pod wyraźnym wpływem alkoholu lub w stanie upojenia alkoholowego, charakteryzującego się poziomem alkoholu we krwi lub w wydychanym powietrzu większym niż limity przewidziane w Kodeksie drogowym lub gdy kierowca odmawia poddania się badaniu na obecność alkoholu w organizmie.

Z kolei jeśli następstwem czynu z art. 222–19 francuskiego k.k., popełnionego przez kierowcę pojazdu mechanicznego, jest nieumyślne spowodowanie uszczerbku na zdrowiu, powodującego trwałą niezdolność do pracy na okres 3 miesięcy lub krótszy, podlega on karze 2 lat pozbawienia wolności i grzywny w wysokości 30 000 euro. Jeżeli sprawca był pod wyraźnym wpływem alkoholu lub w stanie upojenia alkoholowego, charakteryzującego się poziomem alkoholu we krwi lub w wydychanym powietrzu większym niż limity przewidziane w Kodeksie drogowym, lub gdy kierowca odmawia poddania się badaniu na obecność alkoholu w organizmie, kara ulega zaostrzeniu do 5 lat pozbawienia wolności i grzywny do 45 000 euro (art. 222–20–1 francuskiego k.k.). Za przestępstwa z art. 222–19 i art. 222–20 francuskiego k.k. można orzec kary dodatkowe: zawieszenie prawa jazdy na okres do 5 lat, a nawet do 10 lat (art. 222–19–1 i art. 222–20–1 francuskiego k.k.); unieważnienie prawa jazdy i niemożność ubiegania się o nowe na okres do 5 lat; konfiskatę jednego lub większej liczby pojazdów należących do sprawcy; zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych określonego rodzaju na okres do 5 lat; uczestniczenie w kursie podnoszącym świadomość bezpieczeństwa drogowego; unieruchomienie pojazdu na okres do roku (art. 222–44 francuskiego k.k.). Skazanie za występki drogowy powoduje automatycznie unieważnienie prawa jazdy połączone z zakazem ubiegania się o wydanie nowego na okres do lat 10.

Te kary dodatkowe przewidziane są także za popełnienie występkę z art. 223–1 francuskiego k.k.

Za wykroczenia piątej klasy przewidziane zostały we francuskim kodeksie karnym następujące kary (art. 131–14): zawieszenie prawa jazdy na okres do 2 lat (może zostać ograniczone do prowadzenia pojazdów niezwiązanego z aktywnością zawodową); unieruchomienie jednego lub większej liczby pojazdów należących do skazanego na okres do 6 miesięcy. Kary te nie mogą być orzekane łącznie z grzywną (art. 131–15 francuskiego k.k.).

Zakaz prowadzenia pojazdów oraz obowiązek uczestnictwa w kursie podnoszącym świadomość bezpieczeństwa jazdy może stanowić również jeden z obowiązków probacyjnych (art. 132–45 pkt 7 francuskiego k.k.).

Definicja pojazdu silnikowego znajduje się w art. L 110–1 § 1 Kodeksu drogowego. Jest to każdy pojazd naziemny napędzany silnikiem, w tym trolejbusy, przemieszczające się po drodze własnym napędem, z wyjątkiem pojazdów szynowych. Kodeks ten nie definiuje pojazdu niemechanicznego.

We Francji istnieje system punktów karnych oparty na odmiennej zasadzie niż w Polsce. Kierowcy po uzyskaniu prawa jazdy przysługuje 12 punktów karnych rocznie, a kierowcom w okresie próbnym – 6. Pełnienie przestępstwa lub wykroczenia drogowego powoduje utratę określonej liczby punktów. Za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu może zostać odjętych 6 punktów. Dla kierowcy w okresie próbnym oznacza to utratę prawa jazdy, co wiąże się z konieczności poddania się ponownie egzaminowi teoretycznemu i egzaminowi praktycznemu. Jeżeli kierowca w okresie 3 lat od uzyskania prawa jazdy nie straci żadnych punktów, otrzymuje dodatkowych 6 punktów.

Prowadzenie pojazdu w stanie upojenia alkoholowego może być przestępstwem lub wykroczeniem. Wykroczenie popełnia kierowca w okresie próbnym (3 lata od uzyskania prawa jazdy) oraz kierowca transportu publicznego przy zawartości alkoholu co najmniej 0,2 g/l we krwi lub 0,1 mg/l w wydychanym powietrzu. Dla innych kierowców wartości te wynoszą odpowiednio – 0,5 g/l we krwi lub 0,25 mg/l w wydychanym powietrzu. Przystępstwem jest prowadzenie pojazdu przez każdego kierowcę, gdy zawartość alkoholu we krwi wynosi lub jest większa niż 0,8 g/l we krwi lub 0,4 mg/l w wydychanym powietrzu.

We Francji stosuje się różne metody badania poziomu alkoholu w organizmie: we krwi oraz w wydychanym powietrzu. Do badania zawartości alkoholu we krwi używa się testera trzeźwości (etylotest). Jego dokładność jest niska, dlatego gdy daje wynik pozytywny, policja wykonuje test etylometrem, za pomocą którego można ustalić dokładną zawartość alkoholu w organizmie, lub dokonuje pobrania krwi. Test etylometrem jest obowiązkowy w przypadku wypadków drogowych lub wykroczeń stypizowanych w Kodeksie drogowym. Badania na obecność alkoholu mogą być wykonywane prewencyjnie przez policję lub żandarmerię. Od dnia 1.03.2012 r. każdy kierowca powinien mieć w samochodzie etylotest. Jeżeli nie jest możliwe zbadanie wydychanego powietrza, a także gdy doszło do wypadku, w którym ktoś odniósł uszczerbek na zdrowiu, pobiera się krew do badania (dwukrotnego – od razu i po maksymalnie 5 dniach)⁸⁷.

Kodeks drogowy typizuje następujące przestępstwa. W art. L 234–1 przewidziana została kara 2 lat pozbawienia wolności oraz grzywna w wysokości 4500 euro za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu, nawet gdy nie widać wyraźnych objawów zatrucia, gdy poziom alkoholu we krwi jest równy lub wyższy niż 0,8 g/l lub 0,4 mg/l w wydychanym powietrzu. Takiej samej karze podlega prowadzenie pojazdu przez kierowcę z widocznymi objawami wpływu alkoholu. Przepis ten stanowi także, że popełnienie takiego przestępstwa powoduje automatycznie zmniejszenie o połowę maksymalnej liczby punktów prawa jazdy. Przepisy te stosuje się także do instruktora. Wobec sprawcy tego czynu mogą zostać nałożone również kary dodatkowe (art. L 234–2 Kodeksu drogowego): zawieszenia prawa jazdy na okres co najmniej 3 lat (nie może być ono ograniczone do jazdy poza działalnością profesjonalną); unieważnienie prawa jazdy połączone z zakazem ubiegania się o nowe na okres do 3 lat; kara pracy społecznej; grzywna; zakaz prowadzenia niektórych pojazdów silnikowych, także tych, dla których nie jest wymagane prawo jazdy, na okres do 5 lat; obowiązek odbycia (na własny koszt) kursu świadomości na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego;

⁸⁷ Zob. <http://www.legipermis.com/blog/2015/02/18/quel-est-la-difference-entre-un-ethylotest-et-un-ethylometre/> (dostęp: 2.11.2016 r.).

zakaz kierowania pojazdem, który nie jest wyposażony w urządzenie do badania zawartości alkoholu w organizmie przez okres do 5 lat. Artykuł L 234-4 Kodeksu drogowego wprowadza domniemanie upojenia alkoholowego, gdy kierowca odmawia poddania się badaniu na obecność alkoholu. Odmowa poddania się takiej kontroli zagrożona jest karą 2 lat pozbawienia wolności i grzywną 4500 euro (art. L 234-8 Kodeksu drogowego). Wobec sprawcy takiego czynu zabronionego można orzec także następujące kary dodatkowe: zawieszenie prawa jazdy na okres co najmniej 3 lat (nie może być ono ograniczone do jazdy poza działalnością profesjonalną); unieważnienie prawa jazdy połączone z zakazem ubiegania się o nowe na okres do 3 lat; kara pracy społecznej; grzywna; zakaz prowadzenia niektórych pojazdów silnikowych, także tych, dla których nie jest wymagane prawo jazdy, na okres do 5 lat; obowiązek odbycia (na własny koszt) kursu świadomości na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego. Przepis ten stanowi także, że popełnienie takiego przestępstwa powoduje automatycznie zmniejszenie o połowę maksymalnej liczby punktów prawa jazdy. Jeżeli sprawca ponownie popełnia przestępstwa z art. L 234-1 lub art. L 234-8 Kodeksu drogowego, można orzec następujące kary dodatkowe: obowiązkową konfiskatę pojazdu użytego do popełnienia przestępstwa, jeżeli kierowca jest jego właścicielem (sąd może jednak w uzasadnionych przypadkach nie orzekać tej kary); zakaz używania na okres roku pojazdu użytego do popełnienia przestępstwa, jeśli kierowca jest właścicielem. W takim przypadku próba ukrycia, zniszczenia, przekazania innej osobie pojazdu podlegającego przepadkowi – podlega karze. Skazanie za przestępstwo z art. L 234-1 lub art. L 234-8 Kodeksu drogowego, popełnione w warunkach recydywy (popełnienie podobnego czynu w okresie krótszym niż 5 lat), powoduje automatycznie pozbawienie prawa jazdy oraz zakaz ubiegania się o wydanie nowego pozwolenia na okres 3 lat (art. L 234-13). Naruszenie zakazu z art. L 234-2 Kodeksu drogowego (unieważnienie prawa jazdy i zakaz ubiegania się o nowe) zagrożone jest karą 2 lat pozbawienia wolności i grzywny w wysokości 4500 euro. Możliwe jest orzeczenie następujących kar dodatkowych: zakaz prowadzenia niektórych pojazdów silnikowych, także tych, dla których nie jest wymagane prawo jazdy, na okres do 5 lat; unieważnienie prawa jazdy i zakaz ubiegania się o nowe na okres do 3 lat; kara pracy społecznej (art. L 234-16 Kodeksu drogowego). Jeżeli sprawca popełnia ten czyn w warunkach recydywy, konfiskata pojazdu użytego do popełnienia przestępstwa jest obowiązkowa, gdy kierowca jest jego właścicielem (sąd z uzasadnionych względów może od tego odstąpić) – art. L 234-16 Kodeksu drogowego.

Kodeks drogowy typizuje również kilka wykroczeń związanych z prowadzeniem pojazdu. W art. R 234-1 przewidziana została kara grzywny za wykroczenie czwartej klasy, gdy sprawca kieruje pojazdem pod wpływem alkoholu, nawet bez wyraźnych objawów: jeżeli poziom alkoholu we krwi jest równy lub wyższy niż 0,20 g/l lub 0,10 mg/l w wydychanym powietrzu lub poniżej progów określonych w art. L 234-1 Kodeksu drogowego w odniesieniu do kierowcy transportu publicznego, kierowcy w okresie próbnym lub podczas uczenia się, lub jeżeli poziom alkoholu we krwi wynosi lub przekracza 0,5 g/l albo niż 0,25 mg/l w wydychanym powietrzu albo poniżej progów wskazanych w art. L 234-1 Kodeksu drogowego w przypadku innych kierowców. Dodatkowo można orzec zawieszenie prawa jazdy na okres do 3 lat, które może być ograniczone do prowadzenia pojazdów niezwiązanego z działalnością zawodową (art. R 234-1 Kodeksu drogowego). W przypadku

popelnienia tego czynu liczba punktów automatycznie ulega zmniejszeniu o 6. Przepisy te stosuje się do instruktora towarzyszącego uczniowi.

Karze grzywny za wykroczenie piątej podlega sprawca, niebędący zawodowym kierowcą, który nie ma odpowiedniego urządzenia pomiarowego w samochodzie lub je uszkadza (art. R 234–5 Kodeksu drogowego). Tej samej karze podlega pomocnik. Sprawca może ponieść również następujące kary dodatkowe: zawieszenie prawa jazdy na okres do 3 lat, które nie może ograniczać się do jazdy poza działalnością zawodową; zakaz prowadzenia niektórych pojazdów silnikowych, także tych, dla których nie jest wymagane prawo jazdy, na okres do 3 lat; obowiązek odbycia (na własny koszt) kursu świadomości na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego; konfiskata pojazdu użytego do popełnienia przestępstwa, jeżeli kierowca jest jego właścicielem (art. R 234–5 Kodeksu drogowego). Popelnienie tego czynu wiąże się z automatycznym odjęciem 6 punktów.

Przepis art. L 234–6 Kodeksu drogowego stanowi, że każdy kierowca pojazdu wyposażonego w blokady alkoholu musi najpierw użyć tego urządzenia przy uruchamianiu pojazdu. Późniejsze działania zmierzające do umożliwienia rozpoczęcia jazdy lub uszkodzenia urządzenia pomiarowego albo wykorzystanie go w warunkach uniemożliwiających dokładny pomiar alkoholu – podlegają karze grzywny za wykroczenie czwartej klasy. Takiej samej karze podlega pomocnictwo.

Kierowca mechanicznego pojazdu lądowego (z wyjątkiem motorowerów) powinien mieć urządzenie pomiarowe nieużywane i łatwo dostępne (art. R 234–7 Kodeksu drogowego).

Jeżeli zawartość alkoholu we krwi sprawcy wynosi między 0,5 a 0,8‰, liczba punktów pomniejszana jest o 6; ponadto można orzec grzywnę w wysokości 135 euro miesięcznie, zmniejszoną od 90 euro, podwyższoną od 375 euro, także grzywnę w maksymalnej wysokości od 750 euro. Wysokość grzywny zależy od okoliczności zdarzenia, np. czy sprawca płaci grzywnę od razu na miejscu zdarzenia, czy kwestionuje zasadność jej wymierzenia, czy podporządkowuje się poleceniom funkcjonariuszy itd. Sprawca, który odbył szkolenie podnoszenia świadomości bezpieczeństwa drogowego, może odzyskać 4 punkty. Można odbyć tylko jeden taki kurs w roku, na własny koszt (150 euro).

Prowadzenie pojazdu, gdy poziom alkoholu we krwi wynosi lub przekracza 0,8 g/l, wiąże się z utratą 6 punktów karnych, unieruchomieniem pojazdu, chyba że pasażer jest zdolny do jego prowadzenia, czasowym odebraniem prawa jazdy do 72 godzin przez funkcjonariuszy policji lub żandarmerii, zawieszeniem prawa jazdy na okres do roku, zapłatą grzywny do 4500 euro, obowiązkowym szkoleniem ze świadomości bezpieczeństwa drogowego, zawieszeniem prawa jazdy na okres do 3 lat, pozbawieniem wolności do lat 2, zakazem prowadzenia określonych pojazdów silnikowych do lat 5. Jeżeli prawo jazdy zostało zatrzymane, a nie ma pasażera lub nie może on kierować pojazdem, pojazd zostaje unieruchomiony.

Prawo jazdy może zostać również zatrzymane w trybie administracyjnym, np. za jazdę pod wpływem alkoholu lub narkotyków, przy przekroczeniu dozwolonej prędkości o więcej niż 40 km/h⁸⁸.

⁸⁸ Por. <https://dront-finances.commentcamarche.net/contess/1298-retrait-du-permis-de-conduire-suspension-et-annulation> (dostęp: 2.11.2016 r.).

W przypadku prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu należy odbyć obowiązkowy kurs dodatkowy, a jeżeli zawieszenie prawa jazdy trwało co najmniej 6 miesięcy – poddać się testom psychologicznym. W przypadku zawieszenia prawa jazdy na okres co najmniej miesiąca testy te nie są obowiązkowe, wymagana jest jedynie wizyta u lekarza.

Istnieje również możliwość zwiększenia składki ubezpieczeniowej. W przypadku spowodowania wypadku pod wpływem alkoholu, ubezpieczyciel może zwiększyć składkę do 150% przy braku innych czynów zabronionych; w innych przypadkach może ją zwiększyć nawet do 400% (np. gdy sprawca zbiegł z miejsca wypadku). W skrajnych przypadkach może rozwiązać umowę ubezpieczenia z miesięcznym okresem wypowiedzenia⁸⁹.

Na dzień zbierania danych do niniejszego raportu nie były znane dane odnośnie do wysokości średniego miesięcznego wynagrodzenia w 2015 r. Ostatnie dostępne dane Państwowego Instytutu Statystyki i Badań Ekonomicznych pochodzą z 2013 r. Według nich wynagrodzenie to wynosiło 2912 euro brutto (2202 euro netto).

13. Grecja

W ustawodawstwie greckim aktem prawnym regulującym odpowiedzialność za prowadzenie pojazdu po spożyciu alkoholu jest ustawa z 23.03.1999 r. – Prawo o ruchu drogowym⁹⁰.

Przepisy greckie operują zbiorczym pojęciem pojazdu drogowego, obejmującym pojazd mechaniczny i pojazd ręczny. Zgodnie z art. 2 Prawa o ruchu drogowym pojazdem mechanicznym jest pojazd napędzany silnikiem i służący do przewozu pasażerów lub ładunków. Pojęcie to nie obejmuje motorowerów. Natomiast pojazd ręczny jest to pojazd ciągnięty lub pchany.

Zgodnie z tym samym przepisem pojazd drogowy to każde urządzenie przeznaczone do poruszania się po drogach publicznych, z wyjątkiem urządzeń przeznaczonych do przewożenia niemowląt i osób niepełnosprawnych. Nie są pojazdami drogowymi pojazdy szynowe, jednak stosuje się do nich przepisy Prawa o ruchu drogowym.

Dozwolony poziom stężenia alkoholu we krwi wynosi 0,5 mg na litr krwi lub 0,25 mg na litr wydychanego powietrza, co wynika z art. 42 Prawa o ruchu drogowego. Stężenie to dotyczy kierowców pojazdów silnikowych i rowerzystów. W odniesieniu do kierowców zawodowych i początkujących wartość została obniżona do 0,3 g na litr krwi. Prowadzenie pojazdu w stanie po spożyciu alkoholu, prowadzącym do przekroczenia wskazanej wartości, jest czynem zabronionym przez wskazany przepis jako wykroczenie. Wysokość kary jest uzależniona od stężenia alkoholu we krwi lub w wydychanym powietrzu.

W przypadku stwierdzenia stężenia alkoholu od 0,51 do 0,80 mg w litrze krwi lub 0,26 do 0,40 mg alkoholu na litr wydychanego powietrza⁹¹ sprawca podlega grzywnie administracyjnej w wysokości 200 euro.

⁸⁹ Por. <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F2630> (dostęp: 2.11.2016 r.).

⁹⁰ Ustawa nr 2629 (Dziennik Ustaw nr 57/A/1999). Tekst dostępny w języku greckim na stronie <http://drivingschool.gr/nomothesia/kok/kok002.htm> (dostęp: 22.10.2016 r.).

⁹¹ Stężenie alkoholu we krwi jest oznaczane laboratoryjnymi badaniami pobranej krwi. Stężenie alkoholu w wydychanym powietrzu jest określane przez użycie urządzeń do pomiaru ilości alkoholu w wydychanym powietrzu.

W przypadku gdy stężenie alkoholu wynosi od 0,81 do 1,10 g na litr krwi lub od 0,41 do 0,6 mg alkoholu na litr wydychanego powietrza, sprawca podlega karze grzywny administracyjnej w wysokości 700 euro i pozbawieniu prawa jazdy na okres 90 dni. Prawo jazdy zwracane jest po przedstawieniu zaświadczenia o uiszczeniu grzywny i upływie okresu, na który orzeczono jego zatrzymanie. Sprawca nie musi ponownie składać stosownego egzaminu.

W razie stwierdzenia stężenia alkoholu powyżej 1,10 mg w litrze krwi lub powyżej 0,6 mg na litr wydychanego powietrza sprawca podlega karze: od 2 miesięcy pozbawienia wolności, grzywny administracyjnej w wysokości 1200 euro, a także pozbawienia prawa jazdy na okres 6 miesięcy. Prawo jazdy zwracane jest po przedstawieniu zaświadczenia o uiszczeniu grzywny i upływie okresu, na który orzeczono jego zatrzymanie (art. 42 ust. 7 Prawa o ruchu drogowym). Sprawca nie musi ponownie składać stosownego egzaminu. Możliwe jest też orzeczenie czasowego pozbawienia dowodu rejestracyjnego i tablic rejestracyjnych (szczegółowo na ten temat niżej).

Zgodnie z art. 42 ust. 8 Prawa o ruchu drogowym jeżeli sprawca w ciągu 2 lat od skazania ponownie prowadzi pojazd ze stężeniem alkoholu powyżej 1,10 mg w litrze krwi lub powyżej 0,6 mg na litr wydychanego powietrza, podlega karze co najmniej 6 miesięcy pozbawienia wolności, grzywnie administracyjnej w wysokości 2000 euro i pozbawieniu prawa jazdy na okres 5 lat. Prawo jazdy zwracane jest po przedstawieniu zaświadczenia o uiszczeniu grzywny i upływie okresu, na który orzeczono jego zatrzymanie. Sprawca nie musi ponownie składać stosownego egzaminu. Możliwe jest też orzeczenie czasowego pozbawienia dowodu rejestracyjnego i tablic rejestracyjnych (szczegółowo na ten temat niżej).

Artykuł 42 ust. 9 Prawa o ruchu drogowym zabrania prowadzenia pojazdów pod wpływem narkotyków lub lekarstw, które zgodnie z ich opisami mogą mieć wpływ na bezpieczeństwo prowadzenia pojazdów. Sprawca podlega karze pozbawienia wolności na okres co najmniej 2 miesięcy, grzywny co najmniej 200 euro oraz pozbawieniu prawa jazdy na okres od 3 do 6 miesięcy. Jest to jedyne ze stypizowanych w art. 42 ustawy wykroczeń, w sprawach o które orzeka sąd.

Zgodnie z art. 42 ust. 6 Prawa o ruchu drogowym istnieje domniemanie, że sprawca, który odmawia poddania się badaniu na obecność alkoholu we krwi, ma stężenie alkoholu w wysokości powyżej 1,10 mg na litr krwi. Zgodnie z tym samym przepisem jeżeli ktoś odmawia poddania się badaniu na obecność we krwi narkotyków lub lekarstw, domniemywa się, że pozostaje on pod ich wpływem, co skutkuje ograniczeniami zdolności do prowadzenia pojazdu, wskazanymi w art. 42 ust. 9 ustawy.

Greckie przepisy nie przewidują przypadku pojazdu, którym poruszał się sprawca. Jednakże dopuszczają czasowe pozbawienie dowodu rejestracyjnego i tablic rejestracyjnych, co oznacza czasowe niedopuszczenie pojazdu do ruchu. Jest ono możliwe w wypadku pierwszego i kolejnych⁹² skazań za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu o stężeniu powyżej 1,10 mg w litrze krwi lub powyżej 0,6 mg na litr wydychanego powietrza. Następuje na okres od 10 dni do 6 miesięcy i musi zostać orzeczone przez sąd.

⁹² O ile następują w ciągu 2 lat od poprzedniego.

Greckie prawo nie zna możliwości pozbawienia prawa jazdy w trybie administracyjnym, poza zatrzymaniem go w warunkach przewidzianych wyżej przez funkcjonariusza policji oraz pozbawieniem go wskutek uzyskania odpowiedniej liczby punktów karnych.

System punktów karnych dla kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego wynika z Decyzji Ministrów właściwych ds. transportu i łączności i porządku publicznego z 11.04.2007 r.⁹³ Za kierowanie pojazdem w stanie po użyciu alkoholu sprawca otrzymuje 5 punktów karnych w przypadku stwierdzenia zawartości alkoholu w organizmie w granicach 0,5–0,8 mg na litr krwi i w granicach 0,25–0,40 mg na litr wydychanego powietrza; 7 punktów w przypadku stwierdzenia u kierowców specjalnych kategorii⁹⁴ zawartości alkoholu w organizmie w granicach 0,2–0,8 mg na litr krwi i w granicach 0,1–0,4 mg na litr wydychanego powietrza; 9 punktów w przypadku stwierdzenia zawartości alkoholu w organizmie w granicach 0,81–1,10 mg na litr krwi i w granicach 0,41–0,6 mg na litr wydychanego powietrza.

Jeżeli kierowca otrzyma 25 punktów karnych – zostaje pozbawiony prawa jazdy. Punkty utrzymują się w rejestrze przez 4 lata od dnia przewinienia.

W prawie greckim nie przewiduje się specjalnych programów dla sprawców przestępstw polegających na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości.

Srednie miesięczne wynagrodzenie w Grecji wynosiło w 2013 r. 1541 euro.

14. Hiszpania

Kwestie związane z analizowaną problematyką zawarte są w Królewskim Dekrecie Legislacyjnym 6/2015 z 30.10.2015 r., który uchwała tekst jednolity ustawy o ruchu drogowym, ruchu pojazdów silnikowych i bezpieczeństwie drogowym⁹⁵, jednakże prowadzenie pojazdu silnikowego lub motoroweru w stanie pod wpływem napojów alkoholowych stanowi przestępstwo określone w artykule 279 ust 2 ustawy 10/1995 z 23.11.1995 r. – Kodeks karny.⁹⁶

Obowiązujące przepisy nie znają pojęć pojazdu mechanicznego (*vehículo mecánico*) oraz pojazdu niemechanicznego, występuje natomiast określenie „pojazd silnikowy” (*vehículo de motor*). Przez pojazd silnikowy rozumie się „pojazd wyposażony w silnik napędowy do wprawienia go w ruch”. Wyklucza się z tej definicji motorowery, tramwaje i pojazdy dla osób o ograniczonej mobilności, pojazd kołowy zaś to „pojazd wyposażony w przynajmniej 2 koła, i napędzany wyłącznie lub głównie za pomocą energii mięśni osoby lub osób będących na tym pojeździe, szczególnie za pomocą pedałów”.

W załączniku nr I do cyt. ustawy o ruchu drogowym są szczegółowo zdefiniowane poszczególne pojazdy, np.: pojazd kołowy (pkt 7), rower (pkt 8), motorower (pkt 9), tramwaj (pkt 10), pojazd dla osób o ograniczonej mobilności (pkt 11), pojazd silnikowy (pkt 12), autobus (pkt 13), motor (pkt 14), furgonetka (pkt) itp.

⁹³ Dziennik Ustaw nr 623/b/2007. Tekst dostępny w języku greckim na stronie http://www.kontosnikos.gr/point_system.pdf (dostęp: 28.10.2016 r.).

⁹⁴ Dotyczy to kierowców profesjonalnych, a także kierowców początkujących.

⁹⁵ Real Decreto Legislativo 6/2015, de 30 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley sobre Tráfico, Circulación de Vehículos a Motor y Seguridad Vial (BOE núm. 261 de 31 de Octubre de 2015). Pierwotny tekst został uchwalony Królewskim Dekretem Legislacyjnym 339/1990 z 2.03.1990 r.

⁹⁶ Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal (BOE núm. 281 de 24 de Noviembre de 1995).

W zależności od zawartości alkoholu w organizmie kierowcy odpowiednio udowodniony może być traktowany jako delikt administracyjny⁹⁷ lub przestępstwo. Kwestie deliktu są uregulowane w art. 77 ustawy o ruchu drogowym, transporcie ulicznym i bezpieczeństwie drogowym. Natomiast przestępstwo jest stypizowane w art. 379 hiszpańskiego kodeksu karnego.

Maksymalny dopuszczalny poziom alkoholu u kierowcy wynosi w Hiszpanii, stosownie do art. 20 Królewskiego Dekretu 1428/2003 z 21.11.2003 r., który uchwała ogólny regulamin ruchu drogowego w celu stosowania i rozwinięcia tekstu stawy o ruchu drogowym, ruchu pojazdów silnikowych i bezpieczeństwie drogowym uchwalonego Królewskim Dekretem Legislacyjnym 330/1990 z 2.03.1990 r.⁹⁸:

- dla zwykłych kierowców: 0,5 g/l we krwi, 0,25 mg/l w wydychanym powietrzu;
- dla kierowców początkujących (w czasie 2 lat od otrzymania prawa jazdy)

oraz kierowców pojazdów przeznaczonych do transportu towarów o maksymalnej masie powyżej 3.500 kg, pojazdów przeznaczonych do transportu podróźnych o więcej niż 9 miejscach lub pojazdów usługi publicznej, przeznaczonych do transportu szkolnego oraz małoletnich, niebezpiecznych towarów lub pojazdów służb pilnych lub transportów specjalnych: 0,3 g/l we krwi lub 0,15 mg/l w wydychanym powietrzu.

Jeśli u kierującego pojazdem wykryje się w wydychanym powietrzu powyżej 0,60 mg/l alkoholu lub poziom alkoholu we krwi wyniesie powyżej 1,2 g/l, hiszpański Kodeks karny traktuje go jako przestępcę realizującego ustawowe znamiona czynu zabronionego określonego w art. 379 ust. 2 hiszpańskiego k.k. W myśl tego przepisu kto prowadzi pojazd silnikowy lub motorower pod wpływem narkotyków, środków odurzających, substancji psychotropowych lub napojów alkoholowych – podlega takiej samej karze jak sprawca określony w ust. 1, w którym stypizowane jest przestępstwo jazdy z nadmierną prędkością powyżej 60 km/h na drodze miejskiej od dozwolonej lub powyżej 80 km/h na drodze międzymiastowej od dozwolonej. W myśl tego przepisu jego sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 do 6 miesięcy lub grzywny w wysokości od 6 do 12 miesięcy⁹⁹ lub karze pracy na rzecz społeczności od 31 do 90 dni oraz pozbawieniu prawa do prowadzenia pojazdów silnikowych i motorowerów na okres powyżej roku do 4 lat.

Bardzo ciężkim deliktem administracyjnym jest prowadzenie pojazdu przez kierującego z zawartością alkoholu w organizmie wyższym niż przewidziany w regulaminie lub z obecnością narkotyków (art. 77c ustawy o ruchu drogowym). Chodzi

⁹⁷ Ustawa *expressis verbis* używa wyrażenia „naruszenia administracyjne”, nie ma zaś w ogóle mowy o wykroczeniach. Wykroczeń nie ma już w hiszpańskim k.k. od 1.07.2015 r., gdyż przepisy Księgi III k.k. typizujące wykroczenia (*faltas*) zostały uchylone ustawą 1/2015 z 30.03.2015 r., która zmieniła ustawę 10/1995 z 23.11.1995 r. – Kodeks karny (Ley Orgánica 1/2015, de 30 de marzo, por la que se modifica la Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal; BOE núm. 77 de 31 de Marzo de 2015). Zostały one przekwalifikowane na przestępstwa lekkie albo na delikty administracyjne (*infracciones administrativas*), które są rozpatrywane w trybie administracyjnym (zwane deliktem administracyjnym).

⁹⁸ Real Decreto 1428/2003, de 21 de noviembre, por el que se aprueba el Reglamento General de Circulación para la aplicación y desarrollo del texto articulado de la Ley sobre tráfico, circulación de vehículos a motor y seguridad vial, aprobado por el Real Decreto Legislativo 339/1990, de 2 de marzo (BOE núm. 306 de 2 de Diciembre de 2003).

⁹⁹ W myśl art. 50 k.k. kara grzywny polega na nałożeniu na skazanego sankcji pieniężnej (ust. 1). Kara grzywny jest wymierzana, o ile ustawa nie stanowi inaczej, według systemu stawek dziennych (ust. 2). Minimalny wymiar kary grzywny wynosi 10 dni, zaś maksymalny – 2 lata, a w przypadku wymierzenia grzywny osobom prawnym maksymalny jej wymiar to 5 lat (ust. 3).

o poziom alkoholu w wydychanym powietrzu większy od 0,25 do maksymalnie 0,50 mg/l, a dla kierowców:

- a) pojazdów przeznaczonych do transportu towarów o maksymalnej masie powyżej 3.500 kg;
- b) pojazdów przeznaczonych do transportu podróźnych o więcej niż 9 miejscach;
- c) pojazdów usługi publicznej;
- d) pojazdów przeznaczonych do transportu szkolnego oraz małoletnich;
- e) pojazdów do przewozu materiałów niebezpiecznych;
- f) pojazdów uprzywilejowanych lub transportów specjalnych;
- g) posiadających prawo jazdy poniżej 2 lat

– poziom alkoholu od 0,15 do 0,30 mg/l (art. 20 Regulaminu).

Delikt ten jest zagrożony grzywną w wysokości 500 euro (art. 80 ust. 1 ustawy o ruchu drogowym) oraz kierowca traci 4 punkty (załącznik II do ustawy o ruchu drogowym). Grzywna w wysokości 1000 euro grozi kierowcy, który był już ukarany w poprzednim roku za przekroczenie limitu dozwolonego alkoholu albo kierowcy, który prowadził pojazd z poziomem alkoholu dwukrotnie wyższym od dozwolonego (art. 80 ust. 2 lit. a ustawy o ruchu drogowym) oraz kierowca traci 6 punktów (załącznik II do ustawy o ruchu drogowym).

W wypadku prowadzenia pojazdu z obecnością narkotyków kierowca traci 6 punktów.

Obowiązujące ustawodawstwo w Hiszpanii zezwala na unieruchomienie pojazdu w celu uniemożliwienia osobie będącej pod wpływem napojów alkoholowych kontynuacji jazdy (art. 25 cyt. Regulaminu), lecz w żadnym wypadku nie dopuszcza konfiskaty pojazdu, którym poruszał się nietrzeźwy sprawca.

W Hiszpanii funkcjonuje system tzw. punktów karnych dla kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego¹⁰⁰. Kierowca w momencie uzyskania uprawnień do prowadzenia pojazdu mechanicznego otrzymuje 8 punktów; jeśli w ciągu 2 lat nie popełni wykroczenia drogowego, uzyskuje dodatkowo 4 punkty (łącznie 12). Kolejne 3 lata powiększają konto o 2 punkty, zaś za kolejne 3 lata otrzymują 1 punkt (maksymalnie można uzyskać ich 15). Za każde wykroczenie drogowe kierowcy odbierane są punkty; za kierowanie pojazdem w stanie po użyciu alkoholu kierowcy można odebrać maksymalnie 6 punktów. Jeśli kierowca straci w ciągu roku wszystkie punkty, zastają mu odebrane uprawnienia do kierowania pojazdem¹⁰¹. Po upływie 6 miesięcy (3 miesięcy dla kierowców zawodowych zdefiniowanych w pkt 3 załącznika I do ustawy o ruchu drogowym), kierowca może ponownie udać się na kurs prawa jazdy i podejść do egzaminu teoretycznego i egzaminu praktycznego. Po uzyskaniu uprawnień do kierowania pojazdem kierowca ponownie ma 8 punktów.

Poza utratą punktów oraz sankcjami finansowymi, czyny zabronione polegające na prowadzeniu pojazdu w stanie po użyciu alkoholu pozostają odnotowane w odpowiednim rejestrze i w przypadku powtórzenia powiększają negatywne

¹⁰⁰ Bliżej o tych kwestiach por. B. J. Stefańska, *System punktów dyscyplinujących kierowców hiszpański prawo o ruchu drogowym*, „Paragraf na Drodze” 2016/2, s. 55–68.

¹⁰¹ Prowadzenie pojazdu bez uprawnień jest przestępstwem (art. 384 hiszpańskiego k.k.).

konsekwencje dla sprawcy. Poza tym w sytuacji odebrania prawa jazdy trzeba przejść przez opisany wyżej kurs i zdać egzamin. Także towarzystwa ubezpieczeniowe biorą to pod uwagę i zwiększają stawki ubezpieczeniowe.

W Hiszpanii średnie miesięczne wynagrodzenie w I kwartale 2016 r. wynosiło 2481,51 euro brutto (1832,26 netto).

15. Holandia

Odpowiedzialność za prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu uregulowana jest przez ustawę o ruchu drogowym z 1994 r. (ang. *Road Traffic Act 1994*, nid. *WVW 1994*). Artykuł 8 tej ustawy stanowi, że zabronione jest kierowanie pojazdem mechanicznym pod wpływem substancji, które mogą zagrażać zdolności do prowadzenia pojazdu. Ustawa obejmuje swoim zakresem pojazdy, których prowadzenie wymaga posiadania prawa jazdy. Zabronione jest również pozwalanie innym osobom na prowadzenie pojazdu w sytuacji, w której ma się podejrzenie, że osoba ta jest pod wpływem alkoholu. Prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu traktowane jest jako przestępstwo. Dozwolone stężenie alkoholu we krwi dla kierowców to 0,5‰, z tym jednak zastrzeżeniem, że początkujący kierowcy (czyli osoby, które mają prawo jazdy krócej niż 5 lat) i osoby poniżej 24. roku życia nie mogą mieć stężenia alkoholu we krwi przekraczającego 0,2‰. Dozwolone są wyrywkowe badania alkomatem.

Kierowcom, którzy prowadzą pojazd pod wpływem alkoholu, grozi grzywna. Wysokość grzywny zależy od poziomu alkoholu we krwi (i ostatecznie od decyzji sądu). Grzywny są orzekane w wysokości od 300 euro (0,22–0,53‰) do 1100 euro (2,16–2,35‰). Kara jest obliczana według następujących zasad:

Tabela 3 Kary dla kierowców pojazdów mechanicznych prowadzących je pod wpływem alkoholu			
Poziom alkoholu we krwi (w promilach)	Grzywna w euro (dla kierowców doświadczonych/początkujących)	Okres zawieszenia prawa jazdy (w miesiącach)	Praca społeczna (w godzinach)
0,22–0,53	0/300		
0,54–0,80	325/300		
0,81–1,00	425/350	4 (tylko początkujący kierowcy)	
1,01–1,15	550/450	4 (tylko początkujący kierowcy)	
1,16–1,30	650/550	4 (tylko początkujący kierowcy)	
1,31–1,50	650	4 (doświadczeni) 6 (początkujący)	
1,51–1,65	750	6	
1,66–1,80	850	7	
1,81–2,00	950	8	
2,01–2,15	1000	9	
2,16–2,35	1100	10	
2,36–2,50		12	60
2,51–2,75		15	70
>2,76		od 18 do 27	od 80 do 110

W zależności od zawartości alkoholu we krwi zawieszane jest również prawo do kierowania pojazdem (na okres od 4 do 27 miesięcy). Przy poziomie wyższym niż 1,3‰ dla początkujących kierowców i 1,8‰ dla doświadczonych kierowców następuje zawieszenie prawa jazdy, a kierowca dostaje skierowanie na badanie psychiatryczne, które może się skończyć całkowitym odebraniem prawa jazdy. Kierowcom skuterów grozi grzywna w wysokości od 125 do 700 euro, a prawo jazdy może zostać zawieszane na okres od 2 do 10 miesięcy. Dokładne kary dla kierowców skuterów wyglądają następująco:

Tabela 4 Kary dla kierowców skuterów prowadzących je pod wpływem alkoholu		
Poziom alkoholu we krwi (w promilach)	Grzywna w euro (dla kierowców doświadczonych/początkujących)	Okres zawieszenia prawa jazdy (w miesiącach)
0,22–0,53	0/125	
0,54–0,80	125	
0,81–1,00	125	
1,01–1,30	225	
1,31–1,50	225	2 (tylko początkujący kierowcy)
1,51–1,80	325	5 (tylko początkujący kierowcy)
1,81–2,00	325	4 (doświadczeni) 6 (początkujący)
2,01–2,50	425	7
>2,51	Od 500 do 700	Od 8 do 10

Kierowcom, którzy prowadzą pod wpływem alkoholu, grozi grzywna. Wysokość grzywny zależy od poziomu alkoholu we krwi, a ostatecznie od decyzji sądu. Grzywny są orzekane w wysokości od 300 euro (0,22–0,53‰) do 1100 euro (2,16–2,35‰). W zależności od zawartości alkoholu we krwi zawieszane jest również prawo do kierowania pojazdem (na okres od 4 do 27 miesięcy). Przy poziomie wyższym niż 1,3‰ dla początkujących kierowców i 1,8‰ dla doświadczonych kierowców następuje zawieszenie prawa jazdy, a kierowca zostaje skierowany na badania psychiatryczne, które mogą się zakończyć całkowitym odebraniem prawa jazdy. Kierowcom skuterów grozi grzywna w wysokości od 125 do 700 euro, a prawo jazdy może zostać zawieszane na okres od 2 do 10 miesięcy.

W Holandii organizowane są trzy kursy reedukacyjne dla kierowców, którzy dopuścili się wykroczenia związanego z prowadzeniem pojazdu w stanie po użyciu alkoholu: EMA (*Educational Measure Alcohol and Traffic*) – trzydniowy kurs dla kierowców, którzy mieli we krwi 1,0–1,8‰ i początkujących kierowców z poziomem 0,8–1,3‰; Lema („lżejsza wersja” EMA) – kurs dwa razy po 3,5 godziny, który jest przeznaczony dla początkujących kierowców z poziomem alkoholu we krwi 0,5–0,8‰ i doświadczonych kierowców z poziomem 0,8–1,0‰ i EMG (*Educational; Measure Behaviour and Traffic*) – kurs przeznaczony dla kierowców, którzy mają na koncie kilka wykroczeń związanych z prowadzeniem pojazdu. W przypadku przekroczenia dozwolonej prędkości kierowca może również zostać skierowany na EMG.

Karana jest także odmowa poddania się badaniu alkomatem. W wypadku jazdy z nadmierną prędkością lub jazdy w stanie po użyciu alkoholu policja ma prawo do zatrzymania pojazdu.

Od dnia 1.06.2011 r. obowiązuje prawo dotyczące kierowców-recydywistów (nid. *recidiveregeling*). Jeśli kierowca w ciągu 5 lat od pierwszego wykroczenia zostanie zatrzymany z poziomem alkoholu we krwi wyższym niż 1,3‰ (lub jeśli odmówi poddania się badaniu alkomatem), zostanie mu z urzędu odebrane prawo jazdy. Taki kierowca musi ponownie zdawać egzamin na prawo jazdy (zarówno część teoretyczną, jak i część praktyczną), ale może to zrobić dopiero po upływie wyznaczonego przez sąd okresu „zawieszenia”, czyli zakazu prowadzenia pojazdów.

Jazda rowerem w stanie po użyciu alkoholu również jest zabroniona, ale prawo to jest egzekwowane bardzo rzadko. Przy zawartości alkoholu we krwi poniżej 0,54‰ grozi grzywna w wysokości 100 euro, w wypadku odmowy poddania się badaniu alkomatem – 125 euro, a przy drugim wykroczeniu – 200 euro.

Średnie miesięczne wynagrodzenie w 2015 r. w Holandii wyniosło 2158 euro netto (3073 euro brutto).

16. Irlandia

Odpowiedzialność za prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu reguluje w Irlandii ustawa – Prawo o ruchu drogowym (*Road Traffic Act*) z 1961 r. (tekst jednolity z 2010 r.). Rozróżnia się pojęcia pojazdu mechanicznego i pojazdu niemechanicznego. Definicje zawarte są w sekcji 3 wspomnianego aktu prawnego. Pojazd mechaniczny to pojazd z wbudowanym napędem mechanicznym i/lub elektrycznym (z wyłączeniem tramwajów i innych pojazdów skonstruowanych do poruszania się po szynach). Natomiast pojazd niemechaniczny definiowany jest jako taki, który nie ma napędu mechanicznego i/lub elektrycznego.

Zachowanie polegające na prowadzeniu pojazdu pod wpływem alkoholu jest zabronione i traktowane jak przestępstwo. Przepisy *Road Traffic Act* stanowią, że: „Zakazuje się prowadzenia pojazdów mechanicznych pod wpływem alkoholu. Zakazana jest jazda lub próba jazdy pojazdem mechanicznym w miejscu publicznym pod wpływem alkoholu lub narkotyku w takim stopniu, że uniemożliwia to stosowną kontrolę nad pojazdem mechanicznym” (art.49 ust.1).

Przepisy określają zawartość alkoholu we krwi, powyżej której prowadzenie pojazdu jest zakazane. Określona jest również dopuszczalna ilość alkoholu w moczu i wydychanym powietrzu. Wynoszą one: 20 mg alkoholu w 100 ml krwi, 27 mg alkoholu w 100 ml moczu oraz 9 µg alkoholu w 100 ml powietrza. Pomiar musi być dokonany w ciągu 3 godzin po stwierdzeniu jazdy pod wpływem alkoholu.

Za przestępstwo prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu przewidziano kary: grzywny do wysokości 5000 euro lub pozbawienia wolności powyżej 6 miesięcy (maksymalnie 6 lat). Możliwe jest również nałożenie obu tych kar. Za inne towarzyszące nietrzeźwości przestępstwa i wykroczenia ich sprawca jest ścigany niezależnie od przestępstwa prowadzenia w stanie nietrzeźwości. Dotyczy to głównie różnych naruszeń porządku publicznego, szkód wyrządzonych osobom i/lub mieniu. Zakazane jest prowadzenie pojazdów mechanicznych osobom w wieku poniżej 16 lat, bez ważnego prawa jazdy, prowadzenie pojazdów w złym stanie technicznym – w takich wypadkach nakładana jest grzywna do 500 euro i/lub kara więzienia do 3 miesięcy.

Zasady pozbawiania prawa jazdy są regulowane przez sekcje 26–32 oraz sekcją 65 *Road Traffic Act*. Prawo jazdy może być odebrane kierowcy wyrokiem sądu

na okres minimum roku (w wypadku wykroczeń) oraz minimum 3 lat (w wypadku popełnienia przestępstwa). Pozbawienie prawa jazdy może nastąpić również na okres wieloletni – w wypadku stwierdzenia niezdolności do kierowania pojazdem z powodu choroby fizycznej i/lub umysłowej i jej konsekwencji. W takim wypadku ponowne przyznanie prawa do prowadzenia pojazdu następuje po usunięciu przeszkody (choroby) – wymagane jest orzeczenie lekarskie. Nie przewiduje się dożywotniego pozbawienia prawa jazdy.

Prawo nie przewiduje orzeczenia przypadku pojazdu prowadzonego przez kierowcę pod wpływem alkoholu.

W Irlandii istnieje system punktów karnych dla kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego. Liczba przyznanych za konkretne wykroczenie/przestępstwo punktów wiąże się z obowiązkiem uiszczenia kary finansowej (minimalna – 60 euro; w wypadku opóźnienia uiszczenia kary powyżej 28 dni jej wysokość odpowiednio wzrasta). W wypadku jazdy w stanie nietrzeźwości kara wynosi minimum 3 punkty karne i 200 euro grzywny. Zebranie 12 karnych punktów w okresie 3 lat powoduje utratę uprawnień do prowadzenia pojazdu na okres co najmniej 6 miesięcy. W takim wypadku prawo jazdy musi zostać zwrócone w ciągu 14 dni do organu, który je wydał.

Pozostałymi konsekwencjami przewidzianymi dla kierowców prowadzących pojazdy w stanie nietrzeźwym są wyroki sądowe i kary pozbawienia wolności oraz kary finansowe. Takie zdarzenia mogą, choć nie muszą, mieć konsekwencje dla kierowców zamierzających ubezpieczyć swój pojazd (wzrost składki).

Prawo nie przewiduje odgórnego pozbawiania prawa jazdy. Jednak w przypadku chorób uniemożliwiających prowadzenie pojazdu – orzeczenie lekarskie o niezdolności do prowadzenia pojazdu jest wystarczającą podstawą do (niejednokrotnie wieloletniego) zakazu jego prowadzenia.

Średnie wynagrodzenie w Irlandii w 2015 r. wyniosło 32 000 euro brutto rocznie (około 2660 euro miesięcznie brutto, co daje kwotę 1878 euro miesięcznie netto).

17. Litwa

W Republice Litewskiej odpowiedzialność za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości jest przewidziana w Kodeksie naruszeń prawa administracyjnego – KNPA (*Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas*) oraz w Kodeksie karnym (*Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas*).

Pojęcia pojazdu mechanicznego i niemechanicznego nie są zdefiniowane w żadnej z ustaw obowiązujących na Litwie. Ustawa o bezpiecznym ruchu drogami samochodowymi (*Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymas*) podaje definicję pojazdu motorowego – jest to środek transportu mający silnik. Do tej kategorii nie należą pojazdy torowe, traktory i pojazdy samobieżne. W ustawie osobno są podane definicje samochodu, pojazdu torowego, roweru, lekkiego pojazdu czterokołowego, pojazdu czterokołowego innego niż lekki, traktora, pojazdu trójkołowego.

W art. 38 ustawy o bezpiecznym ruchu drogami samochodowymi nietrzeźwość jest zdefiniowana jako stan osoby po spożyciu alkoholu etylowego, którego stężenie w biologicznym środowisku organizmu (w wydychanym powietrzu, krwi, moczu, ślinie

bądź innych płynach organizmu) przekracza normy przewidziane prawem¹⁰². Najwyższe dopuszczalne stężenie alkoholu w wydychanym powietrzu, krwi, moczu, ślinie bądź innych płynach organizmu osoby prowadzącej pojazd wynosi 0,4‰. Początkujący kierowcy, kierowcy taksówek, motorowerów, pojazdów trójkołowych, lekkich pojazdów czterokołowych, pojazdów czterokołowych, pojazdów czterokołowych innych niż lekkie pojazdy czterokołowe o dopuszczalnej masie własnej przekraczającej 3,5 t lub z liczbą miejsc siedzących przekraczającą 9 bądź którymi są przewożone niebezpieczne ładunki, są uważani za nietrzeźwych, jeżeli stężenie alkoholu w wydychanym przez nich powietrzu, ich krwi, moczy, ślinie bądź innych płynach organizmu wynosi ponad 0‰.

W litewskim prawie prowadzenie pojazdu mechanicznego (np. samochodu osobowego) w stanie nietrzeźwości stanowi czyn zabroniony i kwalifikowane jest jako wykroczenie (art. 126 KNPA) lub jako przestępstwo (art. 281 litewskiego k.k.).

Stosownie do art. 126 KNPA:

- prowadzenie pojazdów przez nietrzeźwych kierowców, gdy poziom stężenia alkoholu we krwi jest lekki (0,41–1,5‰) – karane jest grzywną w wysokości 289–434 euro z możliwością pozbawienia prawa jazdy na okres od roku do roku i 6 miesięcy (art. 126.1 KNPA);
- prowadzenie taksówki, motoroweru, motocykla, pojazdu trójkołowego, lekkiego pojazdu czterokołowego, pojazdu czterokołowego, pojazdu, którego dopuszczalna masa całkowita przekracza 3,5 t lub ma więcej miejsc siedzących niż 9, lub pojazdu wiozącego ładunki niebezpieczne, w stanie nietrzeźwym, gdy stopień zamroczenia alkoholowego jest lekki (0–0,4‰) – karane jest grzywną w wysokości 149–289 euro (art. 126.2 KNPA);
- prowadzenie pojazdu przez kierowcę początkującego w stanie lekkiego zamroczenia alkoholowego (0–0,4‰) – karane jest grzywną w wysokości 231–289 euro (art. 126.3 KNPA);
- prowadzenie pojazdu przez kierowcę w stanie nietrzeźwym, gdy został stwierdzony średni (1,51–2,5‰) lub ciężki (2,51‰ i więcej) stopień zamroczenia alkoholowego, uchylenie się od kontroli trzeźwości, spożywanie alkoholu po wypadku samochodowym przed wyjaśnieniem okoliczności danego wypadku – karane jest grzywną w wysokości 579–868 euro z możliwością pozbawienia prawa jazdy na okres od 2 do 3 lat lub aresztem od 10 do 30 dni, z możliwością pozbawienia prawa jazdy na okres od 2 do 3 lat (art. 126.4 KNPA);
- prowadzenie pojazdu przez kierowcę będącego pod wpływem środków odurzających, psychotropowych lub innych substancji psychoaktywnych, uchylenie się od kontroli, spożywanie środków odurzających, psychotropowych lub innych substancji psychoaktywnych po wypadku samochodowym przed wyjaśnieniem okoliczności danego wypadku – karane jest grzywną w wysokości 289–868 euro z możliwością pozbawienia prawa jazdy na okres od 2 do 3 lat lub aresztem od 10 do 30 dni, z możliwością pozbawienia prawa jazdy na okres od 2 do 3 lat (art. 126.5 KNPA);
- przekazanie prawa do prowadzenia pojazdu osobie będącej pod wpływem alkoholu, środków odurzających, psychotropowych lub innych

¹⁰² Art. 281 ust. 8 litewskiego k.k. stanowi, że uważa się, iż osoba znajduje się pod wpływem alkoholu, jeżeli zawartość alkoholu w jej krwi wynosi 0,4‰ lub więcej.

substancji psychoaktywnych – karane jest grzywną w wysokości 86–144 euro (art. 126.6 KNPA);

- praktyczne szkolenia jazdy, gdy instruktor jest w stanie nietrzeźwym, pod wpływem środków odurzających, psychotropowych lub innych substancji psychoaktywnych, uchylanie się od kontroli trzeźwości; spożywanie alkoholu, środków odurzających, psychotropowych lub innych substancji psychoaktywnych po wypadku samochodowym przed wyjaśnieniem okoliczności danego wypadku – karane jest grzywną w wysokości 144–289 euro z możliwością pozbawienia prawa jazdy na okres od 11 miesięcy do roku i 1 miesiąca (art. 126.7 KNPA).

Zgodnie z art. 131 ust. 6 KNPA osoby powożące pojazdami zaprzęgowymi oraz jeźdźcy znajdujący się w stanie lekkiego upojenia alkoholem (0,41–1,5‰) podlegają karze grzywny od 86 do 144 euro. Stosownie do art. 131 ust. 7 KNPA osoby powożące pojazdami zaprzęgowymi oraz jeźdźcy znajdujący się w stanie średniego upojenia alkoholem (1,51–2,5‰) albo w stanie ciężkiego upojenia alkoholem (powyżej 2,5‰) podlegają karze grzywny od 144 do 202 euro.

Stosownie do art. 281 litewskiego k.k. (naruszenie przepisów bezpieczeństwa ruchu bądź eksploatacji pojazdów):

- kto, kierując pojazdem¹⁰³ pod wpływem alkoholu, narkotyków, środków psychotropowych lub innych środków odurzających, naruszył przepisy bezpieczeństwa ruchu drogowego bądź eksploatacji pojazdu i spowodował wypadek drogowy, w wyniku którego został spowodowany nieznaczny uszczerbek na zdrowiu innej osoby lub osoba poszkodowana poniosła duże straty materialne – podlega karze grzywny lub aresztu bądź pozbawienia wolności na okres do lat 3 (art. 281 ust. 2 litewskiego k.k.);
- kto, kierując pojazdem, naruszył przepisy bezpieczeństwa ruchu drogowego bądź eksploatacji pojazdu i spowodował wypadek drogowy, w wyniku którego został spowodowany znaczny uszczerbek na zdrowiu innej osoby – podlega karze grzywny lub aresztu bądź pozbawienia wolności na okres do lat 5 (art. 281 ust. 3 litewskiego k.k.);
- kto dokonał czynu przewidzianego w art. 281 ust. 3 litewskiego k.k. pod wpływem alkoholu, narkotyków, środków psychotropowych lub innych środków odurzających – podlega karze pozbawienia wolności na okres do lat 6 (art. 281 ust. 4 litewskiego k.k.);
- kto, kierując pojazdem, naruszył przepisy bezpieczeństwa ruchu drogowego bądź eksploatacji pojazdu i spowodował wypadek drogowy, w wyniku którego zmarła osoba – podlega karze pozbawienia wolności na okres do lat 8 (art. 281 ust. 5 litewskiego k.k.);
- kto dokonał czynu przewidzianego w art. 281 ust. 5 litewskiego k.k. pod wpływem alkoholu, narkotyków, środków psychotropowych lub innych środków odurzających – podlega karze pozbawienia wolności na okres od 3 do 10 lat (art. 281 ust. 6 litewskiego k.k.);

¹⁰³ Pojazdy wymienione w niniejszym artykule to: samochody wszystkich typów, traktory, inne pojazdy samobieżne, trolejbusy, motocykle oraz inne pojazdy mechaniczne (art. 281 ust. 9 litewskiego k.k.).

- osoba ponosi odpowiedzialność za czyny wymienione w art. 281 ust. 1–6 litewskiego k.k., jeżeli przewidziane w nich czyny zostały przez nią dokonane nieumyślnie (art. 281 ust. 7 litewskiego k.k.).

Artykuł 24 ust. 5 ustawy o bezpiecznym ruchu drogowym stanowi, że osoba, którą pozbawiono prawa jazdy za wykroczenie drogowe w stanie po użyciu alkoholu albo narkotyków, lekarstwa lub innych środków odurzających, odzyskuje prawo do prowadzenia pojazdów dopiero po upływie terminu zakazu prowadzenia pojazdów, po przeprowadzeniu określonych przepisami testów medycznych oraz po dodatkowym szkoleniu z prowadzenia samochodu i ponownym zdaniu egzaminu z jazdy. Wymóg ponownego zdania egzaminu nie jest stosowany w przypadku pozbawienia prawa jazdy na okres krótszy niż 12 miesięcy. Artykuł 24 ust. 7 cytowanej ustawy stanowi, że osoba, którą dwa razy pozbawiono prawa jazdy za wykroczenie drogowe w stanie po użyciu alkoholu, pod wpływem narkotyków lub innych środków odurzających, może odzyskać prawo jazdy nie wcześniej niż po upływie 10 lat. W innych przypadkach kara jest wymierzana na podstawie zasad ustalonych w KNPA, co oznacza, że pod uwagę brane są okoliczności łagodzące i obciążające. Warto również zauważyć, że art. 245 ust. 1 pkt 2 ustawy o bezpiecznym ruchu drogowym stanowi, iż pozbawienie prawa jazdy może nastąpić z powodu zaburzeń zachowania osoby, z powodu chorób wciągniętych na listę zatwierdzoną odpowiednimi przepisami, o ile osoba taka nie potrafi odpowiednio kierować pojazdem. Alkoholizm został wciągnięty na wspomnianą listę chorób, dlatego też nałogowi alkoholicy mogą być pozbawieni prawa jazdy.

Przepisy prawa litewskiego pozwalają na konfiskatę pojazdu w sytuacji, w której kierowca został zatrzymany w stanie ciężkiego zamroczenia alkoholowego. W Republice Litewskiej nie funkcjonuje system punktów karnych. Rozważana jest jednak możliwość wprowadzenia takiego systemu w przyszłości.

Średnie miesięczne wynagrodzenie na Litwie w 2015 r. wyniosło 756,9 euro brutto (584,8 euro netto).

18. Luksemburg

Zachowanie polegające na prowadzeniu pojazdu po zażyciu alkoholu może być w zależności od ilości alkoholu we krwi: przestępstwem, wykroczeniem lub deliktem administracyjnym. Luksemburski Kodeks karny w art. 14 jako karę korekcyjną przewiduje zakaz prowadzenia pojazdów określonego rodzaju. Może on trwać do 5 lat, na taki sam okres może zostać ograniczone prawo do kierowania pojazdem (art. 21 pkt 1 luksemburskiego k.k.). Przepis art. 21 pkt 2 tego kodeksu przewiduje konfiskatę jednego lub większej liczby pojazdów, których właścicielem jest oskarżony. W art. 25 natomiast przewidziane są kary policyjne, m.in. zakaz prowadzenia pojazdów określonego rodzaju (pkt 3).

Oдноśne kwestie reguluje w Luksemburgu Kodeks drogowy – *Code de la route*¹⁰⁴. Przepisy prawne Luksemburga definiują pojęcia pojazdów (załącznik nr 2 pkt 2). Pojazd jest to środek transportu na kołach (pkt 2.1). Pojazdem drogowym jest

¹⁰⁴ Por. http://www.legilux.public.lu/leg/textescoordonnes/codes/code_route/Code_de_la_route.pdf (dostęp: 20.10.2016 r.).

pojazd zwykle używany na drogach publicznych do przewozu osób lub rzeczy; maszyny i pojazdy specjalnego przeznaczenia są zaliczane do pojazdów drogowych (pkt 2.2.a). Do danej kategorii pojazdów należą wszystkie pojazdy drogowo, które mają identyczne cechy konstrukcyjne (pkt 2.2.bis a). Pojazdem silnikowym (mechanicznym) jest pojazd napędzany mechanicznie lub podłączony do urządzenia napędowego przewodem elektrycznym, inny niż szynowy. Nie traci on cechy bycia pojazdem mechanicznym wówczas, gdy w przypadku usterki porusza się za pomocą siły zewnętrznej (pkt 2.3.a). Przepisy te definiują również pojazd mechaniczny hybrydowy, elektryczno-hybrydowy oraz elektryczny (pkt 2.3.b, 2.3.c i 2.3.d). Zostały w nich także wyszczególnione inne rodzaje pojazdów (autokar, traktor itd.). Motocyklem zaś jest samojezdny pojazd dwukołowy z wózkiem bocznym lub bez niego, który jest napędzany silnikiem spalinowym o pojemności skokowej przekraczającej 50 cm³ lub silnikiem spalinowym o pojemności nieprzekraczającej 50 cm³, z racji konstrukcji przekraczający prędkość 45 km/h albo silnikiem elektrycznym, który – ze względu na budowę – pozwala na przekraczanie prędkości 45 km/h. Przepisy definiują również pojęcie trycykla, quadricykla i roweru.

Do ustalenia poziomu alkoholu w organizmie kierowcy policja stosuje badanie wydychanego powietrza oraz badanie alkomatem. Przepisy Prawa o ruchu drogowym znają następujące wartości wyrażone w miligramach na liter wydychanego powietrza, które odpowiadają progom ustalonym w poszczególnych przepisach zasad ruchu drogowego (czyli gramów alkoholu na liter krwi): 0,2 g; 0,5 g; 0,8 g i 1,2 g na liter. Prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu karane jest grzywną i punktami karnymi w zależności od zawartości alkoholu we krwi.

Z art. 12 Kodeksu drogowego wynika, że w przypadku pewnych kategorii kierowców ustawodawca przewiduje maksymalny próg stężenia alkoholu w wydychanym powietrzu 0,1 mg/l. Te szczególne kategorie to: kandydaci na prawo jazdy, kierowcy w okresie próbnym, instruktorzy, pasażerowie, kierowcy służb ratowniczych, kierowcy objęci przepisami ADR, taksówkarze, dostawcy sklepowi, kierowcy autobusów, autokarów, samochodów ciężarowych i samochodów z przyczepami, kierowcy świadczący płatne usługi transportowe oraz nieletni kierowcy¹⁰⁵.

W Luksemburgu funkcjonuje system punktów karnych. Działa on jednak na odmiennych zasadach niż w Polsce. Kierowcy przysługuje limit punktów karnych w wysokości 12 od momentu uzyskania prawa jazdy. Za poszczególne przekroczenia odpowiednia liczba punktów karnych jest odejmowana. Po wyczerpaniu limitu (osiągnięcie wartości 0) zawieszane jest prawo jazdy na okres 12 miesięcy (art. 2bis Kodeksu drogowego). W przypadku ponownej utraty 12 punktów w ciągu 3 lat od ostatniego razu – prawo jazdy zawieszane jest na okres 24 miesięcy¹⁰⁶.

Za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu przewidziane jest 6 punktów karnych. Za prowadzenie lub dopuszczenie przez właściciela lub opiekuna do prowadzenia pojazdu przez osobę, u której zawartość alkoholu we krwi wynosi co najmniej 0,8 g/l lub 0,35 mg/l w wydychanym powietrzu, odpowiednio do 1,2 g/l we krwi lub 0,55 mg/l w wydychanym powietrzu – odejmuje się 4 punkty. Natomiast

¹⁰⁵ Por. <http://www.police.public.lu/fr/espace-usagers-route/information-code-route/ivresse/index.html> (dostęp: 2.11.2016 r.).

¹⁰⁶ Por. http://www.mt.public.lu/transports/circulation/permis_points/suspension/index.html (dostęp: 2.11.2016 r.).

za dopuszczenie przez właściciela lub opiekuna do prowadzenia pojazdu przez osobę, u której zawartość alkoholu we krwi wynosi co najmniej 0,5 g/l lub co najmniej 0,25 mg/l w wydychanym powietrzu – odejmuje się 2 punkty. W przypadku prowadzenia lub dopuszczenia do prowadzenia przez właściciela lub opiekuna pojazdu przez osobę, u której widać wyraźne oznaki spożycia alkoholu, nawet jeśli zawartość alkoholu jest mniejsza niż 0,5 g/l we krwi lub 0,25 mg/l w wydychanym powietrzu, albo gdy nie można było określić poziomu alkoholu we krwi – odejmuje się 2 punkty (art. 2bis § 2 Kodeksu drogowego).

Kierowca może odzyskać pełną pulę punktów, jeżeli w ciągu 3 pełnych lat, licząc od momentu popełnienia ostatniego czynu zabronionego, nie popełnił nowego czynu. Istnieje też możliwość otrzymania 3 dodatkowych punktów, raz na 3 lata, za wzięcie udziału w jednodniowym kursie prowadzonym przez ośrodek szkoleniowy dla kierowców (*Centre de Formation pour Conducteurs in Colmar-Berg*)¹⁰⁷. Prawo luksemburskie nie przewiduje instytucji przedawnienia poszczególnych punktów karnych¹⁰⁸.

Jeżeli zawartość alkoholu we krwi wynosi od 0,25 do 0,55 mg/l, stanowi to poważne naruszenie przepisów. W przypadku kierowców objętych specjalnym systemem wartość ta wynosi 0,1 mg/l. Zgodnie z zaleceniami prokuratora generalnego obecność nielegalnych substancji o stężeniu powyżej 0,35 mg/l do 0,55 mg/l stanowi poważne naruszenie prawa. Grożą za nie: grzywna w wysokości 145 euro oraz 2 punkty karne. Jeżeli poziom ten wynosi 0,55 mg/l, sprawca popełnia występki. Przewidziane są wówczas następujące kary: poważne wykroczenie może zostać ukarane grzywną w wysokości 25–500 euro. W przypadku występków grzywna z wysokości od 251 do 5000 euro może wzrosnąć i być wymierzana w wysokości od 500 do 10 000 euro; pozbawienie wolności zaś z okresu od 8 dni do 3 lat – w porównaniu z poprzednim okresem, który wynosi maksymalnie rok. W przypadku recydywy wymierza się karę maksymalną.

Jeżeli zawartość alkoholu we krwi jest równa 0,08‰, grzywna wynosi od 100 do 500 euro; sprawca otrzymuje 2 punkty karne. Sprawca może uiścić grzywnę w postaci mandatu od razu na miejscu zatrzymania przez policję lub policja może spisać protokół i skierować sprawę do sądu. Jeżeli we krwi sprawcy znajduje się powyżej 0,12‰ alkoholu, grzywna może wynieść do 10 000 euro; kierowca otrzymuje 6 punktów karnych. W takim przypadku następuje natychmiastowe zatrzymanie prawa jazdy, a sprawę kieruje się do sądu. Może on orzec karę w wysokości od 500 do 1000 euro lub pozbawić wolności na okres od 8 dni do 3 lat.

Policja może natychmiast zatrzymać prawo jazdy kierowcy w następujących przypadkach: gdy prowadzi on pojazd mechaniczny po drodze publicznej z zawartością alkoholu co najmniej 0,55 mg/l powietrza wydychanego lub 1,2 g/l krwi (1,2‰), lub jeżeli nie jest możliwe sprawdzenie zawartości alkoholu, przy widocznych objawach zatrucia; gdy odmawia on badania mającego na celu wykrycie obecności i określenie poziomu alkoholu, narkotyków lub substancji leczniczych; przekroczenie o ponad 50% maksymalnej dozwolonej prędkości, gdy prędkość była

¹⁰⁷ Por. http://www.mt.public.lu/transport/circulation/permis_points/mecanisme/index.html (dostęp: 2.11.2016 r.).

¹⁰⁸ Por. <http://www.cfc.lu/pages/english/driving-license/3-points.php> (dostęp: 2.11.2016 r.).

wyższa od dozwolonej co najmniej o 40 km/h (np. prędkość co najmniej 90 km/h w obszarze zabudowanym). W dwóch pierwszych przypadkach właściwy jest sąd karny, w trzecim zaś – sąd policji. Zatrzymanie prawa jazdy wiąże się z zakazem prowadzenia pojazdów. Ten tymczasowy zakaz musi zostać zatwierdzony przez sędziego w terminie 8 dni od zatrzymania prawa jazdy. Można wówczas składać wniosek o wydanie tymczasowego prawa jazdy. Skarżący musi udowodnić konieczność posiadania prawa jazdy (np. ze względów zawodowych). Jeśli wniosek ten zostanie uwzględniony, po zakończeniu tymczasowego zakazu jazdy prawo jazdy zostanie zwrócone ukaranemu¹⁰⁹.

Za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu sąd może orzec także dodatkowe środki, m.in.: szkolenie z zakresu skutków prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu, kontrole medyczne polegające na sprawdzaniu zawartości alkoholu we krwi (szczególnie w stosunku do młodych osób), szkolenia z zakresu bezpieczeństwa, testy psychologiczne.

Obowiązujące w Luksemburgu przepisy dopuszczają możliwość orzeczenia przypadku pojazdu, którym jechał sprawca, w sytuacji dopuszczenia się czynu zabronionego polegającego na prowadzeniu pojazdu w stanie po użyciu alkoholu, gdy kierowca popełnił go więcej niż raz w krótkim odstępie czasu.

Możliwe jest również pozbawienie prawa jazdy w trybie administracyjnym (np. z uwagi na podeszły wiek lub przebyte choroby).

Brak dostępnych danych odnośnie do średniego wynagrodzenia w Luksemburgu. Pensja minimalna natomiast na dzień 1.01.2015 r. wynosiła: od 13,3385 euro – stawka godzinowa brutto, 2307,56 euro – wynagrodzenie miesięczne brutto (18 lat, posiadane kwalifikacje, 120% minimalnego wynagrodzenia) do 8,3365 euro – stawka godzinowa brutto, 1442,22 euro – wynagrodzenie miesięczne brutto (między 15. a 17. rokiem życia, 75% minimalnego wynagrodzenia)¹¹⁰.

19. Łotwa

Łotewski Kodeks karny¹¹¹ w rozdziale XXI (przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w ruchu) zawiera kilka typów przestępstw związanych z wpływem alkoholu lub narkotyków. W art. 260 łotewskiego k.k. stypizowane zostało przestępstwo naruszenia zasad ruchu drogowego przez kierującego pojazdem, którego następstwem jest spowodowanie obrażeń o różnym stopniu nasilenia u pokrzywdzonego. W § 1 chodzi o lekkie obrażenia ciała, czyn jest wówczas zagrożony karą pozbawienia wolności na okres nie dłuższy niż 2 lata lub czasowym pozbawieniem wolności, pracą społeczną lub grzywną. W przypadku spowodowania średniego uszczerbku na zdrowiu w § 1¹ przewidziana została kara pozbawienia wolności nieprzekraczająca 5 lat lub czasowe pozbawienie wolności, praca społeczna lub grzywna. Natomiast gdy doszło do spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu lub śmierci, czyn zagrożony jest karą pozbawienia wolności na okres nie dłuższy niż 10 lat. Typ

¹⁰⁹ Por. <http://www.justice.public.lu/fr/affaires-penales/permis-conduire/retrait-immediat/index.html> (dostęp: 2.11.2016 r.).

¹¹⁰ Por. <http://www.guichet.public.lu/entreprises/fr/actualites/2015/01/21-augmentation-ssm/index.html> (dostęp: 2.11.2016 r.).

¹¹¹ Por. <http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (dostęp: 20.10.2016 r.).

kwalifikowany w stosunku do tych trzech typów czynów zabronionych stanowi przestępstwo z art. 260 § 3 łotewskiego k.k. Polega na popełnieniu któregoś z nich pod wpływem alkoholu, narkotyków, środków psychotropowych, toksycznych lub innych substancji intoksykujących i zagrożony jest karą pozbawienia wolności nie krótszą niż 3 lata i nie dłuższą niż 15 lat. Sąd może również orzec zakaz prowadzenia pojazdu na okres nie dłuższy niż 5 lat połączony – lub nie – z konfiskatą mienia.

W art. 261 łotewskiego k.k. wyjaśnione zostało pojęcie pojazdu. Rozumie się przez nie wszystkie typy samochodów, traktorów i innych samodzielnie poruszających się maszyn, tramwaje, trolejbusy, autobusy, motocykle i inne pojazdy mechaniczne, które poruszają się za pomocą własnego źródła energii, z wyjątkiem silników spalania wewnętrzznego o pojemności mniejszej niż 50 cm³.

Przestępstwo stanowi również operowanie pojazdem lub dawanie instrukcji odnoszących się do praktycznych manewrów pojazdu, gdy kierujący nie ma uprawnień do jego prowadzenia (gdy posiadanie ich nie jest wymagane lub kierujący został ich pozbawiony) oraz gdy kierujący jest pod wpływem alkoholu, narkotyków, substancji psychotropowych, toksycznych lub innych substancji intoksykujących (art. 262 łotewskiego k.k.). Jest ono zagrożone karą pozbawienia wolności na okres nieprzekraczający roku lub czasowym pozbawieniem wolności, karą pracy społecznej lub grzywny. Możliwe jest wówczas także orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdu na okres nieprzekraczający 5 lat, połączone – lub nie – z konfiskatą mienia.

Przestępstwem jest także odmowa poddania się testom na obecność alkoholu, narkotyków, substancji psychotropowych, toksycznych lub innych substancji intoksykujących przez kierującego niemającego uprawnień do kierowania pojazdem (gdyż nie są one wymagane lub zostały cofnięte) – art. 262¹ łotewskiego k.k. Przewidziana jest za nie kara pozbawienia wolności nieprzekraczająca roku lub czasowe pozbawienie wolności, kara pracy społecznej lub grzywny. Możliwe jest wówczas także orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdu na okres od 3 do 5 lat, połączone – lub nie – z konfiskatą mienia.

Kolejnym przepisem typizującym zachowania związane z używaniem substancji psychoaktywnych przez kierowcę jest art. 264 łotewskiego k.k. Karze pozbawienia wolności na okres nie dłuższy niż 5 lat, czasowego pozbawienia wolności, pracy społecznej lub grzywny, obok której można orzec pozbawienie prawa do wykonywania określonego zawodu na okres nieprzekraczający 5 lat, podlega osoba, która, będąc odpowiedzialna za stan techniczny lub działanie pojazdu, dopuszcza osobę pozostającą pod wpływem narkotyków, substancji psychotropowych, toksycznych lub innych substancji intoksykujących, do manewrowania pojazdem, jeżeli powstał skutek w postaci spowodowania uszczerbku na zdrowiu lub śmierci.

Odpowiedzialność za prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu w Republice Łotewskiej reguluje również ustawa – Prawo o ruchu drogowym z 1.10.1997 r.: IV dział, rozdział „Prawa i obowiązki uczestników ruchu drogowego”¹¹².

Właściciel pojazdu, posiadacz, przewoźnik nie powinien dawać uprawnień do prowadzenia pojazdu osobie, która jest pod wpływem alkoholu, narkotyków, środków psychotropowych lub innych substancji (art. 20 ustawy – Prawo o ruchu drogowym). Nie może uzyskać ani odzyskać prawa jazdy osoba, która była karana

¹¹² Por. <http://likumi.lv/doc.php?id=45467> (dostęp: 23.10.2016 r.).

za wykroczenie przeciwko bezpieczeństwu ruchu drogowego pod wpływem alkoholu, narkotyków, substancji psychotropowych, toksycznych lub innych substancji odurzających; pod wpływem alkoholu, narkotyków, substancji psychotropowych, toksycznych lub innych substancji odurzających, którymi obrót jest ograniczony; prowadzi pojazd lub odmówiła poddaniu się badaniom na obecność alkoholu lub narkotyków (art. 22 ust. 1¹ ustawy – Prawo o ruchu drogowym).

W art. 28 ustawy – Prawo o ruchu drogowym ujęty został zakaz prowadzenia pojazdów. Do jego orzeczenia powinny być spełnione następujące warunki: gdy stężenie alkoholu we krwi kierowcy z ponad dwuletnim doświadczeniem w prowadzeniu pojazdów przekracza 0,5‰; gdy we krwi kierowcy z maksymalnie dwuletnim stażem w prowadzeniu pojazdów silnikowych stężenie alkoholu przekracza 0,2‰; gdy stężenie alkoholu we krwi kierowcy posiadającego uprawnienia kategorii D1, D, D1E, DE, TRAM i TROL na pojazdy autobusowe przekracza 0,2‰; gdy stężenie alkoholu we krwi kierowcy motoroweru lub roweru przekracza 0,5‰. W przypadku osoby, u której czas reakcji jest osłabiony przez leki, środki psychotropowe, toksyczne lub inne środki odurzające i leki, należy rozważyć możliwość ograniczenia prawa do prowadzenia pojazdów.

Nie może przystąpić do nauki prawa jazdy osoba, u której stężenie alkoholu we krwi przekracza 0,2‰; można ograniczyć to prawo w stosunku do osoby, która jest osłabiona przez leki, substancje psychotropowe, toksyczne, inne środki odurzające lub wydłużające czas reakcji albo jest chora lub zmęczona do tego stopnia, że może to mieć wpływ na zdolność do pracy i bezpieczeństwo ruchu drogowego.

Prawo jazdy można zabrać na czas określony lub na czas nieokreślony (art. 29 ustawy – Prawo o ruchu drogowym). Zakaz prowadzenia pojazdów na czas określony można orzec na podstawie przepisów przewidujących naruszenia administracyjne, za przekroczenie limitu punktów karnych lub za przestępstwo. Zakaz może zostać orzeczony bezterminowo, gdy z opinii biegłego wynika, że istnieją przeciwwskazania do prowadzenia pojazdu przez kierowcę. Jeżeli kierowca został pozbawiony prawa jazdy na okres do roku, przed odzyskaniem uprawnień musi zdać egzamin teoretyczny. Jest to konieczne również wówczas, gdy sprawca został pozbawiony prawa jazdy za jazdę pod wpływem napojów alkoholowych, środków odurzających, psychotropowych, toksycznych lub innych środków, a także jeżeli kierowca przekroczył liczbę punktów karnych (art. 29 ust. 5 ustawy – Prawo o ruchu drogowym).

Zakaz prowadzenia pojazdu może zostać zastosowany przez funkcjonariusza policji państwowej wobec kierowcy, który jest pod wpływem alkoholu, narkotyków lub innych środków bądź popełnił przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu drogowemu. Zabrania się wówczas kierowcy korzystania z prawa jazdy, które podlega zatrzymaniu do czasu, gdy zapadnie odpowiednia decyzja w postępowaniu karnym (art. 30 ust. 1 ustawy – Prawo o ruchu drogowym).

Przepis art. 43 tej ustawy stanowi, że w celu zagwarantowania bezpieczeństwa ruchu drogowego i ochrony ludzkiego życia, zdrowia i mienia, osoby naruszające przepisy o ruchu drogowym będą ponosić odpowiedzialność administracyjną. Kolejny przepis, art. 43¹ tej ustawy, określa reguły funkcjonowania systemu punktów karnych. Punkty te rejestruje się w rejestrze krajowym. Maksymalna liczba punktów dla kierowcy, który ma prawo jazdy przez czas krótszy niż 2 lata, wynosi 10; dla

pozostałych kierowców – 16. Za jedno wykroczenie można otrzymać maksymalnie 8 punktów. W zależności od wagi popełnionego czynu – punkty tracą ważność po upływie od 2 do 5 lat. W stosunku do kierowców, którzy otrzymali punkty karne, przewidziane są następujące środki oddziaływania: ostrzeżenie, z podaniem informacji o jego udzieleniu pocztą lub drogą elektroniczną oraz o liczbie punktów; szkolenie (seminarium) na temat bezpieczeństwa drogowego; szkolenie (seminarium) dotyczące kwestii bezpiecznej jazdy; egzamin z bezpieczeństwa ruchu drogowego; test z umiejętności jazdy; zakaz prowadzenia pojazdu na okres roku (po osiągnięciu maksymalnej liczby punktów); grupowe zajęcia korekcyjne w celu poprawy zachowań związanych z prowadzeniem pojazdu.

W celu określenia poziomu alkoholu w organizmie człowieka funkcjonariusze policji oraz państwowej straży granicznej mają prawo sprawdzić wydychane przez kierowcę powietrze odpowiednimi urządzeniami odpowiadającymi wymogom określonym przez Radę Ministrów lub przewieźć próbkę do placówki medycznej, jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że kierowca jest pod wpływem alkoholu (art. 43^s ustawy – Prawo o ruchu drogowym). Nie można wykorzystać wyniku testu na obecność alkoholu, jeżeli kierowca go kwestionuje. Procedury określania stężenia alkoholu we krwi i w wydychanym powietrzu są określone przez Radę Ministrów. W celu wykrycia leków lub innych substancji odurzających funkcjonariusze policji dostarczają do placówki medycznej próbki w celu ich zbadania, jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie użycia przez kierowcę narkotyków lub innych środków odurzających. Podejrzenie to może powstać w wyniku obserwacji zachowania kierowcy, jego sposobu mówienia, koordynacji ruchowej. Stosowne procedury ustalone są przez Radę Ministrów.

W przepisach łotewskich istnieje definicja pojazdu mechanicznego. Ustawa – Prawo o ruchu drogowym w art. 1 pkt 11 stanowi, że jest to samobieżny środek transportu, który przemieszcza się po drodze za pomocą swojej energii, w tym trolejbusy i traktory, z wyjątkiem szynowych środków transportu. W kolejnym punkcie zawarta została definicja mopedu, czyli pojazdu posiadającego dwa lub trzy koła jezdne, wyposażonego w silnik spalinowy o pojemności do 50 cm³, o mocy nie większej niż 4 kW, którego konstrukcja pozwala na przekroczenie maksymalnej prędkości 25 km/h, ale nieprzekraczającej prędkości jazdy 45 km/h. Jest to również mechaniczny pojazd czterokołowy o wadze nieprzekraczającej 350 kg, o silniku o pojemności do 50 cm³ lub o mocy nie większej niż 4 kW, osiągający prędkość nieprzekraczającą 45 km/h. Motocyklem (art. 1 pkt 13) jest zaś pojazd posiadający dwa koła jezdne (z koszem lub bez) o silniku o pojemności ponad 50 cm³, którego konstrukcja umożliwia przekroczenie prędkości jazdy 45 km/h. Przez pojęcie motocykla rozumie się również skutery śnieżne.

Wykroczenia administracyjne w ruchu drogowym normowane są przez przepisy łotewskiego Kodeksu administracyjnego (dział X)¹¹³. Kodeks ten przewiduje następujące kary: pozbawienia wolności do roku, krótkoterminowego pozbawienia wolności, pozbawienia wolności z robotami przymusowymi, grzywny połączonej z odebraniem prawa jazdy na okres do 5 lat, z konfiskatą pojazdu lub bez niej. Wykroczenia związane z pozostawianiem pod wpływem alkoholu zostały stypizowane

¹¹³ Por. <http://likumi.lv/doc.php?id=89648> (dostęp: 23.10.2016 r.).

w art. 149¹⁵ łotewskiego Kodeksu administracyjnego. W przypadku prowadzenia pojazdu, gdy poziom alkoholu w wydychanym powietrzu lub we krwi wynosi od 0,2 do 0,5‰, kierowca posiadający prawo jazdy kategorii D1, D, D1E, DE, na tramwaje i trolejbusy oraz kierowca posiadający prawo jazdy krócej niż 2 lata – podlega karze grzywny od 210 do 430 euro, orzeka się również zakaz prowadzenia przez niego pojazdu na okres 6 miesięcy. Za popełnienie takiego czynu sprawca otrzymuje także 6 punktów karnych. Karą za prowadzenie pojazdów, jeśli stężenie alkoholu w wydychanym powietrzu lub we krwi wynosi od 0,5‰ do 1‰, jest grzywna. Jej wysokość zależy od rodzaju pojazdu: grzywna grożąca kierowcy roweru lub mopedu wynosi 40 euro, kierowcom innych pojazdów od 430 do 640 euro. Na kierowcę pojazdu innego niż rower lub moped można również nałożyć zakaz prowadzenia pojazdu na okres roku. Za popełnienie takiego czynu sprawca otrzymuje 8 punktów karnych. Jeżeli kierowca prowadzi pojazd, gdy stężenie alkoholu w wydychanym powietrzu lub we krwi przekracza 1‰, ale nie przekracza 1,5‰, grozi mu kara grzywny, której wysokość zależy od rodzaju pojazdu. W przypadku roweru lub mopedu wynosi ona 120 euro, natomiast w przypadku innych pojazdów – od 850 do 1200 euro. Wobec kierowcy innego pojazdu można również orzec areszt na okres od 5 do 10 dni oraz zakaz prowadzenia pojazdów na 2 lata. Za popełnienie takiego czynu sprawca otrzymuje 8 punktów karnych.

Gdy stężenie alkoholu w wydychanym powietrzu lub we krwi przekracza 1,5‰, grzywna w przypadku roweru i mopedu wynosi 170 euro; w przypadku innych pojazdów od 1200 do 1400 euro, wobec ich kierowców można również orzec areszt na okres od 10 do 15 dni oraz zastosować zakaz prowadzenia pojazdów na okres 4 lat. Czyn taki wyceniony jest na 8 punktów karnych. Takie same kary grożą za popełnienie czynu polegającego na używaniu napojów alkoholowych, środków narkotycznych lub odurzających po wypadku drogowym, a także po zatrzymaniu środka transportu na żądanie funkcjonariusza policji, straży granicznej (na granicy lub w strefie przygranicznej) przed poddaniem się badaniu na obecność alkoholu lub innych środków we krwi albo do momentu zwolnienia z takiej kontroli. Natomiast za czyn polegający na odmowie poddania się kontroli medycznej w celu ustalenia obecności i stężenia alkoholu, środków narkotykowych lub odurzających w organizmie – grzywna w przypadku innego kierowcy wynosi 1200 euro; pozostałe kary są takie same jak za opisane wyżej czyny.

Przepisy regulujące system punktów karnych zawarte są w rozporządzeniu Rady Ministrów nr 551 z 21.06.2004 r.¹¹⁴ Punktów karnych nie otrzymują rowerzyści (ust. 2 rozporządzenia). Prowadzony jest centralny rejestr punktów karnych oraz system informacji o kierowcach i pojazdach. Punkty wykreśla się z rejestru (lub przedawniają się one), jeżeli od daty ich rejestracji minęło 5 lat w przypadku wykroczeń, za które można otrzymać 8 punktów, albo jeżeli od daty ich rejestracji minęły 2 lata w pozostałych przypadkach (ust. 7 rozporządzenia). Jeśli w ustalonym terminie kierowca spełnił odpowiednie wymagania lub dobrowolnie uczestniczył w szkoleniach/kursach/warsztatach dotyczących bezpieczeństwa drogowego i bezpiecznej jazdy, liczbę punktów w rejestrze zmniejsza się o 2 (ust. 9 rozporządzenia). Można to zrobić tylko raz.

¹¹⁴ Prot. Nr.38 22.§; por. <http://likumi.lv/doc.php?id=90540#p17&pd=1> (dostęp: 23.10.2016 r.).

Rozporządzenie przewiduje następujące środki oddziaływania na kierowców (ust. 12): jeśli kierowca uzbiera 4 punkty karne – otrzymuje pisemne upomnienie (ostrzeżenie); gdy osiągnie liczbę 8 punktów – jest zobowiązany do uczestnictwa w cyklu szkoleń w zakresie bezpieczeństwa drogowego i bezpiecznej jazdy lub w grupowych zajęciach, mających na celu korekcję zachowania. Wobec kierowcy, który ma prawo jazdy krócej niż 2 lata i zebrał 10 punktów – orzeka się zakaz używania prawa jazdy na rok lub do momentu zredukowania maksymalnej liczby punktów. W przypadku zebrania 12 punktów kierowca musi ponownie zdać egzamin z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz sprawdzający umiejętności jazdy. Zgromadzenie 16 punktów oznacza zakaz prowadzenia pojazdów na rok lub do momentu zredukowania maksymalnej liczby punktów.

Informację o otrzymanych punktach przesyła się do miejsca zamieszkania kierowcy i sumuje z wcześniej uzyskanymi. Gdy kierowca otrzyma 4 punkty, może uczestniczyć w szkoleniach z bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz bezpiecznej jazdy dobrowolnie, gdy zbierze ich 8 – musi w nich uczestniczyć. Czas trwania grupowych zajęć (lekcji) korekcji zachowań związanych z prowadzeniem pojazdu nie może być krótszy niż 10 godzin; program szkolenia określa załącznik nr 4 do rozporządzenia (ust. 15³ rozporządzenia). Zajęcia są odpłatne; organizuje je dyrekcja bezpieczeństwa ruchu drogowego. Rozporządzenie w art. 16⁷ określa treści programowe szkolenia. Zajęcia teoretyczne i praktyczne mają doprowadzić do znajomości i/lub zrozumienia przez osobę szkoloną następujących kwestii: droga hamowania pojazdu zmienia się w zależności od przyczepności opon i nawierzchni drogi; unikania przeszkód, które nagle pojawiły się na drodze; pojawienia się innego pojazdu jadącego z naprzeciwną na prostym odcinku drogi; występowania podczas jazdy na zakręcie siły odśrodkowej. Szkolenie dotyczące kwestii związanych z budową pojazdu dostosowane jest do rodzaju pojazdu posiadanego przez kierowcę (ust. 16⁸ rozporządzenia). Czas szkolenia z bezpieczeństwa jazdy wynosi 6 godzin i jest odpłatne.

Jeśli kierowca zebrał 12 punktów karnych, na jego adres zamieszkania przesyła się zawiadomienie o uzyskanej liczbie punktów. Ma on obowiązek zdania egzamin teoretycznego oraz z umiejętności jazdy, z wyjątkiem przypadków, w których ma prawo jazdy jedynie kategorii M (ust. 17 rozporządzenia). Egzamin teoretyczny i praktyczny może zdać w terminie odpowiednio 2 i 6 miesięcy. Jeżeli kierowca tego nie uczynił, uważa się, że nie zastosował się do odpowiednich środków oddziaływania, a liczba punktów w rejestrze zostaje powiększona o 2 (ust. 18 rozporządzenia).

Jeśli liczba punktów karnych wynosi 16 (dla nowych kierowców – 10), pozbawia się kierowcę prawa jazdy na okres roku. W ciągu 20 dni od momentu wysłania informacji o unieważnieniu prawa jazdy Dyrekcja Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego niszczy je. Po zakończeniu okresu zakazu kierowca po zdaniu egzaminów teoretycznego i praktycznego może otrzymać nowe prawo jazdy (ust. 21 rozporządzenia). Jeśli kierowca nie złoży pisemnego zawiadomienia o unieważnieniu jego prawa jazdy, okres trwania zakazu zostaje przedłużony zgodnie z liczbą dni opóźnienia. Jeżeli pozbawienie prawa jazdy zostało zastosowane do nowego kierowcy, po jego odzyskaniu status kierowcy nowego (niedoświadczonego) przedłuża się o kolejny rok (ust. 25 rozporządzenia).

Załącznik nr 1 do tego rozporządzenia zawiera taryfikator punktowy. Za czyn polegający na prowadzeniu pojazdu pod wpływem alkoholu, narkotyków lub

innych środków odurzających przysnaje się punkty karne w liczbie (ust. 149¹⁵): 3 (gdy szybkość reakcji i zdolność skupienia uwagi uległy zmniejszeniu pod wpływem leków; gdy kierowca jest chory lub zmęczony do tego stopnia, że ma to wpływ na bezpieczeństwo ruchu drogowego); 6 (gdy stężenie alkoholu w wydychanym powietrzu lub we krwi wynosi 0,2 do 0,5‰); 8 (gdy stężenie alkoholu w wydychanym powietrzu lub we krwi wynosi 0,5 do 1‰; 1 do 1,5‰; powyżej 1,5‰; w przypadku prowadzenia pojazdu pod wpływem leków, substancji odurzających, psychotropowych lub toksycznych; gdy kierowca spożywa napoje alkoholowe, narkotyki lub inne środki odurzające po wypadku, jak również gdy pojazd zostaje zatrzymany przez funkcjonariusza policji, straży granicznej na granicy państwowej w celu sprawdzenia zawartości we krwi kierowcy alkoholu, narkotyków lub innych substancji; gdy kierowca odmawia poddania się badaniu na obecność alkoholu lub innych substancji w organizmie).

Średnie miesięczne wynagrodzenie w 2015 r. na Łotwie wynosiło 818 euro (brutto) (603 euro netto).

20. Malta

Prawo maltańskie operuje pojęciem pojazdu silnikowego. Zgodnie z art. 2 ustawy o pojazdach silnikowych (prawach jazdy)¹¹⁵ pojazdem silnikowym jest każdy pojazd oprócz motocykla, ciągnika rolniczego lub leśnego, napędzany silnikiem, który jest zwykle używany do przewozu towarów lub osób, a także do holowania innych pojazdów służących do przewozu towarów lub osób. W szczególności pojazdem silnikowym jest pojazd podłączony do przewodu elektrycznego, ale nieporuszający się po szynach.

Artykuł 15B ust. 1 ustawy z 15.03.1931 r. o ruchu drogowym¹¹⁶ stanowi, że niedopuszczalne jest prowadzenie pojazdu silnikowego lub innego pojazdu na drodze publicznej lub w innym miejscu publicznym po użyciu alkoholu w takiej ilości, że jego zawartość przekracza dopuszczalny limit. Zgodnie z tym przepisem pomiar alkoholu może odbywać się przez badania krwi, wydychanego powietrza lub moczu. Dopuszczalny limit jest określony w art. 15I ust. 1. Wynosi on 0,19‰ we krwi, 0,35 mg w litrze wydychanego powietrza lub 107 mg w litrze moczu. Przekroczenie tego limitu powoduje odpowiedzialność karną.

Odpowiedzialność zachodzi także wtedy, gdy w organizmie sprawcy nie stwierdzono co prawda wskazanej zawartości alkoholu, lecz w wyniku jego spożycia nie był on zdolny do prowadzenia pojazdu. Podobnie jest w razie stwierdzenia w organizmie sprawcy narkotyku, jednak także i w tym wypadku konieczne jest stwierdzenie, że w wyniku jego użycia sprawca nie był zdolny do prowadzenia pojazdu (art. 15A ustawy).

Zgodnie z art. 15H ust. 1 ustawy sprawca w razie pierwszego skazania z art. 15A lub 15B podlega grzywnie w wysokości do 1200 euro lub pozbawieniu wolności do 3 miesięcy albo obu tym karom łącznie. W razie skazania następuje też obligatoryjnie pozbawienie prawa jazdy i/lub prawa do jego uzyskania na okres co najmniej

¹¹⁵ Ustawa nr 191 z 2002 r., tekst dostępny w języku angielskim <http://www.justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=9203&l=1> (dostęp: 3.11.2016 r.).

¹¹⁶ Tekst ustawy dostępny w języku angielskim <http://www.justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8616&l=1> (dostęp: 3.11.2016 r.).

6 miesięcy. W razie drugiego skazania i kolejnych skazań sprawca podlega karze grzywny do 2329,37 euro lub pozbawieniu wolności do 6 miesięcy albo obu tym karom łącznie. Obligatoryjnie w takim wypadku następuje pozbawienie prawa jazdy i/lub prawa do jego uzyskania na okres co najmniej roku.

Orzeczone pozbawienie prawa jazdy lub zakaz prowadzenia pojazdów w innym państwie Unii Europejskiej formalnie są skuteczne na terytorium Malty.

Prawo maltańskie zna system punktów karnych, jednak dotyczy on wyłącznie kierowców w ciągu pierwszych 3 lat od uzyskania prawa jazdy. Za każdy czyn przeciwko bezpieczeństwu w ruchu drogowym kierowcy mogą zostać przyznane punkty karne zgodnie z załącznikiem VI do ustawy o pojazdach silnikowych¹¹⁷. Zgodnie z art. 38 ustawy kierowcy, którzy świeżo otrzymali prawo jazdy, otrzymują je na okres 3 lat. Jeżeli w ciągu 3 lat kierowca otrzyma 12 punktów karnych lub więcej, traci prawo jazdy, jeżeli nie – otrzymuje prawo jazdy na okres 10 lat (art. 40 ustawy). Poza tym wypadkiem nie istnieje w prawie maltańskim podstawa do pozbawienia prawa jazdy w trybie administracyjnym.

Przepisy maltańskie nie znają przepadku pojazdu, którym poruszał się sprawca w stanie nietrzeźwości. Nie ma też specjalnych programów przewidzianych dla sprawców przestępstw polegających na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości.

Średnie miesięczne wynagrodzenie na Malcie wyniosło w 2015 r. 1425 euro.

21. Niemcy

Prowadzenie pojazdów w stanie nietrzeźwości jest unormowane w Niemczech przez Kodeks karny (*Strafgesetzbuch* – StGB)¹¹⁸ oraz Kodeks drogowy (*Streßenverkehrs-gesetz* – StVG)¹¹⁹.

W niemieckim Kodeksie karnym nie ma rozróżnienia na pojazdy mechaniczne i niemechaniczne. Niemiecki Kodeks karny w § 69 wprowadza zakaz prowadzenia pojazdów. Może on być orzeczony m.in. za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu lub narkotyków, czyli za czyn z § 316 StGB (§ 69 ust. 2 pkt 2 StGB). Zakaz wchodzi w życie po uprawomocnieniu się wyroku skazującego. W myśl § 69a StGB w przypadku orzeczenia pozbawienia prawa jazdy niemożliwe jest ubieganie się o wydanie nowego w okresie od 6 miesięcy do 5 lat. Możliwe jest również orzeczenie zakazu dożywotniego, jeśli istnieje podstawa, aby przypuszczać, że zakaz terminowy nie wystarczy. Można orzec zakaz ubiegania się o uzyskanie prawa jazdy wobec sprawcy, który go jeszcze nie uzyskał. Zakaz może dotyczyć wszelkich pojazdów. Jeżeli zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające przekonanie, że cel orzeczenia zakazu zostanie osiągnięty, sąd może wyłączyć określone rodzaje pojazdów spod działania zakazu. Zakaz może zostać orzeczony na co najmniej rok, jeżeli w ciągu 3 lat przed popełnieniem czynu wobec sprawcy orzeczono taki zakaz. Jeżeli istnieją podstawy, aby przypuszczać, że przyczyny niezdatności sprawcy do prowadzenia pojazdu ustały, sąd może uznać zakaz za wykonany. Nie może to nastąpić przed upływem odpowiednio 3 miesięcy lub roku od orzeczenia zakazu.

¹¹⁷ Za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu powyżej dopuszczalnego limitu lub pod wpływem narkotyków można otrzymać od 3 do 11 punktów karnych.

¹¹⁸ Por. <http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (dostęp: 5.11.2016 r.).

¹¹⁹ Por. <https://www.gesetze-im-internet.de/stvg/> (dostęp: 5.11.2016 r.).

Przestępstwo prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości stypizowane jest w § 315a, § 315c oraz § 316 StGB. Przestępstwo z § 315a StGB polega m.in. na prowadzeniu pojazdu szynowego, statku wodnego lub powietrznego przez kierowcę, który z powodu upojenia alkoholowego lub innego rodzaju intoksykacji albo z powodu deficytu psychicznego lub fizycznego nie jest w stanie bezpiecznie go prowadzić i w ten sposób naraża życie lub zdrowie innej osoby lub mienie znacznej wartości. Podlega on karze pozbawienia wolności do 5 lat lub grzywny. Karze podlega również usiłowanie takiego czynu. Podobny czyn w odniesieniu do pojazdu w ruchu lądowym typizuje § 315c StGB. Jest on zagrożony taką samą karą.

Czyn z § 316 StGB polega na prowadzeniu pojazdu w ruchu lądowym przez kierowcę, który z powodu użycia alkoholu lub intoksykacji innego rodzaju nie jest zdolny do jego bezpiecznego prowadzenia. Czyn ten zagrożony jest karą pozbawienia wolności do roku lub grzywną, chyba że sprawca został skazany za czyn z § 315a StGB lub z § 315c StGB.

Zgodnie z § 24a Kodeksu drogowego czyn zabroniony stanowi prowadzenie pojazdu, gdy zawartość alkoholu w wydychanym przez kierowcę powietrzu wynosi lub przekracza 0,25 mg/l albo 0,5‰ lub więcej we krwi albo stężenie prowadzące do tych wartości. Karze podlega także nieumyślne popełnienie takiego czynu. Kodeks przewiduje za ten czyn grzywnę do 3000 euro. Jeżeli sprawca wykroczenia z § 24a został ukarany grzywną, orzeka się również zakaz prowadzenia pojazdów (§ 25 StVG). Staje się on skuteczny po uprawomocnieniu się ukarania grzywną.

W § 24c StVG przewidziano pewne zastrzeżenie w odniesieniu do kierowców podczas okresu próbnego lub poniżej 21. roku życia. Jeżeli taki kierowca prowadzi pojazd pod wpływem alkoholu, podlega karze także wówczas, gdy zawartość alkoholu nie osiąga wskazanych wartości. Także w tym przypadku kryminalizowane jest również zachowanie nieumyślne. Wykroczenie to podlega karze grzywny.

W zależności od zawartości alkoholu we krwi prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu stanowi wykroczenie (powyżej 0,5 do 1,1‰), podlegające karze grzywny. Jeżeli zawartość alkoholu przekracza 1,1‰, podlega karze pozbawienia wolności lub grzywny.

W Niemczech istnieje system punktów karnych (§ 4 StVG). Stosuje się go niezależnie od przepisów dotyczących próbnego prawa jazdy. Za przestępstwa związane z bezpieczeństwem ruchu drogowego, za które orzeczono m.in. środki z § 69 i § 69b StGB, czyli także za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu, kierowca otrzymuje 3 punkty; za inne przestępstwa drogowe oraz wykroczenia drogowe – 2 punkty, za łagodniejsze naruszenia przepisów drogowych – 1 punkt. Punkty przyznaje się w przypadku stwierdzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia, chyba że w orzeczeniu o skazaniu zdecydowano o przyznaniu najwyższej liczby punktów. Jeżeli kierowca uzyskał uprawnienie do prowadzenia pojazdów, posiadane wcześniej punkty nie są brane pod uwagę. Odnosi się to również do sytuacji, gdy orzeczony wcześniej zakaz prowadzenia pojazdów, zakaz z § 69a StGB, unieważnienie prawa jazdy zostały uchylone i sprawca uzyskuje nowe prawo jazdy.

Jeżeli kierowca ma 1–3 punkty, fakt ten wpisywany jest do systemu Federalnego Urzędu ds. Ruchu Drogowego. Jest to tzw. zastrzeżenie, które nie powoduje jednak żadnych konsekwencji finansowych, administracyjnych ani karnych. Gdy kierowca ma 4–5 punktów, otrzymuje pisemne upomnienie, a gdy 6–7 – pisemne ostrzeżenie.

Uzyskanie 8 lub więcej punktów karnych oznacza pozbawienie praw do kierowania pojazdami. Kierowca może ubiegać się o jego przywrócenie po upływie 6 miesięcy. Upomnienie i ostrzeżenie zawierają informację o możliwości dobrowolnego uczestniczenia w seminarium o bezpieczeństwie w ruchu. W przypadku ostrzeżenia nie jest możliwe zastosowanie żadnych odliczeń punktów. W ostrzeżeniu znajduje się również informacja, że po otrzymaniu 8. punktu prawo jazdy zostanie cofnięte. Przy obliczaniu punktów uwzględnia się to, czy z wcześniej otrzymanymi punktami wiązało się zastosowanie jakichś środków, czy wcześniej przyznane punkty jeszcze nie wygasły. Późniejsze redukcje liczby punktów nie są brane pod uwagę. Upomnienie wiąże się z otrzymaniem 5 punktów, a ostrzeżenie – 7 punktów.

Jeżeli kierowca, mający od 1 do 5 punktów, weźmie dobrowolnie udział w szkoleniu z umiejętności prowadzenia pojazdów i wciągu 2 tygodni od jego ukończenia otrzyma odpowiednie zaświadczenie, odejmuje mu się 1 punkt. Można odbyć tylko jedno takie szkolenie w ciągu 5 lat od odliczenia punktów.

Otrzymywanie punktów podlega rejestracji; odpowiednie organy mają także obowiązek rejestracji skazania za przestępstwo z § 315c, § 316 oraz § 323a StGB. Taryfikator mandatów zawarty jest w § 26a StVG.

Paragraf 3 StVG przewiduje możliwość pozbawienia kierowcy prawa jazdy w trybie administracyjnym. Przepis ten stanowi, że w przypadku gdy kierowca nie jest zdatny do prowadzenia pojazdu – cofa mu się uprawnienie. Wygasa wtedy prawo jazdy. Informacja o wygaśnięciu prawa jazdy przekazywana jest policji.

O nowe prawo jazdy kierowca może się ubiegać po upływie 6 miesięcy.

Na gruncie niemieckiego prawa karnego możliwość orzeczenia przepadku pojazdu, który sprawca prowadził w stanie nietrzeźwości, nie jest uregulowana na poziomie ogólnokrajowym (w Kodeksie karnym lub Kodeksie drogowym), może więc podlegać regulacji prawnej na poziomie poszczególnych landów.

Średnie wynagrodzenie w Niemczech w 2015 r. wynosiło 3612 euro.

22. Portugalia

Odpowiedzialność za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu normowana jest w Portugalii przez Kodeks drogowy (*Código da Estrada*)¹²⁰ oraz Kodeks karny (*Código Penal*)¹²¹. Organem państwowym egzekwującym prawo względem wykroczeń i przestępstw w ruchu drogowym jest Krajowy Urząd Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego (*Autoridade Nacional de Segurança Rodoviária*).

Kodeks karny nie zawiera definicji pojazdu ani pojazdu mechanicznego.

Zakaz prowadzenia pojazdów znalazł się jako kara dodatkowa w art. 69 portugalskiego k.k. Może on zostać orzeczony na okres od 3 miesięcy do 3 lat, m.in. jeśli sprawca został skazany za przestępstwo z art. 291 lub art. 292 portugalskiego k.k. oraz gdy sprawca odmówił poddania się testom na obecność alkoholu, narkotyków, substancji psychotropowych lub innych podobnych środków. Zakaz obowiązuje od momentu uprawomocnienia się orzeczenia sądu i może odnosić się do pojazdów mechanicznych (silnikowych) wszelkiego rodzaju. W terminie 10

¹²⁰ Por. http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=349&stabela=leis (dostęp: 3.11.2016 r.).

¹²¹ Por. <http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (dostęp: 3.11.2016 r.).

dni od uprawomocnienia się orzeczenia skazany powinien dostarczyć dokument uprawniający do prowadzenia pojazdu do siedziby sądu lub na komisariat policji. Sekretariat sądu przekazuje informację o zakazie Wydziałowi Komunikacji w terminie 20 dni od uprawomocnienia się orzeczenia.

W art. 101 portugalskiego k.k. opisany został wolnościowy środek karny unieważnienia prawa jazdy i zakazu pojazdów. Może on zostać orzeczony za przestępstwo popełnione podczas prowadzenia pojazdu mechanicznego lub w związku z tym, lub za przestępstwo stanowiące poważne naruszenie obowiązków kierowcy, lub w przypadku rezygnacji z kary; sąd orzeka o unieważnieniu prawa jazdy, jeżeli w świetle okoliczności oraz właściwości osobistych sprawcy można przypuszczać, że ponownie popełni on podobny czyn lub powinien być uznany za niezdolnego do prowadzenia pojazdu. Okolicznością świadczącą o niezdolności kierowcy do prowadzenia pojazdu jest m.in. prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu (art. 101 ust. 2 lit. c portugalskiego k.k.), popełnienie czynu w stanie nietrzeźwości (art. 101 ust. 2 lit. d portugalskiego k.k.).

W art. 291 portugalskiego k.k. stypizowane zostało przestępstwo polegające na prowadzeniu pojazdu silnikowego lub innego niż silnikowy na drodze publicznej lub drodze, która jest z nią zrównana. Jeżeli sprawca nie jest w stanie zrobić tego bezpiecznie z powodu upojenia alkoholowego, działania środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków o podobnym działaniu albo z powodu ułomności fizycznej lub psychicznej, albo nadmiernego zmęczenia; rażąco narusza zasady ruchu drogowego, wykonując różne manewry (wyprzedzanie, zmiana kierunku jazdy), na przejściu dla pieszych i inne, przekraczając ograniczenia prędkości lub zasadę ruchu prawostronnego, stwarzając zagrożenie dla bezpieczeństwa życia lub zdrowia innych albo dla mienia znacznej wartości – podlega karze pozbawienia wolności do lat 3 lub karze grzywny. Jeżeli sprawca, prowadząc pojazd silnikowy lub inny niż silnikowy po drodze publicznej lub innej o podobnym charakterze, wykonuje nieuprawnione działania sportowe lub podobne, z naruszeniem zasad ruchu drogowego, podlega karze pozbawienia wolności do 3 lat lub grzywny. Jeżeli pierwszy z opisanych czynów popełniony został lekkomyślnie, zagrożony jest karą pozbawienia wolności do lat 2 lub karą grzywny do 240 stawek dziennych; a gdy z niedbalstwa – karą pozbawienia wolności do roku lub karą grzywny do 120 stawek dziennych.

Prowadzenie pojazdu w stanie upojenia alkoholowego lub pod wpływem środków odurzających zostało stypizowane w art. 292 portugalskiego k.k. Karze pozbawienia wolności do roku lub grzywny do 120 stawek dziennych, jeżeli przepisy szczególne nie przewidują surowszej kary, podlega kierowca, który choćby nieumyślnie prowadzi pojazd silnikowy lub inny niż silnikowy, po drodze publicznej lub o podobnym charakterze, mając zawartość alkoholu we krwi równą lub większą niż 1,2 g/l. Tej samej karze podlega, kto choćby nieumyślnie prowadzi pojazd silnikowy lub inny niż silnikowy, po drodze publicznej lub o podobnym charakterze, nie będąc w stanie uczynić tego bezpiecznie z powodu upojenia alkoholowego, pod wpływem substancji psychotropowych lub środków o podobnym działaniu, upośledzających sprawność fizyczną, umysłową lub psychiczną. W art. 294 portugalskiego k.k. przewidziany został typ kwalifikowany do przestępstw z art. 291 i 292 tego kodeksu. Jeżeli sprawcą tego przestępstwa jest zawodowy kierowca,

prowadzący pojazd szkolny, samochód osobowy, samochód na wynajem, w publicznym transporcie pasażerów lub towarów, także uznanych za niebezpieczne, podlega karze odpowiedniej do okoliczności, w wysokości dolnej i górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonej o 1/3.

Portugalski Kodeks drogowy w art. 81 ust. 1 stanowi, że zabronione jest prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu lub substancji psychotropowych. Za popełnienie tego czynu grozi kara grzywny od 250 do 1250 euro, jeśli wskaźnik alkoholu we krwi wynosi od 0,5 g/l do 0,8 g/l; jeżeli zawartość alkoholu we krwi mieści się w przedziale 0,8 g/l do 1,2 g/l lub nie można określić jej poziomu – kara grzywny wynosi od 500 do 2500 euro. Tej samej karze podlega sprawca prowadzący pojazd pod wpływem substancji psychotropowych. Przedział 0,5 g/l do 0,8 g/l ulega zmniejszeniu do odpowiednio od 0,2 g/l do 0,5 g/l w przypadku kierowców w okresie próbnym, kierowców pojazdów ratunkowych, świadczących zbiorowy przewóz dzieci i małoletnich poniżej 16 lat, kierowców taksówek, kierowców przewożących pasażerów lub towary.

Stan „pod wpływem alkoholu” oznacza poziom alkoholu we krwi równy lub wyższy niż 0,5 g/l. W przypadku kierowcy w okresie próbnym, kierowcy pojazdu ratunkowego lub związanego ze świadczeniem pilnych usług, transportu zbiorowego dzieci i młodzieży w wieku poniżej 16 lat, kierowców taksówek, kierowców przewożących pasażerów lub towary – stan ten przyjmuje się, gdy poziom alkoholu osiąga wartość większą lub równą 0,2 g/l. Poziom alkoholu we krwi odpowiednio przelicza się na jego zawartość w wydychanym powietrzu (art. 81 ust. 4 Kodeksu drogowego). Konwersja wartości zawartości alkoholu w wydychanym powietrzu opiera się na zasadzie, że 1 mg alkoholu w litrze wydychanego powietrza jest odpowiednikiem 2,3 g alkoholu na litr krwi. Za będącego pod wpływem substancji psychotropowych uważa się kierowcę, którego po badaniu przeprowadzonym zgodnie z odpowiednimi przepisami uznano za takiego w raporcie medycznym lub sądowym.

Od dnia 1.06.2016 r. w Portugalii obowiązuje system punktów karnych (*Carta de Condução por Pontos*). Kierowca dysponuje pulą 12 punktów. Za popełnienie wykroczenia drogowego odpowiednia liczba punktów jest odejmowana (2 za ciężkie naruszenia, 4 za bardzo ciężkie). Prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu wiąże się z utratą 3 lub 5 punktów. Po utracie wszystkich 12 punktów sprawcy odbierane jest prawo jazdy. Po upływie 2 lat można się ubiegać o przywrócenie dokumentu, co jest równoznaczne z odzyskaniem uprawnień do kierowania pojazdami w ruchu publicznym. Kierowcy, którym zostaną tylko 2 punkty, zmuszeni są powtórzyć egzamin teoretyczny na prawo jazdy. Nie otrzymują w ten sposób żadnych punktów, ale w przypadku nieprzystąpienia do egzaminu automatycznie tracą prawo jazdy. Kierowcy, którym zostaną 4 punkty lub mniej, mają obowiązek na własny koszt uczęszczać na kursy doszkalające z zakresu prowadzenia pojazdów. Dotyczy to także osób, które utraciły wszystkie punkty. Jeżeli w ciągu 3 lat kierowca nie popełni żadnego naruszenia przepisów drogowych, zyskuje 3 punkty. W przypadku kierowców zawodowych okres ten wynosi 2 lata. Pozwala się zatem na posiadanie maksymalnie 15 punktów (12 plus 3).

Jednorazowo nie można odjąć więcej niż 6 punktów, z wyjątkiem sytuacji gdy naruszenie polega na prowadzeniu pojazdu pod wpływem alkoholu lub substancji psychotropowych.

Firma ubezpieczeniowa może odmówić pokrycia kosztów wypadku spowodowanego pod wpływem alkoholu. W portugalskich przepisach prawnych nie istnieje środek konfiskaty (przypadku) pojazdu. Nie ma również możliwości odebrania prawa jazdy w trybie administracyjnym, np. z powodu alkoholizmu.

W 2015 r. średnie miesięczne wynagrodzenie w Portugalii wynosiło około 900 euro netto miesięcznie. Kwota ta nie uwzględnia licznych dodatków (13. i 14. pensja, dodatek żywieniowy), które podwyższają tę kwotę do około 1100–1200 euro, w zależności od sektora gospodarki. Ustawowa pensja minimalna wynosi obecnie 535 euro.

23. Rumunia

W Rumunii zagadnienie odpowiedzialności w ruchu drogowym reguluje Kodeks drogowy z 12.02.2002 r.¹²² Jego art. 6 operuje pojęciem pojazdu samochodowego. Jest to pojazd wyposażony w silnik, używany powszechnie do przewozu osób i towarów w transporcie drogowym lub do ciągnięcia po drodze pojazdów przeznaczonych do przewozu osób i towarów. Zgodnie z tym samym przepisem środki transportu przeznaczone do poruszania się po szynach, a także ciągniki rolnicze i leśne nie są uważane za pojazdy samochodowe. Z kolei sam pojazd jest to urządzenie przeznaczone do poruszania się po drogach i przewozu towarów lub ludzi, a także wykonywania robót na drodze.

Zgodnie z art. 102 Kodeksu drogowego wykroczeniem karanym grzywną jest prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu, jeżeli czyn na podstawie odrębnych przepisów nie stanowi przestępstwa.

Zgodnie z art. 98 Kodeksu drogowego wysokość grzywny za wykroczenie jest ustalana w zależności od liczby nałożonych punktów karnych. Wysokość grzywny za 1 punkt karny odpowiada 10% minimalnego wynagrodzenia¹²³. Wykroczenia podzielone są na klasy. Wykroczenie z art. 102 Kodeksu wykroczeń należy do klasy IV, co oznacza, że można za nie otrzymać od 9 do 20 punktów karnych, a zatem wysokość grzywny odpowiada kwocie od 90 do 200% najniższego miesięcznego wynagrodzenia.

Przestępstwem natomiast jest prowadzenie po drodze publicznej pojazdu, do kierowania którym wymagane jest prawo jazdy, przez sprawcę, który w czasie pobierania próbek biologicznych ma we krwi alkohol w stężeniu ponad 0,80 mg na litr (art. 336 § 1 rumuńskiego k.k.¹²⁴). Sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 5 lat.

Artykuł 331 § 2 rumuńskiego k.k. stanowi, że karze pozbawienia wolności od 2 do 7 lat podlega ten, kto pełni czynności na pojazdach służących zapewnieniu bezpieczeństwa ruchu, interwencji lub pojazdach manewrujących po torze, mając we krwi alkohol w stężeniu powyżej 0,80 mg na litr lub będąc pod wpływem

¹²² Odronanta de Urgenta 2002, nr 1956 ze zm. Tekst dostępny w języku rumuńskim na stronie <https://www.odat.ro/noul-cod-rutier/> (dostęp: 31.10.2016 r.).

¹²³ W 2015 r. stanowiło ono odpowiednik 218 euro.

¹²⁴ Ustawa z 22.06.2009 r., Monitorul Oficial cz. I, nr 510. Tekst dostępny w języku rumuńskim na stronie http://www.dreptonline.ro/legislatie/codul_penal_2009.php (dostęp: 3.11.2016 r.). Oznaczenie stężenia alkoholu następuje na podstawie badań laboratoryjnych krwi.

substancji psychoaktywnych. Na podstawie art. 336 § 2 rumuńskiego k.k. tej samej karze podlega ten, kto prowadzi taki pojazd po drodze publicznej, znajdując się pod wpływem substancji psychoaktywnych.

Zgodnie z art. 336 § 3 rumuńskiego k.k. popełnienie czynu z § 1 lub § 2 przy świadczeniu usług w zakresie transportu pasażerskiego, transportu substancji lub produktów niebezpiecznych, w czasie prowadzenia szkoleń praktycznych z prowadzenia pojazdów lub egzaminu z ich prowadzenia jest zagrożone karą od 2 do 7 lat pozbawienia wolności.

Odmowa poddania się pobraniu próbek biologicznych (krwi) w celu przeprowadzenia badania na obecność we krwi alkoholu lub substancji psychoaktywnych dokonana przez kierowcę lub instruktora jazdy bądź egzaminatora stanowi przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności od roku do lat 5.

Przepis art. 335 § 3 rumuńskiego k.k. stanowi, że przestępstwem zagrożonym karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 3 lub karą grzywny¹²⁵ jest powierzenie prowadzenia pojazdu, którego prowadzenie wymaga posiadania prawa jazdy, osobie, o której wiadomo m.in., że pozostaje pod wpływem substancji psychoaktywnych¹²⁶.

Zakaz prowadzenia pojazdów jest jedną z postaci kary dodatkowej zakazu wykonywania niektórych praw, określonej w art. 66 rumuńskiego k.k. Można go orzec na okres od roku do 5 lat. Obejmuje zakaz prowadzenia niektórych kategorii pojazdów wskazanych przez sąd. Zgodnie z art. 67 rumuńskiego k.k. kara ta, jak wszystkie kary dodatkowe, może być stosowana obok kary pozbawienia wolności lub grzywny.

Zgodnie z art. 117 Kodeksu drogowego w wypadku, kiedy sprawca zostanie skazany za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu, środków odurzających lub leków o podobnym działaniu, możliwe jest orzeczenie unieruchomienia pojazdu, jeżeli pojazd ten nie służy osobie innej niż sprawca, na czas obowiązywania zakazu.

Prawo rumuńskie zna system punktów karnych. Wykroczenia i przestępstwa drogowe są podzielone na klasy. Za wykroczenia I klasy można otrzymać 2 lub 3 punkty karne, za wykroczenia II klasy 4 punkty lub 5 punktów, za wykroczenia III klasy od 6 do 8 punktów, za wykroczenia IV klasy¹²⁷ od 9 do 20 punktów, wreszcie za przestępstwa drogowe V klasy (do tej kategorii należą przestępstwa przewidziane w art. 335 i 336 rumuńskiego k.k.) – od 21 do 100 punktów karnych. Punkty karne jednak służą nie do pozbawiania prawa jazdy w trybie administracyjnym, lecz do ustalania wysokości grzywny nakładanej na sprawcę.

Nie istnieją przepisy pozwalające na orzeczenie przepadku pojazdu, którym poruszał się nietrzeźwy sprawca. Nie ma też specjalnych programów przewidzianych dla sprawców przestępstw, polegających na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości.

W Rumunii średnie miesięczne wynagrodzenie brutto wynosiło w 2015 r. 2500 lejów¹²⁸.

¹²⁵ Jak stanowi art. 61 rumuńskiego k.k., grzywna wymierzana jest w stawkach dziennych – od 30 do 400 stawek. Wysokość jednej stawki kształtuje się od 10 do 500 lejów.

¹²⁶ W przepisie stypizowano także kilka innych zachowań, m.in. powierzenie pojazdu osobie, która nie ma prawa jazdy czy też ma prawo jazdy nieodpowiedniej kategorii.

¹²⁷ Do których należy prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu o stężeniu do 0,8 mg na litr krwi.

¹²⁸ Wartość 1 leja w tym okresie wynosiła 93 grosze.

24. Słowacja

Na Słowacji ustawa nr 8/2009 o ruchu drogowym oraz o zmianie niektórych ustaw (zwana dalej ustawą o ruchu drogowym) reguluje m.in. zasady ruchu drogowego oraz prawa i obowiązki osób, które związane są z ruchem drogowym. W § 4 ust. 2 ustawy o ruchu drogowym ustanowiono, że kierowcy nie wolno spożywać alkoholu lub innej substancji uzależniającej podczas kierowania pojazdem, kierowca pojazdem w takim czasie od spożycia alkoholu lub innej substancji uzależniającej, w którym alkohol lub inna substancja uzależniająca może jeszcze znajdować się w jego organizmie. Za to naruszenie normy prawnomaterialnej – popełnienie wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i płynności ruchu drogowego – można sprawcę ukarać zgodnie z § 22 ustawy SNR¹²⁹ nr 372/1990 o wykroczeniach (zwanej dalej ustawą o wykroczeniach).

Zgodnie z § 2 ust. 2 lit. l ustawy o ruchu drogowym pojazdem silnikowym jest pojazd nieszynowy, napędzany własnym silnikiem, i trolejbus z wyjątkiem przypadku, o którym mowa w § 2 ust. 2 lit. f oraz w § 2 ust. 2 lit. m ustawy o ruchu drogowym. Pojazdem bez silnika jest przyczepa, pojazd poruszający się dzięki sile człowieka lub sile zwierzęcia, z wyjątkiem przypadków, o których mowa w § 2 ust. 2 lit. f ustawy o ruchu drogowym (pieszy); pojazd dwukołowy i rower wyposażony w silnik pomocniczy o objętości nieprzekraczającej 50 cm³ i prędkości konstrukcyjnej nieprzekraczającej 25 km/h lub rower wyposażony w pomocniczy silnik elektryczny o stałej mocy do 0,25 kW, którego moc stopniowo zmniejsza się i wyłącza, kiedy pojazd osiągnie prędkość 25 km/h lub kiedy kierujący pojazdem zwolni nacisk na pedały.

Jeśli zmierzony poziom alkoholu we krwi wynosi ponad 0,48 mg etanolu na litr wydychanego powietrza (stan wykluczający zdolność do kierowania pojazdem silnikowym), kierowanie pojazdem silnikowym pod wpływem alkoholu uznaje się za przestępstwo spowodowania zagrożenia pod wpływem substancji uzależniającej – § 289 ustawy nr 300/2005 – Kodeks karny¹³⁰. Jeśli zmierzony poziom alkoholu we krwi wynosi poniżej 0,48 mg etanolu na litr wydychanego powietrza, kierowanie pojazdem silnikowym pod wpływem alkoholu uznaje się za wykroczenie przeciwko bezpieczeństwu i płynności ruchu drogowego (§ 22 ustawy o wykroczeniach). Zgodnie z rozporządzeniem Prezydium Korpusu Policji nr 80/2014 o sprawowaniu nadzoru nad bezpieczeństwem i płynnością ruchu drogowego, w postępowaniu w sprawach o wypadki drogowe oraz o działaniach transportowo-inżynierskich za dodatni wynik badania na zawartość alkoholu uważa się zmierzoną wartość 0,15 i więcej mg etanolu na litr wydychanego powietrza.

Na Słowacji obowiązuje ustawowa zasada zero tolerancji dla alkoholu we krwi i w wydychanym powietrzu.

Przestępstwa popełnione przez osoby kierujące pojazdami pod wpływem alkoholu (ponad 1‰) noszą nazwę przestępstw spowodowania zagrożenia pod wpływem substancji uzależniającej. Przestępstwa te określono w § 289 słowackiego Kodeksu karnego z 2005 r.:

¹²⁹ Słowackiej Rady Narodowej – parlament Słowacji do końca 1992 r.

¹³⁰ Zákon 300/2005 z 20. mája 2005 TRESTNÝ ZÁKON.

- „§ 289. Sprowadzenie zagrożenia pod wpływem substancji uzależniającej
- (1) Kto w stanie wykluczającym zdolność do wykonywania pracy lub innej czynności, w który wprawił się pod wpływem substancji uzależniającej, wykonuje tę pracę lub czynność, co może zagrażać życiu lub zdrowiu ludzi lub spowodować znaczną szkodę majątkową, podlega karze pozbawienia wolności do 1 roku.
 - (2) Takiej samej karze podlega również, kto wykonując pracę lub inną czynność, o której mowa w ustępie 1, odmawia poddania się badaniu w celu ustalenia zawartości substancji uzależniającej, wykonywanemu w formie badania zawartości tej substancji w wydychanym powietrzu lub za pomocą orientacyjnego urządzenia testującego albo odmawia poddania się badaniu lekarskiemu w postaci pobierania i badania krwi lub innego materiału biologicznego w celu ustalenia, czy nie znajduje się pod wpływem substancji uzależniającej, mimo że badanie to nie wiązałoby się z niebezpieczeństwem dla jego życia lub zdrowia.”

Kierującego pojazdem, który popełnił wykroczenie przeciwko bezpieczeństwu i płynności ruchu drogowego, kierując pojazdem w stanie wykluczającym zdolność do kierowania pojazdem silnikowym, w który to stan wprawił się w wyniku spożycia alkoholu, można – zgodnie z § 22 ustawy o wykroczeniach – ukarać mandatem w wysokości od 200 do 1000 euro oraz zakazem wykonywania czynności na okres do 5 lat. Kierującego pojazdem, który popełnił wykroczenie przeciwko bezpieczeństwu i płynności ruchu drogowego, spożywając podczas kierowania pojazdem jako osoba nim kierująca alkohol, lub kierując pojazdem w takim czasie od spożycia, w którym w oparciu o badanie wykonane zgodnie z odrębnym przepisem alkohol znajduje się jeszcze w jego organizmie, można zgodnie z § 22 ustawy o wykroczeniach ukarać mandatem w wysokości od 150 do 800 euro oraz zakazem wykonywania czynności na okres do 3 lat.

W § 11 ust. 1 ustawy o wykroczeniach ustawodawca określił następujące sankcje, które można zastosować wobec sprawcy wykroczenia: nagana, mandat, zakaz wykonywania czynności i przepadek rzeczy. Wynika z tego, że obowiązujące przepisy prawa dopuszczają możliwość ukarania za popełnienie wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i płynności ruchu drogowego karą przepadku rzeczy (pojazdu niesilnikowego i pojazdu silnikowego), obecnie sankcja ta jednak jest na Słowacji stosowana tylko w minimalnym stopniu.

Należy zauważyć, że w Republice Słowackiej nie wprowadzono systemu tzw. punktów karnych.

Zgodnie z § 9 ust. 4 ustawy o ruchu drogowym jeśli posiadacz uprawnienia do kierowania pojazdami jako kierujący pojazdem jest ewidentnie podejrzany o naruszenie zasad ruchu drogowego w wyniku spożycia alkoholu lub odmówi poddania się badaniu na obecność alkoholu w organizmie, organ Korpusu Policji, nie wszczynając innych działań, wydaje postanowienie o zbadaniu stanu zdrowia, w szczególności pod względem uzależnienia od alkoholu, innej substancji uzależniającej lub produktu leczniczego przez lekarza o specjalizacji w zakresie psychiatrii. Posiadacz uprawnienia do kierowania pojazdami jest obowiązany poddać się takiemu badaniu w ciągu 30 dni od dnia doręczenia postanowienia. W przypadku

stwierdzenia przez psychiatrę uzależnienia od alkoholu, innej substancji uzależniającej lub produktu leczniczego lub zalecenia przez niego badania stanu zdrowia, organ Korpusu Policji, nie wszczynając innych działań, wydaje postanowienie o badaniu stanu zdrowia zgodnie z § 91 ust. 2 ustawy o ruchu drogowym. Jeśli lekarz przeprowadzający badanie stwierdzi, że pod względem zdrowotnym kierowca jest zdolny do kierowania pojazdem, organ Korpusu Policji, nie wszczynając innych działań, wydaje postanowienie o obowiązku skorzystania z porady specjalistycznej psychologa. Jeśli psychiatra nie stwierdzi uzależnienia od alkoholu, innej substancji uzależniającej lub produktu leczniczego albo nie zaleca zbadania stanu zdrowia, organ Korpusu Policji, nie wszczynając innych działań, wydaje postanowienie o obowiązku skorzystania z porady specjalistycznej psychologa.

Na gruncie słowackiego prawa konieczne jest uściślenie sformułowań „prawo jazdy“ i „uprawnienia do kierowania pojazdami” (*vodičské oprávnenie*). Zgodnie z § 94 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy o ruchu drogowym prawo jazdy jest dokumentem urzędowym, na podstawie którego kierowca wykazuje swoje uprawnienie do kierowania pojazdami silnikowymi w zakresie wskazanym w dokumencie. Zgodnie z § 73 ust. 1 ustawy o ruchu drogowym uprawnienie do kierowania pojazdami to uprawnienie osoby do kierowania pojazdem silnikowym określonej kategorii. Warunki, w których można zatrzymać prawo jazdy, ustawodawca uregulował w § 70 i 71 ustawy o ruchu drogowym. Ograniczenie lub pozbawienie uprawnienia do kierowania pojazdami uregulowano w § 92 ustawy o ruchu drogowym.

W 2015 r. przeciętne wynagrodzenie miesięczne osoby bezdzietnej na Słowacji wynosiło 883 euro brutto (679,61 euro netto).

25. Słowenia

W Republice Słowenii problematykę związaną z prowadzeniem pojazdu w stanie po spożyciu alkoholu reguluje ustawa o zasadach ruchu drogowego (*Zakon o pravilih cestnega prometa – ZPrCP*)¹³¹. Obowiązujące przepisy operują pojęciami „pojazd” (*vozilo*) i „pojazd wyposażony w silnik” (*motorno vozilo*), czyli pojazd mechaniczny. Prowadzenie pojazdu po spożyciu alkoholu stanowi wykroczenie (*prekršek*). Ustawa o wykroczeniach (*Zakon o prekrških – ZP-1-UPB4*)¹³² w art. 6 określa, że wykroczeniem jest czyn, zabroniony przez ustawę, rozporządzenie rządu, postanowienie/decyzję samorządu lub administracji lokalnej, który jako taki uznany jest za wykroczenie i za który przewidziane są sankcje.

Ustawa o zasadach ruchu drogowego określa dopuszczalną zawartość alkoholu we krwi lub w wydychanym powietrzu. Maksymalna dopuszczalna zawartość alkoholu to 0,50‰ lub 0,24 mg alkoholu na liter wydychanego powietrza, pod warunkiem że kierowca nie wykazuje oznak zaburzeń w zachowaniu, których skutkiem może być niebezpieczne zachowanie w ruchu drogowym (art. 105 ust. 2).

¹³¹ Dziennik Ustaw RS nr 109/2010. Tekst dostępny na <https://www.uradni-list.si/1/content?id=101702> (dostęp dnia 5 lutego 2017 r.).

¹³² Dziennik Ustaw RS nr 3/2007. Tekst dostępny na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=20073&stevilka=99> (dostęp: 5.02.2017 r.).

Ustawa określa również kategorie osób, co do których dopuszczalna zawartość alkoholu we krwi lub w wydychanym powietrzu wynosi 0 (zero), tj.:

- 1) kierowca pojazdu mechanicznego lub grupy pojazdów kategorii C1, C, D1, D, BE, C1E, CE, D1E, DE;
- 2) kierowca pojazdu, którym wykonuje się publiczny przewóz osób lub towaru bądź przewóz osób na potrzeby własne;
- 3) kierowca pojazdu, którym wykonuje się transport towaru niebezpiecznego;
- 4) kierowca zawodowy pojazdu mechanicznego podczas wykonywania tego zawodu;
- 5) instruktor nauki jazdy podczas nauczania kandydata na kierowcę pojazdu mechanicznego;
- 6) kandydat na kierowcę podczas nauki jazdy;
- 7) osoba nadzorująca (pojęcie to wprowadza ustawa o kierowcach, *Zakon o voznikih – ZVoz*¹³³; ustawa ta w art. 51 stanowi, że osobą nadzorującą – *spremljevalec* – jest osoba wpisana do rejestru, pod której opieką młody kierowca w wieku przynajmniej 16 lat, po ukończeniu szkoły jazdy, ale niemający jeszcze prawa jazdy, może prowadzić pojazd mechaniczny);
- 8) kierowca początkujący (pojęcie to definiuje ustawa o kierowcach, status kierowcy początkującego – *voznik začetnik* – ma każdy kierowca w wieku poniżej 21 lat lub każdy kierowca w ciągu 2 lat po uzyskaniu uprawnień kategorii A2, A i B);
- 9) kierowca pojazdu mechanicznego z zakazem prowadzenia pojazdu lub kierowca, którego prawo jazdy zostało zatrzymane;
- 10) kierowca wykonujący przewóz dzieci (art. 105 ust. 1).

Przewidziane kary za wykroczenia związane z przekroczeniem maksymalnej dozwolonej zawartości alkoholu podczas kierowania pojazdem są następujące.

- Kandydatowi na kierowcę podczas nauki jazdy pojazdu mechanicznego lub kierowcy pojazdu mechanicznego niemającemu prawa jazdy lub niemającemu uprawnień do kategorii pojazdu, jaki prowadzi, grozi grzywna w wysokości:
 - 1) 300 euro, jeżeli ilość alkoholu nie przekracza 0,50‰ lub 0,24 mg alkoholu na litr wydychanego powietrza;
 - 2) 600 euro, jeżeli ilość alkoholu wynosi od 0,50 do 0,80‰ lub od 0,24 do 0,38 mg alkoholu na litr wydychanego powietrza;
 - 3) 900 euro, jeżeli ilość alkoholu wynosi od 0,80 do 1,10‰ lub od 0,38 do 0,52 mg alkoholu na litr wydychanego powietrza;
 - 4) 1200 euro, jeżeli ilość alkoholu wynosi więcej niż 1,10‰ lub więcej niż 0,52 mg alkoholu na litr wydychanego powietrza.
- Kierowcy pojazdu mechanicznego lub grupy pojazdów kategorii C1, C, D1, D, BE, C1E, CE, D1E, DE; kierowcy pojazdu, którym wykonuje się publiczny przewóz osób lub towaru bądź przewóz osób na potrzeby własne; kierowcy pojazdu, którym wykonuje się transport towaru niebezpiecznego; kierowcy zawodowemu pojazdu mechanicznego podczas

¹³³ Por. <https://www.uradni-list.si/1/content?id=101703> (dostęp: 5.02.2017 r.).

wykonywania tego zawodu; kierowcy początkującym; kierowcy pojazdu mechanicznego z zakazem prowadzenia pojazdu lub kierowcy, którego prawo jazdy zostało zatrzymane oraz kierowcy wykonującemu przewóz grupy dzieci grozi grzywna:

- 1) 300 euro, jeżeli ilość alkoholu nie przekracza do 0,50‰ lub do 0,24 mg alkoholu na litr wydychanego powietrza; ponadto ww. kategoriom kierowców, instruktorowi nauki jazdy lub osobie nadzorującej grozi kara 4 punktów karnych;
 - 2) 600 euro, jeżeli ilość alkoholu wynosi od 0,50 do włącznie 0,80‰ lub od 0,24 do włącznie 0,38 mg alkoholu na litr wydychanego powietrza; ponadto ww. kategoriom kierowców, instruktorowi nauki jazdy i osobie nadzorującej grozi kara 8 punktów karnych;
 - 3) 900 euro, jeżeli ilość alkoholu wynosi od 0,80 do włącznie 1,10‰ lub od 0,38 do włącznie 0,52 mg alkoholu na litr wydychanego powietrza; ponadto ww. kategoriom kierowców, instruktorowi nauki jazdy i osobie nadzorującej grozi kara 16 punktów karnych;
 - 4) przynajmniej 1200 euro, jeżeli ilość alkoholu wynosi więcej niż 1,10‰ lub więcej niż 0,52 mg alkoholu na litr wydychanego powietrza; ponadto ww. kategoriom kierowców, instruktorowi nauki jazdy i osobie nadzorującej grozi kara 18 punktów karnych.
- Innym kierowcom (w tym kierowcom zarówno pojazdów mechanicznych, jak i niemechanicznych) grozi grzywna w wysokości:
- 1) 300 euro, jeżeli ilość alkoholu nie przekracza 0,50‰ lub 0,24 mg alkoholu na litr wydychanego powietrza i jeżeli kierowca wykazuje oznaki zaburzeń w zachowaniu, których skutkiem może być niebezpieczne zachowanie w ruchu drogowym, a kierowcy pojazdu mechanicznego ponadto grozi kara 4 punktów karnych;
 - 2) 600 euro, jeżeli ilość alkoholu wynosi od 0,50 do 0,80‰ lub od 0,24 do 0,38 mg alkoholu na litr wydychanego powietrza, a kierowcy pojazdu mechanicznego ponadto grozi kara 8 punktów karnych;
 - 3) 900 euro, jeżeli ilość alkoholu wynosi od 0,80 do 1,10‰ lub od 0,38 do 0,52 mg alkoholu na litr wydychanego powietrza, a kierowcy pojazdu mechanicznego ponadto grozi kara 16 punktów karnych;
 - 4) przynajmniej 1200 euro, jeżeli ilość alkoholu wynosi więcej niż 1,10‰ lub więcej niż 0,52 mg alkoholu na litr wydychanego powietrza, a kierowcy pojazdu mechanicznego ponadto grozi kara 18 punktów karnych.

Artykuł 107 ustawy o zasadach ruchu drogowego określa, że bezpośrednio sprawcy wypadku drogowego, który przekracza maksymalną możliwą zawartość alkoholu, policja uniemożliwia dalszą jazdę, a w przypadku kierowcy pojazdu mechanicznego – ponadto tymczasowo zabiera prawo jazdy.

Policja zatrzymuje prawo jazdy tymczasowo, tzn. na okres 24 godzin bądź do momentu zakończenia istnienia przyczyn, które spowodowały zatrzymanie prawa jazdy. Dokument może zostać zabrany na stałe tylko decyzją sądu. Istnieje możliwość odzyskania uprawnień w wyniku ponownego zdania egzaminu

na prawo jazdy oraz przedstawienia zaświadczenia lekarskiego dotyczącego zdolności psychofizycznych.

Na podstawie ustawy o zasadach ruchu drogowego istnieje w Słowenii możliwość przepadku pojazdu. Szczegółowy tryb w tym zakresie określony został w art. 23 tej ustawy.

W Republice Słowenii funkcjonuje system punktów karnych dla kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego. Po zebraniu 18 punktów karnych w ciągu 2 lat kierowcy zabrane zostaje prawo jazdy z możliwością otrzymania nowego dokumentu w wyniku ponownego zdania egzaminu oraz uzyskania zaświadczenia lekarskiego dotyczącego zdolności psychofizycznych.

Podczas ponownego ubiegania się o prawo jazdy (po pozbawieniu uprawnień przez sąd) w wyniku prowadzenia pojazdu w stanie po spożyciu alkoholu wymagane są: kontrolne badanie lekarskie i pozytywne zaświadczenie lekarskie; uczestnictwo w programie rehabilitacyjnym oraz zdanie egzaminu na prawo jazdy (tzn. części teoretycznej i praktycznej – przynajmniej 20 godzin szkoły jazdy oraz godzina egzaminacyjna w obecności komisji).

Pozbawienie prawa jazdy możliwe jest tylko w wyniku decyzji sądu. Nałogowi alkoholicy mogą ubiegać się o prawo jazdy jedynie na podstawie zaświadczenia lekarskiego potwierdzającego wyleczenie.

Średnie miesięczne wynagrodzenie w grudniu 2015 r. w Republice Słowenii wyniosło brutto 1.594,93 euro (netto 1.035,58 euro).

26. Szwecja

Odpowiedzialność za prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu reguluje w Szwecji ustawa (1951:649) w sprawie kar za niektóre wykroczenia drogowe (*Lag (1951:649) om straff för vissa trafikbrott*¹³⁴). Obowiązujące przepisy nie dokonują podziału na pojazdy mechaniczne i niemechaniczne, lecz znają jedynie pojęcie pojazdu silnikowego. Definicję pojazdu silnikowego zawiera ustawa o definicjach drogowych z 14.06.2001 r. ze zmianą od dnia 1.01.2016 r. (*Lag (2001:559) om vagtrafikdefinitioner 2§/Trader i kraft:2016–01–01*), określając je jako pojazdy zaopatrzone w poruszający je silnik; pojazdy silnikowe dzieli się na samochodowe, traktory, urządzenia z napędem silnikowym, pojazdy terenowe.

Zgodnie z ustawą w sprawie kar za niektóre wykroczenia drogowe (*Lag (1951:649) om straff för vissa trafikbrott*) prowadzenie pojazdu po użyciu alkoholu stanowi czyn zabroniony, jest wykroczeniem w prawie szwedzkim nazywanym „*rattfylleri*” (prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości). Stosownie do § 4 tej ustawy prowadzenie pojazdu silnikowego lub szynowego z minimum 0,2‰ alkoholu we krwi lub 0,10 mg alkoholu w wydychanym powietrzu jest wykroczeniem. Wyróżnia się dwa rodzaje przestępstw: *rattfylleri* oraz *grovt rattfylleri*, czyli prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości oraz prowadzenie pojazdu w stanie ciężkiej nietrzeźwości. Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości (*rattfylleri*) ma miejsce wówczas, gdy podczas prowadzenia pojazdu silnikowego lub szynowego lub bezpośrednio po prowadzeniu we krwi kierowcy wykryto 0,2‰ alkoholu lub

¹³⁴ Tekst dostępny na <https://lagen.nu/1951:649> (dostęp: 5.02.2017 r.).

0,10 mg w wydychanym powietrzu i jest ono zagrożone karą aresztu do 6 miesięcy lub grzywny. Prowadzenie pojazdu w stanie ciężkiej nietrzeźwości (*grovt rattfylleri*) ma miejsce wtedy, gdy podczas prowadzenia pojazdu silnikowego lub szynowego lub bezpośrednio po prowadzeniu we krwi kierowcy wykryto 1,0‰ alkoholu lub 0,50 mg w wydychanym powietrzu – i jest zagrożone karą pozbawienia wolności do 2 lat.

Za prowadzenie pojazdu po użyciu alkoholu prawo jazdy może być odebrane czasowo. Kwestie te reguluje ustawa o prawie jazdy (*Korkortslag (1998:488)*)¹³⁵. Okres pozbawienia prawa jazdy wynosi maksymalnie 3 lata. Jednakże najczęściej jest to okres 12 miesięcy za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości (*rattfylleri*) oraz okres 24 miesięcy za prowadzenie pojazdu w stanie ciężkiej nietrzeźwości (*grovt rattfylleri*). Osoba, która otrzymała zakaz prowadzenia pojazdu, może odwołać się od tej decyzji z jednoczesnym złożeniem wniosku o ponowne otrzymanie prawa jazdy z tzw. warunkiem *alkolas* (alkomatem z blokadą zapłonu). Jeśli prawo jazdy zostało odebrane z powodu choroby lub innego uszczerbku na zdrowiu, który powoduje brak możliwości prowadzenia pojazdu, wówczas nie określa się czasu zatrzymania prawa jazdy.

W Szwecji nie jest przewidziana możliwość orzeczenia przepadku pojazdu prowadzonego przez kierowcę pod wpływem alkoholu. Policja lub straż graniczna ma prawo czasowo zatrzymać kluczyki do pojazdu, pojazd lub inną rzecz w celu uniemożliwienia osobie w stanie nietrzeźwym prowadzenia pojazdu.

W Szwecji nie przewidziano systemu punktów karnych dla kierowców. Krajowa Dyrekcja Transportu (*Transportstyrelsen*), która jest wystawcą prawa jazdy, może wymagać dodatkowych zaświadczeń od lekarza lub odbycia testów psychologicznych w przypadku podejrzenia np. uzależnienia od alkoholu.

W Szwecji średnie wynagradzanie liczone jest w zależności od zawodu, jednak SCB (*Statistiska centralbyrån*) podaje, że dla mężczyzn wynosi 32 900 koron brutto, zaś dla kobiet 28 400 koron brutto¹³⁶.

27. Węgry

Odpowiedzialność za prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu regulują na Węgrzech przepisy Kodeksu karnego (ustawa 2012/C) oraz Kodeksu wykroczeń (2012/II). Węgierski Kodeks karny posługuje się pojęciami pojazdu mechanicznego oraz niemechanicznego, ale ich nie definiuje.

Kodeks karny zna następujące typy przestępstw związanych z prowadzeniem pojazdu pod wpływem alkoholu. W art. 236 § 1 węgierskiego k.k. zabronione jest zachowanie polegające na prowadzeniu pod wpływem alkoholu pojazdu kolejowego lub powietrznego, silnikowego statku wodnego lub pojazdu mechanicznego na drodze publicznej lub na dostępnej drodze prywatnej (niezamkniętej dla ruchu publicznego). Stanowi ono występki, podlegający karze pozbawienia wolności do 2 lat. Spowodowanie określonego w § 2 skutku powoduje przekwalifikowanie czynu w zbrodnię, za którą przewidziana została surowsza kara. Jeżeli skutkiem

¹³⁵ Tekst dostępny na <https://lagen.nu/1998:488> (dostęp: 5.02.2017 r.).

¹³⁶ Jedno euro równa się w przybliżeniu 10 koronom.

czynu jest ciężki uszczerbek na zdrowiu, czyn podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Gdy skutkiem jest spowodowanie trwałego kalectwa fizycznego lub poważnego rozstroju zdrowia albo masowa katastrofa, kara pozbawienia wolności wynosi od roku do 5 lat. Za spowodowanie skutku w postaci śmierci człowieka grozi kara pozbawienia wolności w wysokości od 2 do 8 lat. Jeżeli następstwem czynu jest śmierć co najmniej dwóch osób albo masowa katastrofa z ofiarami śmiertelnymi, zagrożenie karą wynosi od 5 do 10 lat pozbawienia wolności. Kierowca, który pod wpływem alkoholu prowadzi niemechaniczny statek wodny lub niemechaniczny pojazd lądowy na drodze publicznej lub na drodze prywatnej dostępnej dla ruchu publicznego, powodując opisane wyżej skutki, także podlega karom przewidzianym odpowiednio w art. 236 § 2 węgierskiego k.k.

W art. 237 węgierskiego k.k. stypizowane zostało przestępstwo prowadzenia pojazdu pod wpływem narkotyków. Ten, kto kieruje pojazdem kolejowym lub powietrznym, silnikowym statkiem wodnym lub pojazdem mechanicznym na drodze publicznej lub na dostępnej drodze prywatnej (niezamkniętej dla ruchu publicznego) pod wpływem jakiegokolwiek substancji innej niż alkohol, mogącej zmniejszyć zdolności do kierowania pojazdem, popełnia występki podlegający karze pozbawienia wolności nieprzekraczającej 2 lat. W przepisie tym zostały przewidziane analogiczne typy kwalifikowane jak w przypadku prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu. Kolejny przepis – art. 238 węgierskiego k.k. – wprowadza typ polegający na dopuszczeniu do prowadzenia pojazdów, o których mowa w art. 236 i 237 węgierskiego k.k., osoby pozostającej pod wpływem alkoholu lub narkotyków. Podlega on karze pozbawienia wolności do roku. Także w tym przypadku ustawodawca przewidział typy kwalifikowane zagrożone surowszymi karami w przypadku spowodowania określonych skutków – w postaci śmierci, ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, masowej katastrofy.

W myśl art. 240 § 1 węgierskiego k.k. przepisy o ruchu drogowym mają zastosowanie także wówczas, gdy sprawca prowadził pojazd mechaniczny na drodze innej niż publiczna i spowodował ciężki uszczerbek na zdrowiu lub śmierć człowieka. Nie stosuje się tych przepisów do pieszych oraz pasażerów pojazdów (art. 240 § 2 węgierskiego k.k.). Istotny z punktu widzenia tematyki niniejszego raportu jest art. 240 § 3 węgierskiego k.k., który określa karnoprawnie relewantny poziom alkoholu w organizmie. Z treści tego przepisu wynika, że w stanie nietrzeźwości znajduje się osoba, w której organizmie zawartość alkoholu spowodowana spożyciem napoju alkoholowego prowadzi do stężenia alkoholu we krwi przekraczającego poziom 0,5 g/l lub 0,25 mg/l stężenia w wydychanym powietrzu. Jeśli zatem zawartość alkoholu we krwi kierowcy przekracza ten poziom, odbiera mu się prawo jazdy na miejscu zdarzenia oraz wszczyna postępowanie karne. Gdy stężenie alkoholu we krwi jest mniejsze niż 0,5 g/l, ale wyższe niż 0,0 g/l, wszczyna się postępowanie o wykroczenie.

Węgierski Kodeks karny zna zakaz prowadzeniu pojazdu – został on ujęty w art. 55. Uprawnienie to może zostać zawieszona w stosunku do sprawcy, który popełnił przestępstwo polegające na naruszenie przepisów ruchu drogowego lub używa pojazdu mechanicznego do działalności przestępczej. Zakaz prowadzenia pojazdów może zostać orzeczony za czyny polegające na prowadzeniu pojazdu pod wpływem alkoholu lub narkotyków. W wyjątkowych przypadkach można od tego

odstąpić. Zakaz prowadzenia pojazdów może dotyczyć pojazdów w ogóle lub pojazdów określonego rodzaju (kolejowych, powietrznych, wodnych, transportu drogowego). Zakaz orzeka się na określony czas – od miesiąca do 10 lat (wymierza się go w miesiącach i latach) lub dożywotnio (art. 56 węgierskiego k.k.). Dożywotnio może on zostać orzeczony w przypadku osób popełniających przestępstwo, będących niezdolnymi do prowadzenia pojazdu ze względu na swój wiek, chorobę lub „ograniczenia wynikające z osobowości”. Zakaz orzeczony dożywotnio może zostać zniesiony po upływie 10 lat, jeżeli sprawca jest już zdolny do prowadzenia pojazdów. Do okresu zawieszenia uprawnień wlicza się czas zatrzymania dokumentu uprawniającego do prowadzenia pojazdu. Okres obowiązywania zakazu rozpoczyna się od uprawomocnienia się orzeczenia; w przypadku kary pozbawienia wolności termin biegnie od jej zakończenia.

Chociaż węgierski Kodeks karny zna karę konfiskaty, nie przewiduje możliwości przypadku samochodu w przypadku prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości.

Na Węgrzech funkcjonuje system punktów karnych¹³⁷. Wpisywane są one do rejestru. Ustawa 2000/CXXVIII w art. 4 zawiera taryfikator punktów. Za nieumyślne przestępstwo kierowca może otrzymać 9 punktów, a za umyślne – 11 punktów, za popełnienie wykroczenia 1–8 punktów, inne naruszenia: 1–9 punktów. Liczba punktów w przypadku najcięższych naruszeń prawa może zostać zwiększona o 5 lub nawet o połowę (ale nie może przekroczyć liczby maksymalnej). Za czyn wykroczenia, polegającego na prowadzeniu pojazdu w stanie po użyciu alkoholu, kierowca jest karany 11 punktami karnymi. Punkty są ważne przez okres 3 lat. Po przekroczeniu górnego limitu punktów (18 punktów) kierowca zostanie pozbawiony prawa jazdy. Według ustawy 2000/CXXVIII, regulującej system punktów karnych, nie można karać dodatkowo punktami karnymi czynu, za który kierowca zostaje pozbawiony prawa jazdy (czyli za przestępstwo polegające na prowadzeniu pojazdu po spożyciu alkoholu lub narkotyków).

Konsekwencją pozbawienia prawa jazdy w związku z popełnieniem przestępstwa, a także pozbawienia prawa jazdy na okres co najmniej 6 miesięcy w związku z popełnieniem wykroczenia, jest w każdym przypadku udział w obowiązkowym szkoleniu dotyczącym znajomości przepisów drogowych. Może również zaistnieć konieczność ponownego zdawania egzaminu z wiedzy o przepisach drogowych oraz prowadzenia samochodu, a także odbycia obowiązkowej wizyty u psychologa. Wobec kierowcy, któremu zawieszono prawo jazdy na okres krótszy niż 6 miesięcy, również można orzec obowiązek udziału w kursie dokształcającym. Składka obowiązkowego ubezpieczenia istotnie wzrasta po prowadzeniu po użyciu alkoholu.

Wobec sprawcy można orzec również karę pieniężną. Jest ona zrelatywizowana do jego dziennych dochodów (stawka dzienna) – minimum 1000, maksimum 500 000 forintów. Karę pieniężną można orzec w wymiarze od 30 do 540 stawek dziennych.

Średnie wynagrodzenie brutto na Węgrzech w 2015 r. wynosiło 247 800 forintów (162 300 forintów netto).

¹³⁷ Ustawa 2000/CXXVIII, tekst dostępny na stronie http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0000128.TV (dostęp: 23.10.2016 r.).

28. Włochy

We Włoszech odpowiedzialność za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu unormowana jest w Kodeksie drogowym¹³⁸ oraz Kodeksie karnym¹³⁹.

Ustawą nr 41 z 23.03.2016 r. zostały dodane do włoskiego Kodeksu karnego typy przestępstw związanych z prowadzeniem pojazdu pod wpływem alkoholu. Artykuł 589 bis włoskiego k.k. typizuje tzw. zabójstwo drogowe. Jedną z jego odmian jest popełnienie czynu polegającego na prowadzeniu pojazdu pod wpływem alkoholu (powyżej 1,5 g/l), środków odurzających lub substancji psychotropowych, jeżeli sprawca spowodował w sposób zawiniony śmierć innej osoby; podlega wówczas karze pozbawienia wolności od 8 do 12 lat. Tej samej karze podlega sprawca, który prowadząc pojazd mechaniczny w warunkach art. 186 bis Kodeksu drogowego pod wpływem alkoholu o zawartości powyżej 0,8 g/l, powoduje w sposób zawiniony śmierć innej osoby. W pozostałych przypadkach kierujący pojazdem w stanie nietrzeźwym, który powoduje śmierć człowieka, podlega karze pozbawienia wolności od 5 do 10 lat. Kary te ulegają zaostrzeniu, jeżeli prowadzący pojazd nie ma uprawnień do jego prowadzenia lub jego prawo jazdy zostało zatrzymane lub odebrane, a także gdy pojazd mechaniczny sprawcy zdarzenia nie jest ubezpieczony. Kara może zostać złagodzona maksymalnie o połowę, gdy zdarzenie nie jest wyłącznie efektem zachowania sprawcy. Może ulec trzykrotnemu zaostrzeniu, gdy sprawca powoduje śmierć większej liczby osób lub śmierć jednej osoby i obrażenia ciała jednej lub większej liczby osób, nie może jednak przekroczyć 18 lat.

Jeżeli sprawca czynu z art. 598 ter włoskiego k.k. zbiegnie z miejsca zdarzenia, kara ulega zaostrzeniu od 1/3 do 2/3, nie może być niższa niż 5 lat.

Jeżeli sprawca, prowadząc pojazd pod wpływem alkoholu o zawartości we krwi przekraczającej 1,5 g/l, pod wpływem substancji psychotropowych lub środków odurzających, spowoduje w sposób zawiniony obrażenia ciała – podlega karze pozbawienia wolności od 3 do 5 lat. Jeżeli spowodowane obrażenia są bardzo ciężkie – kara wynosi od 4 do 7 lat (art. 590 bis włoskiego k.k.). Tej samej karze podlega osoba, która prowadząc pojazd mechaniczny pod wpływem alkoholu (0,8 g/l), powoduje w sposób zawiniony ciężkie i bardzo ciężkie obrażenia ciała. W pozostałych przypadkach, gdy kierowca prowadzący pojazd pod wpływem alkoholu (powyżej 0,8 g/l) powoduje w sposób zawiniony obrażenia ciała, podlega karze pozbawienia wolności od 1 roku i 6 miesięcy do 3 lat (obrażenia ciężkie) lub od 2 do 4 lat (obrażenia bardzo ciężkie). W przypadku tego przestępstwa przewidziane zostały obostrzenia analogiczne do art. 589 bis włoskiego k.k. Artykuł 590 ter włoskiego k.k. stanowi analogiczny typ kwalifikowany, w którym dodatkowym znamięm jest ucieczka z miejsca wypadku.

W przypadku skazania za któreś z tych przestępstw, obligatoryjnie następuje zatrzymanie prawa jazdy. W przypadku zabójstwa drogowego sprawca nie może uzyskać go ponownie przed upływem 15 lat, 5 lat w przypadku spowodowania obrażeń ciała. Jeżeli sprawca zbiegł z miejsca wypadku, nie może się ubiegać

¹³⁸ Dekret z mocą ustawy N 285 del 30/04/1992 Nuovo codice della strada, G.U. n 114 del 18/05/1992 con succ. mod., tekst dostępny na stronie http://www.mit.gov.it/mit/site.php?p=normativa&o=vd&iid=1&iid_cat=&iid_dett=0 (dostęp: 3.11.2016 r.).

¹³⁹ Tekst dostępny na stronie <http://www.diritto.it/codici/2> (dostęp: 3.11.2016 r.).

o wydanie prawa jazdy przed upływem 30 lat. Terminy przedawnienia ulegają wydłużeniu (podwójny okres).

Definicję pojazdu zawiera art. 46 włoskiego Kodeksu drogowego. Pojazdem są wszelkiego rodzaju maszyny poruszające się po ulicach, poruszane przez człowieka. Nie mieszczą się w pojęciu pojazdu urządzenia dla dzieci, nieprzekraczające wskazanych w przepisach parametrów technicznych, oraz silnikowe pojazdy osób niepełnosprawnych, umożliwiające im przemieszczanie się. Szczegółową klasyfikację pojazdów zawiera art. 47 włoskiego Kodeksu drogowego. Pojazdami poruszonymi siłą mięśni są pojazdy przeznaczone do pchania lub ciągnięcia przez człowieka oraz napędzane siłą mięśni kierowcy. Przepisy włoskiego Kodeksu drogowego wyjaśniają pojęcia motoroweru, maszyn rolniczych i inne (art. 47–60), ale nie zawierają definicji pojazdu silnikowego (mechanicznego).

Prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu stanowi przestępstwo z art. 589 bis włoskiego k.k. oraz wykroczenie z art. 186 i 186 bis włoskiego Kodeksu drogowego.

Artykuł 186 włoskiego Kodeksu drogowego stanowi, że zabronione jest prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu. W zależności od ciężaru popełnionego czynu stanowi on wykroczenie lub przestępstwo. Dopuszczalna zawartość alkoholu we krwi wynosi we Włoszech 0,5 g/l. Jeżeli mieści się ona w przedziale 0,5 g/l do 0,8 g/l, czyn ten zagrożony jest karą administracyjną od 527 do 2108 euro, zawieszeniem prawa jazdy na okres od 3 do 6 miesięcy oraz odebraniem 10 punktów karnych; w przypadku kierowcy posiadającego prawo jazdy krócej niż 3 lata – 20 punktów. Jeżeli kierujący pojazdem ma we krwi od 0,8 g/l do 1,5 g/l, grozi mu kara grzywny od 800 do 3200 euro, aresztu do 6 miesięcy, zawieszenia prawa jazdy od 6 miesięcy do roku. Natomiast gdy zawartość alkoholu we krwi przekracza 1,5 g/l – czyn podlega karze grzywny od 1500 do 6000 euro, aresztu od 6 miesięcy do roku, zawieszenia prawa jazdy na okres od roku do 2 lat. Możliwe jest wówczas zatrzymanie prewencyjne pojazdu (jeżeli nie ma osoby, która mogłaby go bezpiecznie odprowadzić) oraz przepadek pojazdu, jeżeli stanowi własność skazanego.

Prawo jazdy zostaje zawsze zatrzymane, gdy sprawcą był kierowca autobusu lub pojazdu przeznaczonego do przewożenia towarów (o całkowitej masie wraz z ładunkiem powyżej 3,5 t) oraz wówczas, gdy sprawca kilkakrotnie naruszył przepisy w okresie 2 lat. Odebranie prawa jazdy następuje, gdy poziom alkoholu we krwi przekracza 1,5 g/l lub sprawca jest pod wpływem substancji odurzających albo spowodował wypadek.

Artykuł 186 ust. 2 bis włoskiego Kodeksu drogowego stanowi, że w przypadku spowodowania w stanie upojenia alkoholowego wypadku drogowego, kary opisane wyżej ulegają podwojeniu. Ma wówczas zastosowanie zatrzymanie do 180 dni, chyba że pojazd należy do osoby niezwiązanej z popełnieniem przestępstwa.

Zgodnie z art. 186 ust. 2 (6) włoskiego Kodeksu drogowego przewidziane w tym przepisie grzywny ulegają podwyższeniu od 1/3 do 1/2, jeśli czyn został popełniony między 22.00 w nocy a 7.00 rano. Część tej grzywny (20%) zasila fundusz związany z wypadkami nocnymi.

Sprawy te rozpoznawane są przez sądy.

Policja może wykonywać nieinwazyjne badania na obecność alkoholu.

Artykuł 186 bis włoskiego Kodeksu drogowego normuje odpowiedzialność za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu przez kierowców poniżej 21. roku życia,

początkujących kierowców i osób zawodowo zajmujących się działalnością związaną z transportem osób lub rzeczy. Kierowcy poniżej 21. roku życia oraz kierowcy, którzy posiadają prawo jazdy kategorii B nie dłużej niż 3 lata, a także zawodowi kierowcy świadczący usługi w transporcie oraz kierowcy pojazdów o całkowitej masie z pełnym obciążeniem przekraczającej 3,5 t, autobusów i innych pojazdów silnikowych wykorzystywanych do przewozu ludzi, w których liczba miejsc siedzących, z wyjątkiem miejsca kierowcy, wynosi ponad 8 oraz autobusów przegubowych, prowadzący pojazd pod wpływem alkoholu – podlegają karze administracyjnej w wysokości od 163 do 658 euro, jeżeli zawartość alkoholu we krwi przekraczała 0 g/l, ale mniej niż 0,5 g/l, jeżeli kierowca będąc w tym stanie, powoduje wypadek. Jeżeli czyn popełnia kierowca poniżej 21. roku życia lub niedoświadczony, przewidziana kara ulega podwyższeniu o 1/3. W pozostałych przypadkach kara wzrasta od 1/3 do 1/2.

Gdy stężenie alkoholu we krwi przekracza 1,5 g/l, kierowcę obligatoryjnie pozbawia się prawa prowadzenia pojazdu.

Poziom alkoholu w organizmie ustala się za pomocą specjalnego urządzenia. Aparat ten wskazuje zawartość alkoholu w wydychanym powietrzu. Badanie wykonywane jest dwukrotnie w odstępie 5 minut. Odmowa poddania się badaniu mającemu na celu ustalenie obecności alkoholu w organizmie podlega takiej karze, jak za prowadzenie pojazdu, gdy poziom alkoholu przekracza 1,5 g/l. Wiąże się również z utratą 10 punktów karnych.

We Włoszech istnieje system punktów karnych. Zasady ich przyznawania i odejmowania określone są w art. 126 bis włoskiego Kodeksu drogowego. W momencie uzyskania uprawnienia do prowadzenia pojazdów kierowca otrzymuje 20 punktów. Za poszczególne naruszenia przepisów punkty są odejmowane zgodnie z tabelą. Maksymalnie można odjąć 15 punktów. Przepisów dotyczących ujmowania punktów nie stosuje się w przypadkach, w których można się spodziewać zawieszenia lub cofnięcia uprawnień do prowadzenia pojazdu.

Jeżeli kierowca nie stracił jeszcze wszystkich punktów, może odzyskać 6 z nich przez uczestnictwo w szkoleniach organizowanych przez szkoły jazdy lub przez podmioty publiczne lub prywatne należące do Departamentu Transportu Lądowego. Posiadaczom certyfikatu kompetencji zawodowych wraz z prawem jazdy kategorii B, C, C+E, D, D+E obecność na specjalnym szkoleniu pozwala odzyskać 9 punktów, co potwierdza egzamin. Jeżeli kierowca nie utracił wszystkich punktów – możliwe jest, jeśli przez 2 lata nie popełni żadnego naruszenia przepisów drogowych, przywrócenie limitu wyjściowego. Jeżeli kierowca posiada co najmniej 20 punktów i przez okres 2 lat nie popełnił żadnego naruszenia, może uzyskać dodatkowo 2 punkty, maksymalnie 20.

W przypadku całkowitej utraty punktów kierowca musi zdać egzamin praktyczny. Dotyczy to również kierowcy, który po powiadomieniu o pierwszym naruszeniu, obejmującym utratę co najmniej 5 punktów, popełnia dwa kolejne naruszenia w ciągu 12 miesięcy od daty pierwszego naruszenia. Za każde z nich odejmuje się po 5 punktów. Odpowiedni miejscowo urząd transportu lądowego żąda wówczas wglądu do prawa jazdy. Jeżeli kierowca nie udostępni go w ciągu 30 dni od doręczenia decyzji, prawo jazdy zostaje zawieszona na czas nieokreślony.

Tabela, stanowiąca integralną część art. 126 bis włoskiego Kodeksu drogowego, przewiduje utratę 10 punktów za popełnienie czynu z art. 186 włoskiego Kodeksu drogowego i 5 punktów za czyn z art. 186 bis tego kodeksu.

Włoski Kodeks drogowy w art. 128–130 reguluje kwestie związane m.in. z utratą lub zawieszeniem prawa jazdy. Może to uczynić urząd generalnej dyirekcji M.C.T.C. lub prefekt. Kierowca może być poddany badaniom lekarskim lub testowi umiejętności praktycznych, jeżeli istnieją wątpliwości co do jego stanu fizycznego lub psychicznego. Weryfikacji prawa jazdy dokonuje się zawsze, gdy sprawca spowodował wypadek, w którym inna osoba odniosła poważne obrażenia lub popełnił naruszenie mogące skutkować zawieszeniem prawa jazdy. Podlega jej również kierowca poniżej 18. roku życia, który naruszył przepisy drogowe. W art. 129 włoskiego Kodeksu drogowego została przewidziana możliwość zawieszenia prawa jazdy. Prawo jazdy zawieszają się na czas nieokreślony, jeżeli podczas kontroli zdrowia, zgodnie z art. 128 tego kodeksu, stwierdzono czasową utratę zdolności fizycznych i psychicznych potrzebnych do prowadzenia pojazdu. Zawieszenie kończy się, gdy komisja lekarska stwierdza odzyskanie określonych zdolności.

We Włoszech nie operuje się pojęciem średniego miesięcznego wynagrodzenia.

ZAKOŃCZENIE:

1. W badanych państwach odpowiedzialność za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu najczęściej regulowana jest w ustawie dotyczącej bezpieczeństwa w ruchu drogowym, a zatem w kodeksie drogowym lub jego odpowiedniku. Jest tak w następujących państwach: Polska, Anglia i Walia, Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Włochy. Dosyć często regulacje w tym zakresie są wprowadzone wprost do kodeksu karnego (Polska, Austria, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Estonia, Finlandia, Francja, Hiszpania, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Węgry, Włochy). W wypadku niektórych państw (Polska, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Estonia, Francja, Hiszpania, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Włochy) kwestia, o której mowa, jest regulowana zarówno w ustawie odnoszącej się do bezpieczeństwa w ruchu drogowym, jak i w kodeksie karnym, i regulacje te wzajemnie się uzupełniają.

Niekiedy regulacja taka jest dodatkowo uzupełniana, najczęściej przez przepisy kodeksu wykroczeń.

2. W części z badanych państw obowiązujące przepisy znają pojęcie pojazdu mechanicznego (Polska, Anglia i Walia, Austria, Czechy, Grecja, Hiszpania, Irlandia, Luksemburg¹⁴⁰, Łotwa, Portugalia, Słowenia, Węgry) lub silnikowego (Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Malta, Słowacja, Szwecja), względnie motorowego (Litwa)¹⁴¹ albo samochodowego (Rumunia)¹⁴², choć nie wszędzie jest ono definiowane. Nie definiuje pojęcia pojazdu silnikowego prawo belgijskie, prawo bułgarskie, a pojęcia pojazdu mechanicznego – prawo

¹⁴⁰ Gdzie utożsamia się pojazd silnikowy z pojazdem mechanicznym.

¹⁴¹ Co oznacza w gruncie rzeczy pojazd silnikowy.

¹⁴² Niezależnie od niego prawo rumuńskie używa pojęcia pojazdu, do którego prowadzenia wymagane jest prawo jazdy.

portugalskie i prawo węgierskie, choć w przepisach używa się odpowiednio jednego lub drugiego.

Natomiast prawo holenderskie nie operuje pojęciem pojazdu mechanicznego ani niemechanicznego, lecz pojęciem pojazdu, do którego prowadzenia wymagane jest prawo jazdy. Podobnie w prawie niemieckim i prawie włoskim – mowa po prostu o pojazdach.

3. Zachowanie polegające na prowadzeniu pojazdu po użyciu alkoholu we wszystkich wskazanych państwach stanowi przestępstwo, wykroczenie lub delikt administracyjny. Jako przestępstwo określa je prawo następujących państw: Polska, Anglia i Walia, Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Węgry, Włochy. Jako wykroczenie określają ten czyn: Polska, Anglia i Walia, Austria, Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Włochy. W licznych państwach czyn ten stanowi zarówno wykroczenie, jak i przestępstwo – w zależności od stwierdzonego stężenia alkoholu. Jest tak w Polsce, Anglii i Walii, Belgii, Bułgarii, Chorwacji, Danii, Estonii, Finlandii, Francji, Hiszpanii, na Litwie, w Luksemburgu, na Łotwie, w Niemczech, Portugalii, Rumunii, Słowacji, Szwecji, na Węgrzech, we Włoszech. W prawach Austrii, Czech, Grecji, Słowenii i Szwecji prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu zawsze jest wykroczeniem. W prawie maltańskim prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu zawsze jest przestępstwem. Grecja i Luksemburg uznają prowadzenie pojazdu po użyciu alkoholu za delikt administracyjny.

Szczegółowy opis podstaw odpowiedzialności w poszczególnych państwach został przeprowadzony wyżej.

4. Zróżnicowany jest sposób, w jaki obowiązujące przepisy określają dopuszczalną zawartość alkoholu we krwi lub w wydychanym powietrzu.

Dopuszczalna zawartość alkoholu została określona następująco:

- poniżej 0,2‰: Polska, Francja (lub 0,1 mg/l w wydychanym powietrzu), Luksemburg (wyjątkowo 0,1 mg/l w wydychanym powietrzu), Szwecja (0,1 mg/l w wydychanym powietrzu);
- poniżej 0,22 mg/l wydychanego powietrza lub 0,5 mg/l. krwi: Belgia;
- poniżej 0,22 mg/100 mg wydychanego powietrza lub 50 mg/100 ml krwi: Cypr;
- poniżej 35 μ g alkoholu w 100 ml wydychanego powietrza; 80 mg alkoholu w 100 ml krwi lub 107 mg alkoholu w 100 ml moczu: Anglia i Walia;
- poniżej 0,4‰: Litwa;
- poniżej 0,48 mg/l wydychanego powietrza: Słowacja;
- zasada zero tolerancji dla alkoholu: Słowacja, Słowenia (niektóre kategorie kierowców);
- poniżej 0,5 lub 0,8 mg/l (0,8‰) alkoholu we krwi względnie w wydychanym powietrzu w wysokości 0,4 mg/l: Austria;

- poniżej 0,5‰: Bułgaria, Chorwacja (niektóre kategorie kierowców), Dania, Grecja (lub 0,25 mg/l wydychanego powietrza), Hiszpania, Holandia, Niemcy, Portugalia (0,5 g/l we krwi), Węgry (0,5 g/l we krwi lub 0,25 mg/l w wydychanym powietrzu), Włochy;
- poniżej 0,50‰ lub 0,24 mg/l wydychanego powietrza: Słowenia;
- poniżej 0,8 mg/l: Rumunia;
- poniżej 20 mg/l we krwi lub 0,1 mg/l. w wydychanym powietrzu: Estonia;
- poniżej 1,5‰: Chorwacja;
- poniżej 20 mg/100 ml krwi, 27 mg/100 ml moczu oraz 9 μ g/100 ml wydychanego powietrza: Irlandia;
- poniżej 0,19‰ we krwi, 0,35 mg/l wydychanego powietrza lub 107 mg w litrze moczu: Malta.

5. Do określenia stężenia alkoholu stosuje się różne metody – określenie zawartości alkoholu w litrze wydychanego powietrza, stężenia alkoholu w litrze krwi, stężenia alkoholu w kilogramie krwi, wreszcie stężenia krwi w moczu. Jeżeli ustawa dopuszcza badanie zawartości alkoholu w wydychanym powietrzu, jest to zwykle samodzielna metoda ustalania stanu kierowcy. Jednak w kilku przypadkach stosuje się ją jako metodę ustalania nie zawartości alkoholu w wydychanym powietrzu, lecz jako metodę ustalania zawartości alkoholu we krwi (Bułgaria, Chorwacja).

W niektórych państwach bada się zdolność sprawcy do prowadzenia pojazdów, stosując też testy psychofizyczne. Jest tak w Belgii i Chorwacji, przy czym w Chorwacji jest to jedyna metoda ustalenia stanu kierowcy. W Belgii niezdolność do prowadzenia pojazdu, stwierdzona na podstawie testów sprawności psychomotorycznej, jest odrębną podstawą odpowiedzialności obok stanu nietrzeźwości, stwierdzonego badaniami na obecność alkoholu w organizmie.

6. Typ przestępstwa prowadzenia pojazdu w stanie upojenia (nietrzeźwości) przewidują: Polska, Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Łotwa (bez uprawnień), Niemcy, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Szwecja, Węgry, Włochy. Zasadniczo typ określony jest jako prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości, lecz istnieje kilka regulacji nietypowych. W prawie cypryjskim przestępstwem jest uruchomienie pojazdu i usiłowanie prowadzenia go, a w prawie czeskim prowadzenie pojazdu w stanie bezpośrednio po spożyciu alkoholu lub w takim czasie po jego spożyciu, że alkohol utrzymuje się w organizmie.

7. W niektórych państwach odrębnie typizuje się sytuacje nietypowe, jak prowadzenie pociągu, pojazdu wodnego (Finlandia), podżeganie i pomocnictwo jako przestępstwo *sui generis* (Belgia), na Cyprze niektóre przypadki prowadzenia pojazdu w stanie po użyciu alkoholu mogą zostać zakwalifikowane jako odrębny typ przebywania po użyciu alkoholu w miejscu publicznym.

8. Typy kwalifikowane prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości (np. przez sprawcę uprzednio skazanego lub przez sprawcę, u którego stwierdza się wyższe stężenie alkoholu) znają: Polska, Belgia, Dania, Finlandia, Portugalia, Szwecja, Węgry.

9. Odrębnym typem w niektórych państwach (Anglia i Walia, Belgia, Bułgaria (wykroczenie), Cypr, Czechy, Holandia, Łotwa, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Włochy) jest odmowa poddania się badaniu na obecność alkoholu.

W niektórych państwach przewiduje się oddzielny typ czynu popełnionego przez instruktora jazdy wykonującego czynności w stanie nietrzeźwości (Chorwacja, Czechy, Francja, Rumunia).

Nietypowe jest rozwiązanie chorwackie w zakresie stypizowania przewożenia pojazdem jednośladowym nietrzeźwego pasażera.

10. W różnych państwach operuje się różnymi sankcjami. Grzywnę przewiduje się w prawie następujących państw: Polska, Anglia i Walia, Belgia, Bułgaria, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Łotwa, Niemcy, Portugalia, Szwecja, Włochy. Karą ograniczenia wolności operuje polskie prawo karne. Zbliżoną do niej karę pracy społecznej przewiduje prawa holenderskie, francuskie i łotewskie. Kara pozbawienia wolności lub aresztu przewidziana jest w Polsce, Anglii i Walii, Bułgarii, Chorwacji, na Cyprze, w Danii, Estonii, Finlandii, Francji, Hiszpanii, Irlandii, Luksemburgu, na Łotwie, w Niemczech, Portugalii, Rumunii, na Słowacji, w Szwecji, na Węgrzech i we Włoszech.

11. Powszechnie stosowany jest środek w postaci zakazu prowadzenia pojazdów lub zatrzymania prawa jazdy. Znany jest w postaci czasowej (terminowej) lub dożywotniej. Zakaz czasowy stosują: Polska (od roku do 15 lat), Anglia i Walia (co najmniej rok, 2 lub 3 lata), Austria (co najmniej miesiąc), Belgia (od 8 dni do 5 lat), Bułgaria (od 6 miesięcy do 3 lat), Chorwacja (od roku do 5 lat), Czechy (od miesiąca do 2 lat), Dania (3 lata), Estonia (do 3 lat), Finlandia (od miesiąca do 5 lat), Francja (do 5 lat), Grecja (do 5 lat), Hiszpania (od roku do 4 lat), Irlandia (co najmniej rok lub 3 lata), Luksemburg (do 5 lat), Łotwa (na czas określony lub nieokreślony), Malta (do roku), Niemcy (od 6 miesięcy do 5 lat), Rumunia (od roku do 5 lat), Szwecja (do 3 lat), Węgry (od miesiąca do 10 lat). Warto zauważyć, że najdłuższy czasowy zakaz prowadzenia pojazdów istnieje w Polsce.

Zakaz dożywotni znają Polska, Austria, Belgia, Chorwacja, Niemcy i Węgry. Szwecja stosuje zakaz bezterminowy, co należy rozumieć jako zakaz dożywotni.

12. Obok zakazu istnieje zawieszenie uprawnień do kierowania pojazdami. Znają je Dania (od 6 miesięcy do 10 lat), Francja (do 5 lat), Holandia (od 2 do 10 miesięcy), Włochy (bezterminowe). Specyficzna regulacja obowiązuje w Danii, gdzie istnieje warunkowe zawieszenie uprawnień do prowadzenia pojazdów, które pozwala na złożenie (po ukończeniu specjalnego kursu) egzaminu i odzyskanie uprawnień do prowadzenia pojazdów przed upływem czasu, na który orzeczono zawieszenie, a także w Portugalii, gdzie znany jest środek w postaci unieważnienia prawa jazdy.

13. Nie wszędzie występują przepisy zezwalające na orzeczenie przypadku pojazdu, którym poruszał się sprawca, prowadząc go w stanie po użyciu alkoholu, jednak istnienie takiego lub podobnego środka nie jest bynajmniej rzadkością. Przypadek, gdy pojazd jest własnością sprawcy, przewidują regulacje w Belgii, Danii, Estonii, Finlandii, Francji, Luksemburgu, na Słowacji i w Słowenii. W kilku państwach

istnieje zakaz używania pojazdu lub unieruchomienia pojazdu bądź inny równoznaczny środek. I tak – czasowe zatrzymanie pojazdu istnieje w prawie szwedzkim i prawie włoskim. Czasowe unieruchomienie pojazdu stosują Belgia, Bułgaria, Hiszpania, Litwa i Rumunia. Środki równoznaczne z unieruchomieniem pojazdu znają prawo francuskie i prawo greckie. We Francji istnieje środek w postaci zakazu używania pojazdu, a w Grecji – czasowe pozbawienie dowodu rejestracyjnego i tablic rejestracyjnych.

14. System punktów karnych stosują w klasycznej postaci (kierowcy przyznawane są punkty karne za kolejne wykroczenia, po zebraniu przewidzianej prawem liczby punktów traci on prawo jazdy): Polska, Anglia i Walia, Chorwacja, Cypr, Czechy, Dania, Francja, Grecja, Hiszpania, Irlandia, Luksemburg, Łotwa, Malta (tylko dla początkujących kierowców), Niemcy, Portugalia, Rumunia, Słowenia, Węgry, Włochy.

Maksymalna liczba punktów, po której następuje utrata prawa jazdy, to:

25 – Grecja, Polska,

18 – Słowenia, Węgry,

16 – Łotwa,

12 – Anglia i Walia, Cypr, Czechy, Irlandia, Malta (w tym ostatnim wypadku tylko w odniesieniu do młodych kierowców),

9 – Chorwacja,

8 – Niemcy,

3 – Dania (jednak nie stosuje się punktów karnych za czyny polegające na prowadzeniu pojazdu w stanie po użyciu alkoholu).

Nie ma limitu, po którym traci się uprawnienia, w Rumunii natomiast od liczby przyznanych punktów zależy wysokość grzywny.

15. W niektórych państwach istnieje mniej popularny odwrócony system punktowy, który polega na tym, że kierowca ma określoną liczbę punktów, a za każde wykroczenie są one odejmowane. Utrata prawa jazdy następuje po utracie wszystkich posiadanych punktów. System taki znają: Francja (wyjściowo kierowcy otrzymują 12 punktów), Hiszpania (8 punktów), Luksemburg (12 punktów), Portugalia (12 punktów), Włochy (20 punktów).

System punktowy niekiedy przewiduje odrębności dla młodych kierowców. Na Malcie system punktowy dotyczy wyłącznie tej kategorii kierujących, w Polsce limit wynosi 21 punktów (zamiast 25), na Łotwie 10 punktów (zamiast 16), a także w pewnym sensie we Francji, gdzie kierowca, który w okresie 3 lat od uzyskania prawa jazdy nie straci żadnych punktów – otrzymuje dodatkowych 6 punktów.

Nie przewidują systemu punktów Austria, Belgia, Bułgaria, Estonia, Finlandia, Litwa, Słowacja, Szwecja.

16. Niekiedy prawo przewiduje jeszcze jakieś inne konsekwencje dla kierowców prowadzących pojazd w stanie po użyciu alkoholu. Wzrost składki ubezpieczeniowej przewidywany jest w prawach Anglii i Walii, Francji, Hiszpanii, Irlandii i Węgier.

Testy psychologiczne stosowane są w Austrii, Czechach, Francji, Luksemburgu i Szwecji.

Badania medyczne stosują: Anglia i Walia, Francja, Holandia (psychiatryczne), Litwa, Luksemburg, Słowacja, Słowenia i Szwecja.

Konieczność wmontowania alkometru w samochodzie stosują: Belgia, Dania, Finlandia, Francja i Szwecja, przy czym w niektórych wypadkach przewidywana jest odpowiedzialność karna za jazdę pojazdem bez alkometru, a także za zakłócanie jego działania.

Dodatkowe kursy przewidują: Anglia i Walia, Austria, Dania, Francja, Hiszpania, Holandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Niemcy, Słowacja, Węgry, a oddziaływania terapeutyczne/korekcyjne – Estonia, Łotwa i Słowenia.

17. Niekiedy przepisy przewidują pozbawienie prawa jazdy w trybie administracyjnym. Jest tak w prawach: austriackim, francuskim, irlandzkim, litewskim, luksemburskim i niemieckim.

Słowa kluczowe: prawo karne państw Unii Europejskiej, prawo karne, prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu.

Summary

Marek Mozgawa, Magdalena Budyn-Kulik, Marek Kulik, *Penalizing driving a vehicle (mechanic and not) under the influence of alcohol in chosen Member States of European Union*

The paper concerns keeping responsibility for driving a vehicle under the influence of alcohol in penal law in chosen Member States of European Union. In the course of research there has been made an analysis of legal regulations due to particular country, the nature of criminal liability (is it considered as offense, felony, misdemeanor or a tort). Moreover, its description in detail, manner of determining the blood alcohol levels and its determination methods, statutory definition of the offence and its sanctions has been analyzed. Particular attention was paid to the possibility of ordering the forfeiture of the conducted vehicle, either the penalty points exist, they execution and role, and moreover existence of other legal consequences of driving a vehicle under the influence of alcohol or in condition of in-sobriety, like increasing of insurance premium, psychological tests, medical examinations, additional courses, installation of breathanalyser in the car.

Keywords: *Penal Law in the Member States of European Union, Penal Law, conducting a vehicle under the influence of the alcohol.*